

فهرست

۴	پیش‌نویس لایحه تعزیرات (نسخه آبان ۱۴۰۱).....
۴	بخش نخست- مواد عمومی.....
۴	فصل نخست- تعاریف.....
۵	فصل دوم - تعیین مجازات.....
۹	فصل سوم- اموال و عواید ناشی از جرم.....
۱۰	بخش دوم- جرائم موجب تعزیر.....
۱۰	فصل نخست- جرائم علیه حقوق اساسی ملت.....
۱۳	فصل دوم - جرائم علیه امنیت داخلی و خارجی.....
۱۸	فصل سوم - جرائم علیه مقدسات و مقامات.....
۲۰	فصل چهارم- جرائم علیه عدالت قضایی.....
۲۳	فصل پنجم- جرائم علیه نظم و آسایش عمومی.....
۲۳	مبحث نخست- جعل و استفاده از سند مجعول.....
۲۷	مبحث دوم- غصب عناوین و مشاغل حکومتی.....
۲۸	مبحث سوم- اخلال در نظم عمومی.....
۳۰	مبحث چهارم- سلاح، مهمات و اقلام تحت کنترل.....
۳۲	فصل ششم - جرائم علیه عفت و اخلاق عمومی.....
۳۸	فصل هفتم- جرائم علیه سلامت اداری.....
۳۸	مبحث نخست- رشاء و ارتشاء.....
۴۰	مبحث دوم- اعمال نفوذ برخلاف حق و مقررات.....
۴۱	مبحث سوم- اختلاس.....
۴۲	مبحث چهارم- تصرف غیرمجاز و ائتلاف اموال دولتی و عمومی.....
۴۳	مبحث پنجم- جرائم مربوط به معاملات دولتی.....

مبحث ششم- جرائم مرتبط با بودجه و اعتبارات..... ۴۵

مبحث هفتم- دارا شدن بدون حق ۴۶

مبحث هشتم- تعدیات و تقصیرات کارکنان نهادهای حکومتی یا دستگاه‌های اجرایی..... ۴۷

مبحث نهم- گواهی یا گزارش خلاف واقع ۴۷

فصل هشتم- جرائم علیه میراث فرهنگی، تاریخی، مذهبی و طبیعی ۴۸

فصل نهم- جرائم علیه سلامت و حوزه بهداشت و درمان..... ۵۲

فصل دهم- جرائم علیه محیط زیست..... ۵۴

فصل یازدهم - جرائم علیه اشخاص..... ۵۶

مبحث نخست- جرائم علیه تمامیت جسمانی ۵۶

مبحث دوم- سقط جنین ۶۰

مبحث سوم - ربایش، مخفی یا رها کردن اشخاص ۶۰

مبحث چهارم- قاچاق انسان..... ۶۱

مبحث پنجم- افتراء، نشر اکاذیب و افشای سر ۶۱

مبحث ششم- تهدید..... ۶۲

مبحث هفتم- توهین ۶۳

مبحث هشتم- مزاحمت..... ۶۳

مبحث نهم- خودداری از کمک به مصدوم..... ۶۳

فصل دوازدهم - جرائم علیه اموال و مالکیت ۶۳

مبحث نخست- سرقت ۶۳

مبحث دوم- کلاهبرداری..... ۶۶

مبحث سوم- خیانت در امانت ۶۷

مبحث چهارم- تحصیل مال از طریق غیرقانونی..... ۶۸

مبحث پنجم- ورشکستگی به تقصیر و تقلب..... ۶۸

مبحث ششم- ربا..... ۶۹

۷۰.....	مبحث هفتم- پول شویی.....
۷۱.....	فصل سیزدهم - آتش زدن، تخریب و اتلاف اموال.....
۷۱.....	فصل چهاردهم- تصرف غیرقانونی.....
۷۵.....	فصل پانزدهم - جرائم علیه خانواده.....
۷۶.....	فصل شانزدهم - جرائم رایانه‌ای.....
۷۶.....	مبحث نخست- دسترسی غیرمجاز.....
۷۶.....	مبحث دوم- شنود غیر مجاز.....
۷۸.....	فصل هفدهم- سایر مقررات.....

پیش نویس لایحه تعزیرات (نسخه آبان ۱۴۰۱)

بخش نخست - مواد عمومی

فصل نخست - تعاریف

ماده ۱- منظور از «نهادهای حکومتی و دستگاه‌های اجرایی» در این قانون، عبارت است از کلیه وزارتخانه‌ها، سازمان‌ها، نهادها، شرکت‌ها، مؤسسه‌ها یا دستگاه‌های موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری مصوب ۱۳۸۶ با اصلاحات بعدی و قانون محاسبات عمومی مصوب ۱۳۶۶ با اصلاحات بعدی و ماده (۲۹) قانون برنامه پنج‌ساله ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی مصوب ۱۳۹۵ و مؤسسات و شرکت‌های تابع یا وابسته به آن‌ها، دانشگاه آزاد اسلامی و شورای حل اختلاف.

ماده ۲- در مواردی که در این قانون یا دیگر قوانین تصریح شده باشد، کارکنان مراجع زیر مشمول احکام کیفری مقرر برای کارکنان نهادهای حکومتی و دستگاه‌های اجرایی موضوع ماده (۱) این قانون می‌باشند:

الف- نهاد، شرکت یا مؤسسه خصوصی که عهده‌دار ارائه خدمات عمومی می‌باشد از قبیل بانک‌ها، مؤسسات اعتباری، شرکت‌های بیمه غیردولتی، کانون و مرکز وکلا و کارشناسان و مترجمان رسمی دادگستری و قوه قضاییه، دفاتر اسناد رسمی، سازمان حسابرسی، سازمان نظام پزشکی کشور، سازمان نظام مهندسی کشور، اتاق‌های بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران، اسناد و تعاون، مؤسسات دآوری و میانجی‌گری، دفاتر خدمات الکترونیک، دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزشی و پژوهشی غیردولتی و غیر انتفاعی؛

ب- اشخاص حقیقی و حقوقی خصوصی یا تعاونی که در اجرای طرح‌ها از تسهیلات منابع صندوق توسعه ملی، تسهیلات تکلیفی، تسهیلات یارانه‌ای یا تضمین تسهیلات بانکی توسط دولت استفاده می‌کنند به میزان تسهیلات و امکانات دولتی دریافتی در همان طرح؛

پ- اشخاص حقوقی که صرف نظر از نوع مالکیت حداقل یکی از اعضای هیأت مدیره آنان توسط یکی از سازمان‌ها و نهادهای دولتی تعیین می‌شود؛

ت- کلیه نهادها و مؤسسه‌های دارای عنوان و ردیف مستقل در قوانین بودجه کل کشور که از شمول ماده (۱) این قانون خارج می‌باشند؛

ث- مؤسسات خیریه عام‌المنفعه، موقوفات عام و امور خیریه، آستان‌های مقدس و بقاع متبرک؛

ج- سازمان‌های مناطق ویژه اقتصادی با مدیریت بخش عمومی؛

چ- هیأت امنای صرفه‌جویی ارزی در معالجه بیماران؛

ح- قرارگاه‌های سازندگی.

ماده ۳- منظور از سلاح در این قانون عبارت است از:

الف- انواع سلاح گرم از قبیل تفنگ، نارنجک، اسلحه لیزری و آن دسته از شبه‌سلاح‌هایی که به دلیل مشابهت و کاربرد، قابلیت جایگزینی سلاح را دارند؛

ب- انواع سلاح شکاری از قبیل تفنگ‌های ساچمه‌زنی، گلوله‌زنی و غیرگلوله‌زنی، تفنگ‌های مخصوص بی‌هوش کردن جانداران، تفنگ‌های ویژه شکار حیوانات آبی و دیگر سلاح‌های آموزشی و بی‌هوش کننده؛

پ- انواع سلاح سرد جنگی از قبیل کاردهای سنگری متداول در نیروهای مسلح یا مشابه آن‌ها و سرنیزه‌های قابل نصب بر روی تفنگ؛
ت- انواع سلاح سرد از قبیل قمه، شمشیر، کارد، چاقو و پنجه بوکس.

تبصره ۱- ارتکاب جرم از طریق اقلام و مواد تحت کنترل مشتمل بر انواع مواد محترقه، ناربه، منفجره اعم از نظامی و غیرنظامی، شیمیایی، رادیواکتیو، میکروبی، گازهای بی‌هوش کننده، بی‌حس کننده و اشک‌آور و شوک‌دهنده‌ها و تجهیزات نظامی و انتظامی حسب مورد مشمول احکام سلاح خواهد شد مگر این که در قانون به نحو دیگری مقرر شده باشد.

تبصره ۲- سلاح غیرواقعی در صورتی که عرفاً موجب اشتباه با سلاح واقعی شود یا دیگر اشیای برنده همانند شیشه و فلزات مشمول احکام سلاح واقعی است.

ماده ۴- منظور از امتیاز در این قانون عبارت است از هرگونه حقوق مالی یا غیرمالی از قبیل تسهیلات مالی، مجوز، پروانه، اعطای سمت، قبولی در آزمون، حق تالیف، اختراع یا دیگر حقوق مالکیت معنوی.

ماده ۵- در کلیه جرائم تعزیری که موضوع جرم مال مشاع است، ارتکاب هرگونه رفتار مجرمانه توسط شریک یا شرکای مال مشاع بدون اذن یا اجازه شریک یا شرکاء دیگر، مشمول مجازات مقرر برای آن جرم می‌باشد مشروط بر آن که رفتار مرتکب نسبت به بیش از سهم وی از مال مشاع واقع شده باشد.

ماده ۶- جرم سازمان یافته عبارت از جرمی است که توسط یک گروه مجرمانه نسبتاً منسجم متشکل از سه شخص یا بیشتر است که برای ارتکاب جرم تشکیل یا پس از تشکیل، هدف آن برای ارتکاب جرم منحرف می‌شود.

ماده ۷- مکان عمومی، محلی است که نوعاً مهیا برای ورود عموم یا گروه خاصی از مردم باشد مانند اماکن تفریحی، تجاری، مذهبی، علمی و پژوهشی.

ماده ۸- از نظر مقررات کیفری توهین یا اهانت عبارت است از به کار بردن الفاظی که صریح یا ظاهر باشد و یا ارتکاب اعمال و انجام حرکتی که با لحاظ عرفیات جامعه و با در نظر گرفتن شرایط زمانی و مکانی و موقعیت اشخاص موجب تخفیف و تحقیر آنان شود و با عدم ظهور الفاظ توهین تلقی نمی‌شود.

فصل دوم - تعیین مجازات

ماده ۹- مجازات‌های اجتماعی به عنوان مجازات اصلی، به درجات زیر تقسیم می‌شوند:

الف- دوره مراقبت تا حداکثر به مدت شش ماه درجه هشت، بیش از شش ماه تا یک سال درجه هفت، بیش از یک سال تا دو سال درجه شش و بیش از دو سال تا پنج سال درجه پنج؛

ب- خدمات عمومی رایگان تا دویست و هفتاد ساعت درجه هشت، بیش از دویست و هفتاد تا پانصد و چهل ساعت درجه هفت، بیش از پانصد و چهل تا هزار و هشتاد ساعت درجه شش، بیش از هزار و هشتاد تا دو هزار و صد و شصت ساعت درجه پنج؛

پ- جزای نقدی روزانه تا یک‌صد و هشتاد روز درجه هشت، بیش از یک‌صد و هشتاد تا سیصد و شصت روز درجه هفت، بیش از سیصد و شصت تا هفت‌صد و بیست روز درجه شش و بیش از هفت‌صد و بیست تا هزار و چهارصد و چهل روز درجه پنج؛

ت- انتخاب، اشتغال، تصدی، استخدام، عضویت، تاسیس یا اداره، محرومیت، ممنوعیت یا الزام به هر یک از موارد زیر تا حداکثر به مدت یک سال درجه هشت، بیش از یک سال تا دو سال درجه هفت، بیش از دو سال تا چهار سال درجه شش و بیش از چهار تا شش سال درجه پنج؛

۱- اقامت اجباری در محل معین یا منع از اقامت در محل یا محل های معین، منع از رانندگی با وسایل نقلیه موتوری و یا تصدی وسایل موتوری، منع از داشتن دسته چک یا اصدار اسناد تجارتي، انفصال از خدمات دولتي و عمومي، منع از حمل سلاح، منع از خروج اتباع ايران از کشور یا الزام به یادگیری حرفه، شغل یا کار معین؛

۲- انتخاب شدن یا عضویت در انجمن ها، شوراها، احزاب و جمعیت ها به موجب قانون یا با رأی مردم، عضویت در هیأت های منصفه و امناء و شوراهای حل اختلاف، داوری یا کارشناسی در مراجع رسمی یا به عنوان متولی، ناظر یا متصدی موقوفات عام؛
۳- تاسیس، اداره یا عضویت در هیأت مدیره شرکت های دولتي، تعاونی و خصوصی یا ثبت نام تجارتي یا مؤسسه آموزشی، علمی، پژوهشی و فرهنگی؛

۴- محرومیت از انتخاب شغل وکالت دادگستری یا تصدی و اشتغال در دفاتر اسناد رسمی، ازدواج و طلاق؛

۵- استخدام یا اشتغال در کلیه دستگاه های موضوع مواد (۱) و (۲) این قانون؛

۶- محرومیت از فعالیت در رسانه ملی و جشنواره های هنری و نمایشی؛

۷- اشتغال به عنوان مدیر مسؤول یا سردبیر رسانه های گروهی.

تبصره- حکم این ماده مانع از اعمال مقررات مربوط به مجازات جایگزین حبس در موارد مقرر در قانون نخواهد بود.

ماده ۱۰- چنان چه محکوم از اجرای مجازات های اجتماعی خودداری کند، دادگاه صادرکننده حکم قطعی با پیشنهاد قاضی اجرای احکام برای بار اول تا یک سوم مدت مجازات اجتماعی مندرج در حکم را افزایش می دهد و در صورت تکرار، میزان مجازات اجتماعی تعیین شده یا باقی مانده آن به مجازات حبس تبدیل می شود و در هر حال مجازات حبس نباید بیش از مجازات اجتماعی تعیین شده یا باقی مانده آن باشد. این رای قطعی است.

تبصره- سایر مقررات مربوط به نحوه اعمال و اجرای مجازات های اجتماعی همان است که در قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲/۲/۱ برای مجازات های جایگزین حبس مقرر شده است.

ماده ۱۱- دادگاه می تواند متناسب و مرتبط با جرم ارتكابی و خصوصیات مرتكب و با ذکر علت، وی را در محکومیت به مجازات های سالب حیات، حبس ابد، قطع عضو، نفی بلد، جنایت عمدی با میزان بیش از نصف ديه کامل یا تعزیر درجه یک تا سه، تا پنج سال به یک تا سه مورد، در محکومیت به شلاق حدی، جنایات عمدی مستوجب نصف ديه کامل یا کمتر از آن و تعزیر درجه چهار و پنج، تا سه سال به یک تا دو مورد، در محکومیت به تعزیر درجه شش، تا یک سال و در محکومیت به تعزیر درجه هفت و هشت و مجازات جایگزین حبس، تا شش ماه به یک مورد از مجازات های زیر به عنوان مجازات تکمیلی محکوم کند:

الف- اقامت اجباری در محل معین یا منع از اقامت در محل یا محل های معین؛

ب- توقیف وسایل ارتكاب جرم یا رسانه یا مؤسسه دخیل در ارتكاب جرم؛

پ- منع از رانندگی با وسایل نقلیه موتوری و یا تصدی وسایل موتوری؛

- ت- منع از عضویت در احزاب، گروه‌ها و دستجات سیاسی یا اجتماعی؛
- ث- محرومیت از فعالیت در رسانه ملی و جشنواره‌های هنری و نمایشی؛
- ج- منع از داشتن دسته چک ویا اصدار اسناد تجارتي؛
- چ- منع از اشتغال به شغل، حرفه یا کار معین؛
- ح- الزام به یادگیری حرفه، شغل یا کار معین؛
- خ- انفصال از خدمات دولتی و عمومی؛
- د- منع از خروج اتباع ایران از کشور؛
- ذ- انتشار حکم محکومیت قطعی؛
- ر- اخراج بیگانگان از کشور؛
- ز- الزام به خدمات عمومی؛
- ژ- منع از حمل سلاح؛
- س - الزام به تحصیل.

تبصره ۱- چنان چه مجازات تکمیلی و مجازات اصلی از یک نوع باشد، فقط مجازات اصلی مورد حکم قرار می‌گیرد.

تبصره ۲- در صورتی که به هر دلیل مجازات‌های سالب حیات اجرا نشود، مجازات تکمیلی اجرا خواهد شد.

تبصره ۳- آیین‌نامه راجع به کیفیت اجرای مجازات تکمیلی ظرف شش ماه از تاریخ لازم‌الاجراء شدن این قانون توسط وزیر دادگستری تهیه می‌شود و به تصویب رئیس قوه قضاییه می‌رسد.

ماده ۱۲- منظور از حبس درجه یک در این قانون، حبس بیش از بیست و پنج تا سی سال است.

ماده ۱۳- در مجازات‌های تعزیری درجه یک تا هفت، تعیین مجازات بیش از حداقل مقرر قانونی منوط به ذکر علت یا جهات تشدید موضوع ماده (۱۴) این قانون است و دادگاه به ترتیب زیر اقدام به تعیین مجازات می‌کند:

الف- در صورت وجود یک یا دو جهت از جهات تشدید تا میانگین حداقل و حداکثر مجازات مقرر در قانون؛

ب- در صورت وجود سه یا چهار جهت از جهات تشدید به میانگین حداقل و حداکثر تا حداکثر مجازات مقرر در قانون؛

پ- در صورت وجود بیش از چهار جهت از جهات تشدید به حداکثر و تا یک‌چهارم حداکثر مجازات مقرر در قانون.

تبصره- عدم رعایت مفاد این ماده حسب مورد از موجبات نقض رأی در مرجع تجدید نظر، فرجام یا از موارد اعاده دادرسی و موجب مجازات انتظامی درجه چهار است.

ماده ۱۴- جهات تشدید مجازات عبارت است از:

الف- ارتکاب جرم در زمان بهره‌مندی از نهادهای ارفاقی از قبیل تعویق صدور حکم، تعلیق اجرای مجازات، آزادی مشروط، نظام نیمه‌آزادی، نظارت الکترونیکی و تعلیق تعقیب؛

ب- ارتکاب جرم در شب یا مناطق دچار بحران از قبیل سیل، زلزله، آتش‌سوزی، حوادث یا سوانح مربوط به وسایل نقلیه موتوری؛

پ- جریحه‌دار شدن احساسات عموم یا تشدید آثار ناشی از جرم به سبب رفتار سوء مرتکب هنگام ارتکاب جرم یا پس از آن؛

- ت- اغفال، فریب، بی‌هوش کردن بزه‌دیده یا نظایر آن‌ها برای ارتکاب جرم؛
- ث- ارتکاب جرم در زمان اجرای مجازات‌های اجتماعی یا جایگزین حبس؛
- ج- صدمه جسمی به بزه‌دیده به میزان بیش از یک دهم دیه؛
- چ- خسارات مالی واردشده به بزه‌دیده بیش از دویست میلیون ریال؛
- ح- ارتکاب جرم به لحاظ ملیت، نژاد، قومیت یا مذهب بزه‌دیده؛
- خ- اذیت و آزار بزه‌دیده یا ارتکاب رفتار خشونت‌آمیز حین وقوع جرم؛
- د- آسیب‌پذیری بزه‌دیده از قبیل کهولت یا صغر سن؛
- ذ- سوء استفاده از اعتماد بزه‌دیده برای ارتکاب جرم؛
- ر- موقعیت اجتماعی و خانوادگی بزه‌دیده؛
- ز- ارتکاب جرم به صورت سازمان‌یافته؛
- ژ- استفاده از سلاح در ارتکاب جرم؛
- س- ارتکاب جرم به صورت حرفه‌ای؛
- ش- سبق تصمیم در ارتکاب جرم؛
- ص- پیشینه محکومیت کیفری؛
- ض- تعدد مرتکب جرم؛
- ط- تعدد بزه‌دیده.

تبصره- هرگاه نظیر جهات مندرج در این ماده در جرم خاصی پیش‌بینی یا به عنوان یکی از شرایط ارتکاب جرم محسوب شده باشد، دادگاه نمی‌تواند به موجب همان جهات، مجازات را تشدید کند.

ماده ۱۵- در جرائم مستوجب تعزیر درجه یک، در صورت وجود بیش از دو جهت از جهات تشدید، دادگاه مکلف است حداکثر مجازات حبس را تعیین کند و جزای نقدی مورد حکم نیز نباید کمتر از یک و نیم برابر حداکثر جزای نقدی درجه دو باشد.

ماده ۱۶- میزان جزای نقدی قابل اعمال بر اشخاص حقوقی، در مواردی که جزای نقدی فاقد حداقل یا دارای حداقل و حداکثر است، دو تا چهار برابر حداکثر و در صورتی که ثابت باشد، دو تا چهار برابر جزای نقدی است که در قانون برای اشخاص حقیقی تعیین شده است.

ماده ۱۷- در صورت محکومیت شخص حقوقی به انحلال یا مصادره کل اموال، نماینده قانونی شخص حقوقی که به نام یا در راستای منافع شخص حقوقی مرتکب جرم شده است به محرومیت دائم از تأسیس، نمایندگی، تصمیم‌گیری و نظارت بر هر شخص حقوقی نیز محکوم می‌شود. در صورت محکومیت شخص حقوقی به دیگر مجازات‌ها، نماینده مذکور به مدت یک تا پنج سال، به محرومیت‌های فوق محکوم می‌گردد. هیأت مدیره یا مقام مشابه دیگری که جرم در اجرای مصوبات یا دستورات آن‌ها واقع شده است حسب مورد نیز به مجازات مقرر برای نماینده مذکور محکوم می‌شوند.

ماده ۱۸- در هر یک از جرائم موضوع این قانون، چنان چه مرتکب مالی را تحصیل کند که طبق قانون باید به نفع دولت ضبط شود و ضبط آن به هر دلیل ممکن نباشد، مرتکب به جزای نقدی معادل ارزش آن مال به نرخ زمان صدور حکم محکوم می شود.

ماده ۱۹- در کلیه مواردی که بازداشت محکوم، به لحاظ عجز از پرداخت جزای نقدی موجب مستهلک شدن تمام جزای نقدی نشود، جزای نقدی باقی مانده از محل اموال محکوم که تا مدت ده سال از زمان آزادی به دست می آورد وصول خواهد شد.

ماده ۲۰- در هر مورد که در قوانین، مجازات رفتاری به قانون مجازات اسلامی (تعزیرات و مجازات های بازدارنده) مصوب ۱۳۷۵ احاله شده است، حسب مورد متناظر با رفتارهای مجرمانه و مجازات مقرر در این قانون، تعیین مجازات می شود.

ماده ۲۱- چنانچه هر یک از جرایم موضوع این قانون مشمول مجازات حد یا قصاص نیز شود، مطابق مقررات مربوط عمل می شود.

ماده ۲۲- در کلیه مواردی که برای جرمی حبس تعزیری در دو درجه تعیین شده است، معیار محاسبه برای شروع به جرم، درجه بالاتر می باشد.

ماده ۲۳- در هر مورد که در قانون برای جرمی، مجازات انفصال دائم یا موقت از خدمات دولتی و عمومی برای اشخاص موضوع ماده (۱) این قانون مقرر شده است، چنان چه مرتکب از اشخاص موضوع ماده (۲) بوده و به آن تصریح شده باشد به جای انفصال دائم یا موقت، به ممنوعیت یا محرومیت دائم یا موقت از فعالیت شغلی یا حرفه ای مرتبط با جرم ارتكابی از همان درجه محکوم می شود.

فصل سوم - اموال و عواید ناشی از جرم

ماده ۲۴- در هر مورد که مرتکب در اثر ارتكاب جرم، سند یا امتیازی را بر خلاف حق و مقررات قانونی تحصیل کند، دادگاه کیفری علاوه بر تعیین مجازات مقرر در قانون، بدون نیاز به تقدیم دادخواست، طبق مقررات حکم به ابطال سند یا امتیاز مربوط نیز صادر می کند.

ماده ۲۵- در کلیه جرائمی که موضوع آن ها مال است یا وقوع جرم منتهی به اخذ یا کسب مال و عوایدی شده باشد، دادگاه ضمن رسیدگی به امر کیفری در مورد مطالبه اصل مال موضوع جرم یا تحصیل شده از آن رسیدگی می کند و در صورت وجود عین، مرتکب را به رد عین و در صورت موجود نبودن عین یا غیرممکن شدن رد آن، حسب مورد به رد مثل یا پرداخت قیمت آن محکوم می کند. در صورت صدور حکم به پرداخت قیمت مال، چنان چه در قیمت آن افزایش حاصل شود، نرخ روز تأدیه محاسبه می شود و در صورت کاهش قیمت، بالاترین قیمت از روز وقوع جرم تا روز تأدیه ملاک عمل خواهد بود. در خصوص سند یا نوشته یا دیگر اشیاء نیز نسبت به استرداد عین آن اقدام می شود. اجرای مقررات این ماده منوط به تقدیم دادخواست و پرداخت هزینه دادرسی نیست.

ماده ۲۶- در هر موردی که در اثر ارتكاب جرم ضرر و زیانی به نهادهای دولتی و عمومی غیردولتی یا خصوصی مورد استفاده عموم وارد شود، دادگاه رسیدگی کننده به جرم مکلف است حسب مورد در خصوص جبران ضرر و زیان و استرداد عواید و منفعت تحصیل شده از جرم نیز با تقدیم دادخواست توسط اداره ذی نفع یا دادستان و بدون نیاز به پرداخت هزینه دادرسی، رسیدگی و اتخاذ تصمیم کند. در مورد دیگر بزه دیدگان، دادگاه رسیدگی کننده به جرم مکلف است تا اولین جلسه دادرسی به شاکی ابلاغ کند که وی حق دارد با تقدیم دادخواست و پرداخت هزینه دادرسی، اقدام به مطالبه ضرر و زیان ناشی از جرم و استرداد عواید و منافع تحصیل شده از جرم کند.

ماده ۲۷- در کلیه موارد مذکور در این قانون، مرتکب علاوه بر جبران خسارت‌های مقرر در ماده (۱۴) قانون آیین دادرسی کیفری مصوب ۱۳۹۲/۱۲/۴، ملزم به پرداخت هزینه‌های درمان بزه‌دیده نیز می‌باشد. در صورتی که به تشخیص قاضی رسیدگی‌کننده، مرتکب تمکن مالی برای پرداخت هزینه‌های درمان را نداشته باشد هزینه‌های مربوط از محل صندوق تأمین خسارت‌های بدنی پرداخت می‌شود.

بخش دوم - جرائم موجب تعزیر

فصل نخست - جرائم علیه حقوق اساسی ملت

ماده ۲۸- هر یک از کارکنان نهادهای حکومتی یا دستگاه‌های اجرایی که حقوق افراد ملت را برخلاف قانون سلب کند، به انفصال از خدمات دولتی و عمومی و یکی از مجازات‌های اجتماعی درجه پنج محکوم می‌شود.

ماده ۲۹- هر یک از کارکنان نهادهای حکومتی یا دستگاه‌های اجرایی بدون مجوز قانونی یا بدون رعایت ترتیبات و تشریفات مربوط به منظور کشف یا اثبات جرم مبادرت به خارج کردن ادله یا اسباب یا آثار جرم از بدن دیگری یا اقدام به اخذ اجباری هرگونه آزمایش پزشکی مانند اخذ نمونه خون کنند به حبس درجه هفت یا انفصال از خدمات دولتی و عمومی درجه شش یا هر دوی آن‌ها محکوم می‌شوند. همچنین اقدام به انجام هرگونه عمل جراحی یا خوردن یا تزریق هر ماده‌ای به دیگری یا قرار دادن هر وسیله‌ای مانند ریباند در بدن، لباس یا دیگر اشیای متعلق به افراد بدون رعایت مقررات، مستوجب حبس یا انفصال از خدمات دولتی و عمومی درجه پنج و یا هر دو مجازات است.

ماده ۳۰- هر یک از کارکنان نهادهای حکومتی یا دستگاه‌های اجرایی، بدون دستور مقام قضایی، به منظور کشف جرم یا تشخیص علت مرگ متوفی مبادرت به کالبدگشایی جسد یا نبش قبر کند، به حبس یا انفصال از خدمات دولتی و عمومی درجه شش یا هر دو مجازات محکوم می‌شود. در مواردی که به منظور تشخیص بیماری تهدیدکننده حیات افراد جامعه، کالبدگشایی جسد ضرورت یابد، پس از پیشنهاد سازمان پزشکی قانونی و تایید دادستان مربوط، در بیمارستان‌های دولتی آموزشی با حضور نماینده سازمان پزشکی قانونی صورت می‌پذیرد.

ماده ۳۱- هر یک از مقامات قضایی، ضابطان، وکلاء، کارشناسان و دیگر اشخاصی که به مناسبت انجام وظیفه خود در فرایند دادرسی مداخله دارند، مرتکب نقض حقوق مقرر در فرایند دادرسی از قبیل سلب حق داشتن وکیل، مترجم یا کارشناس و امثال آن‌ها نسبت به شهود، مطلعان یا طرفین دعوی شوند، حسب مورد به انفصال از خدمات دولتی و عمومی یا محرومیت از فعالیت شغلی و حرفه‌ای مربوط درجه شش یا یکی از مجازات‌های اجتماعی درجه پنج و یا هر دو مجازات محکوم می‌شوند.

ماده ۳۲- هر یک از کارکنان نهادهای حکومتی یا دستگاه‌های اجرایی بدون مجوز قانونی مبادرت به ورود، بازرسی یا تفتیش اشخاص، اشیاء، منزل، مسکن، محل کار یا اماکن بسته و یا تعطیل متعلق به دیگری کند، به حبس درجه شش یا انفصال از خدمات دولتی و عمومی درجه پنج یا هر دو مجازات محکوم می‌شود. چنانچه اقدام وی با جبر، عنف، اکراه یا تهدید و یا در شب واقع شود، به حبس درجه پنج یا انفصال دائم از خدمات دولتی و عمومی محکوم می‌گردد.

تبصره- ترتیب و شرایط بازرسی یا تفتیش در اماکنی از قبیل فرودگاه‌ها، اماکن مذهبی و متبرکه، نظامی و انتظامی با لحاظ مصالح امنیتی و عمومی به موجب آیین‌نامه‌ای است که طرف سه‌ماه از تاریخ لازم‌الاجرا شدن این قانون، توسط وزارت دادگستری و با همکاری وزارت اطلاعات و وزارت کشور تهیه و به تصویب شورای عالی امنیت ملی می‌رسد.

ماده ۳۳- هر یک از کارکنان اشخاص موضوع مواد (۱) و (۲) این قانون که با سوء استفاده از شغل یا منصب یا موقعیت خود به جبر، عنف، اکراه یا تهدید، مال یا حق متعلق به اشخاص را به خود یا دیگری انتقال دهد یا بر آن مسلط شود، به حبس یا انفصال از خدمات دولتی و عمومی درجه پنج و یا هر دو مجازات محکوم می‌شود.

ماده ۳۴- هر یک از کارکنان نهادهای حکومتی یا دستگاه‌های اجرایی، به منظور اخذ اقرار یا شهادت یا ادای سوگند یا کسب اطلاع یا تفتیش عقاید و یا بر مبنای تبعیض، شخصی را مورد شکنجه یا اذیت و آزار جسمی یا روحی قرار دهد، به حبس و انفصال از خدمات دولتی و عمومی درجه پنج و یا هر دو مجازات محکوم می‌شود و چنان‌چه بزه‌دیده تحت نظر یا بازداشت یا محبوس بوده باشد، مجازات حبس مرتکب، درجه چهار خواهد بود.

ماده ۳۵- هر یک از کارکنان اشخاص موضوع مواد (۱) و (۲) این قانون، در اجرای وظایف قانونی یا به سبب آن، برخلاف قانون یا مقررات شخصاً یا توسط دیگری شرایط یا اقداماتی سخت‌تر از آنچه که در قوانین و مقررات یا در رأی یا تصمیم مقام قضایی مقرر شده است بر شخصی تحمیل کند، به حبس یا انفصال از خدمات دولتی و عمومی درجه پنج یا هر دو مجازات محکوم می‌شود.

ماده ۳۶- هر یک از کارکنان نهادهای حکومتی یا دستگاه‌های اجرایی در اجرای وظایف قانونی یا به سبب آن، برخلاف قانون دستور تعقیب کیفری، جلب یا تحت نظر یا بازداشت فردی را صادر کند، به انفصال از خدمات دولتی و عمومی درجه شش محکوم می‌شود.

ماده ۳۷- هر یک از کارکنان نهادهای حکومتی یا دستگاه‌های اجرایی، در اجرای وظایف قانونی یا به سبب آن، برخلاف قانون یا بدون حکمی از مقام صلاحیت‌دار مبادرت به توقیف، بازداشت یا حبس فردی کند یا به عنف یا اکراه وی را در محلی مخفی کند، به حبس درجه پنج و انفصال دائم از خدمات دولتی و عمومی محکوم می‌شود.

ماده ۳۸- هر یک از کارکنان نهادهای حکومتی و دستگاه‌های اجرایی در غیر از اجرای وظایف قانونی مبادرت به توقیف، بازداشت، حبس یا اختفای افراد نمایند یا در صورتی که با عنف، اکراه یا تهدید و یا با استفاده از عنوان، نشان یا علامت هر یک از نهادهای حکومتی یا دستگاه‌های اجرایی یا انتساب خود به کارکنان نهادها و دستگاه‌های مذکور یا به هر طریق دیگری از قبیل پوشیدن لباس یا استفاده از حکم یا کارت هویتی فاقد اعتبار صورت پذیرفته باشد، مستوجب حبس درجه پنج و در غیر این صورت به حبس درجه شش است.

تبصره- در صورتی که رفتارهای موضوع این ماده نسبت به اموال، اسناد یا اشیای دارای مالک خاص و غیر مرتبط با جرم ارتكابی واقع شود، مرتکب به انفصال از خدمات دولتی و عمومی درجه هفت و یکی از مجازات‌های اجتماعی درجه شش محکوم می‌شود.

ماده ۳۹- چنان‌چه رفتارهای موضوع مواد (۳۶)، (۳۷) و (۳۸) این قانون به سلب آزادی افراد یا توقیف مال، سند یا شیء منتهی شده باشد، چنان‌چه مرتکب ظرف کمتر از بیست و چهار ساعت از دستور خود عدول کند یا اقدام لازم به منظور رها شدن فرد یا رفع توقیف از مال، سند یا شیء به عمل آورد، مجازات وی یک تا دو درجه تخفیف می‌یابد.

ماده ۴۰- هر یک از مسؤولان یا مأموران زندان‌ها، بازداشتگاه‌ها، تحت‌نظرگاه‌ها یا دیگر مؤسسات کیفری، از اجرای دستور کتبی مقام قضایی مبنی بر آزادی فرد از این اماکن امتناع یا جلوگیری یا بدون دستور مقام قضایی، مبادرت به پذیرش یا نگهداری فرد در این اماکن کند، به انفصال از خدمات دولتی و عمومی درجه شش و جزای نقدی درجه پنج محکوم می‌شود.

ماده ۴۱- هر یک از مسؤولان یا مأموران مربوط از اجرای دستور مقام قضایی مبنی بر رفع توقیف از مال، سند یا شی توقیف شده امتناع یا جلوگیری کند، حسب مورد به انفصال از خدمات دولتی و عمومی یا محرومیت از فعالیت شغلی یا حرفه‌ای مربوط و جزای نقدی درجه شش محکوم می‌شود.

ماده ۴۲- هر یک از مسؤولان یا مأموران زندان‌ها، بازداشتگاه‌ها، تحت‌نظرگاه‌ها یا دیگر مؤسسات کیفری، از تسلیم فردی که از وی سلب آزادی شده است به مقام یا مرجع صالح خودداری یا جلوگیری کند و یا تظلم‌خواهی وی را استماع نکند یا آن را به مرجع مربوط اعلام یا تسلیم نکند و یا جلوگیری کند، حسب مورد به انفصال از خدمات دولتی و عمومی یا محرومیت از فعالیت شغلی یا حرفه‌ای مربوط و یکی از مجازات‌های اجتماعی درجه هفت محکوم می‌شود.

ماده ۴۳- هر یک از مقامات قضایی که شکایت یا دعوی مطابقت شرایط قانونی نزد وی ارائه شود و با وجود این که قبول یا رسیدگی به آن از وظایف او بوده است، به هر عذر و بهانه اگر چه به عذر سکوت، اجمال، ابهام، نقص یا تعارض قانون از قبول یا رسیدگی به آن امتناع کند یا صدور رأی را برخلاف قانون به تأخیر اندازد یا بر خلاف صریح قانون رفتار کند، در مرتبه اول به انفصال از خدمات دولتی و عمومی درجه شش و در صورت تکرار، به انفصال دائم از شغل قضایی محکوم می‌شود.

ماده ۴۴- هر یک از کارکنان اشخاص موضوع مواد (۱) و (۲) این قانون، مکاتبات، مراسلات، حساب‌های بانکی، ارتباطات رایانه‌ای یا مخابراتی یا محتوای در حال انتقال یا ذخیره شده در سامانه‌های رایانه‌ای یا مخابراتی اشخاص را بدون مجوز قانونی کنترل، تفتیش، مفتوح، توقیف، معدوم، بازرسی، ضبط یا شنود کند، به انفصال از خدمات دولتی و عمومی درجه شش و یکی از مجازات‌های اجتماعی درجه هفت محکوم می‌شود.

ماده ۴۵- هر یک از کارکنان اشخاص موضوع مواد (۱) و (۲) این قانون که حسب وظیفه مکلف به حفظ یا صیانت از مکاتبات، مراسلات، حساب‌های بانکی یا محتوای ارتباطات رایانه‌ای یا مخابراتی متعلق به اشخاص می‌باشد، اصل، تصویر، مفاد یا محتوای آن‌ها را در فضای مجازی یا حقیقی افشاء یا منتشر کند و یا در دسترس افراد فاقد صلاحیت قرار دهد، به حبس درجه شش و انفصال از خدمات دولتی و عمومی درجه پنج محکوم می‌شود.

ماده ۴۶- هر یک از کارکنان اشخاص موضوع مواد (۱) و (۲) این قانون که حسب وظیفه از وقوع جرائم موضوع این فصل در حوزه مأموریت خود مطلع می‌شوند مکلفند بلافاصله مراتب را به مقامات قضایی و اداری صالح گزارش کنند و در غیر این صورت، به انفصال از خدمات دولتی و عمومی درجه شش محکوم می‌شوند. چنانچه مرتکب از رؤساء یا مسؤولان نهادها و دستگاه‌های مذکور باشد مجازات وی یک درجه تشدید می‌شود.

ماده ۴۷- در هر یک از جرائم موضوع این فصل که دارای بزه دیده است چنانچه بزه دیده پیش یا پس از صدور حکم قطعی گذشت کند و یا مرتکب خسارت وی را به طور کامل جبران کند، دادگاه در جرائم تعزیری تا درجه پنج، مجازات را یک تا دو درجه تقلیل می‌دهد و در سایر جرائم تعزیری، مرتکب را از مجازات معاف می‌کند.

فصل دوم - جرائم علیه امنیت داخلی و خارجی

ماده ۴۸- هر شخصی به قصد تجزیه، جدا یا تسلیم کردن قلمرو حاکمیت ایران به دشمن یا بیگانه یا منابع آن‌ها اقدام مؤثری کند یا به یکی از این مقاصد مبادرت به تبانی یا همکاری با آنان کند، به اعدام و در صورتی که اقدام وی موثر واقع نشود به حبس درجه یک محکوم می شود.

ماده ۴۹- هر شخصی به قصد شکست نیروهای خودی در مقابل دشمن، نیروهای رزمنده یا اشخاصی را که به نحوی در خدمت نیروهای مسلح هستند، به تحویل تجهیزات، تأسیسات یا اماکن دفاعی به دشمن یا منابع آن یا به عصیان، فرار، تسلیم یا عدم اجرای وظایف محوله تحریک کند یا موجبات فرار آنان را تسهیل یا با علم به فراری بودن آنان را مخفی کند، چنانچه اقدام وی مؤثر واقع شود، به حبس درجه یک و در صورتی که فاقد قصد مذکور بوده ولی اقدام وی مؤثر واقع شود به حبس درجه سه، در صورتی که دارای قصد مذکور بوده و اقدام وی مؤثر واقع نشود به حبس درجه چهار و چنانچه مرتکب فاقد قصد مذکور بوده و اقدام وی نیز مؤثر واقع نشده باشد، به حبس درجه پنج محکوم می شود.

ماده ۵۰- هر شخصی به قصد تحصیل و تسلیم نقشه‌ها، اسناد، اشیاء یا اطلاعات یا داده‌های دارای طبقه‌بندی به بیگانه یا دشمن، به محل نگهداری آن‌ها وارد شود یا نفوذ کند، به حبس درجه پنج و در صورت تحصیل یا اطلاع از مفاد آن‌ها، به حبس درجه چهار و در صورت تسلیم به بیگانه یا دشمن، به حبس درجه سه محکوم می شود.

ماده ۵۱- هر شخصی بدون ورود یا نفوذ به محل نگهداری نقشه‌ها، اسناد، اشیاء، اطلاعات یا داده‌های دارای طبقه‌بندی، آن‌ها را به قصد تسلیم به بیگانه یا دشمن، تحصیل کند یا از مفاد آن‌ها مطلع شود، در صورت تسلیم آن‌ها به بیگانه یا دشمن، به حبس درجه سه و در غیر این صورت، به حبس درجه چهار محکوم می شود.

ماده ۵۲- چنانچه مرتکب بدون قصد تسلیم به بیگانه یا دشمن، به محل نگهداری موارد موضوع مواد (۵۰) و (۵۱) این قانون نفوذ کند یا وارد شود و آن‌ها را تحصیل یا از مفاد آن‌ها مطلع شود، به حبس درجه شش محکوم می شود.

ماده ۵۳- چنانچه نقشه‌ها، اسناد، اشیاء، اطلاعات یا داده‌های موضوع مواد (۵۱) و (۵۲) این قانون، سری باشد، در صورت تسلیم آن‌ها به بیگانه یا دشمن حسب مورد مجازات مرتکب یک تا دو درجه تشدید می شود.

ماده ۵۴- هر شخص با هر مرامی به قصد برهم زدن امنیت کشور دسته، جمعیت، شعبه جمعیتی بیش از دو نفر در داخل یا خارج از کشور تحت هر اسم یا عنوانی تشکیل دهد یا طراحی، سازماندهی یا اداره کند، به حبس درجه چهار محکوم می شود. در مواردی که دسته، جمعیت یا شعبه جمعیتی از ابتدا برای این مقاصد تشکیل نشده است لیکن پس از آن، هدف خود را به یکی از این مقاصد منحرف کند مرتکب به مجازات مذکور محکوم می شود.

ماده ۵۵- هر شخصی در هر یک از دسته‌ها، جمعیت‌ها یا شعب جمعیتی مذکور در ماده قبل عضویت یابد یا برای آن‌ها مبادرت به عضوگیری کند، به حبس درجه پنج محکوم می شود.

ماده ۵۶- هرگاه دو نفر یا بیشتر به قصد ارتکاب جرمی علیه امنیت کشور اجتماع و تبانی و وسایل ارتکاب آن را نیز فراهم کنند، به حبس درجه چهار محکوم می شود.

ماده ۵۷- هر شخصی علیه امنیت کشور، شیء یا اشیایی را که امکان تحصیل یا انتقال اطلاعات را دارد در محلی برای کسب اطلاعات جاسازی کند یا در اختیار دیگران قرار دهد، به حبس درجه چهار محکوم می شود. چنانچه اقدام مذکور از طریق همکاری با بیگانه یا دشمن یا منابع آن ها واقع شود، مجازات مرتکب یک درجه تشدید می شود.

ماده ۵۸- هر شخصی به قصد برهم زدن امنیت کشور یا با علم به وقوع آن، مردم را به هر نحو به جنگ، کشتار یا نزاع دسته جمعی با یکدیگر یا شورش یا اغتشاش اغوا یا تحریک کند، چنانچه رفتار وی منجر به یکی از این نتایج شود یا مؤثر در تحقق آن باشد، به حبس درجه سه و در صورت غیر مؤثر بودن در نتیجه یا عدم تحقق نتیجه، به حبس درجه چهار محکوم می شود. در صورتی که قصد مرتکب یا علم وی به وقوع نتایج مذکور احراز نشود، ولی رفتار وی منتهی به وقوع جنگ، کشتار یا نزاع دسته جمعی مردم با یکدیگر یا شورش یا اغتشاش شود، به حبس درجه پنج محکوم می شود.

ماده ۵۹- هر شخصی به قصد ایجاد شورش، اغتشاش، غارت، تخریب یا آتش زدن اموال دولتی یا عمومی یا مردم، هر نوع راهپیمایی، تجمع، اعتصاب یا تحصن را سردستگی کند، در صورت تحقق نتیجه، به حبس درجه دو و در صورت عدم حصول نتیجه، به حبس درجه چهار محکوم می شود. مجازات شرکت کننده در جرائم مذکور حسب مورد دو درجه پایین تر خواهد بود.

ماده ۶۰- هر شخصی در راهپیمایی، تجمع، اعتصاب یا تحصن که به نحو مسلحانه یا علیه مبانی و مسلمات دین مبین اسلام برگزار می شود شرکت کند، به حبس درجه شش محکوم می شود و چنانچه سردستگی کند، به حبس درجه سه یا چهار محکوم می شود.

ماده ۶۱- هر شخصی به قصد برهم زدن امنیت کشور یا تشویش اذهان عمومی به بمب گذاری یا قرار دادن مواد با قابلیت کشندگی یا معلولیت دائمی از قبیل مواد شیمیایی، میکروبی، سمی یا پرتوزا در اماکن یا تأسیسات مورد استفاده عمومی یا در کشتی یا هواپیما یا وسایل نقلیه عمومی یا نظایر آن ها تهدید کند و یا نسبت به وقوع اقدامات یاد شده با همان مقاصد ادعای خلاف واقع کند و موجب برهم زدن امنیت کشور یا تشویش اذهان عمومی شود، به حبس درجه دو یا سه و در صورت عدم حصول نتیجه، به حبس درجه چهار محکوم می شود.

تبصره- در صورتی که رفتار مرتکب مقرون به مقاصد یاد شده نباشد و یا تهدید یا ادعای مذکور راجع به مواد دیگری غیر از موارد فوق باشد، ولی موجب برهم زدن امنیت کشور یا تشویش اذهان عمومی شود، به حبس یا یکی از مجازات های اجتماعی درجه پنج یا شش و در صورت عدم حصول نتیجه به یکی از مجازات های اجتماعی درجه هفت محکوم می شود.

ماده ۶۲- هر یک از کارکنان نهادهای حکومتی یا دستگاه های اجرایی که وظیفه حفاظت از نقشه ها، اسناد، اشیاء، اطلاعات یا داده های سری را بر عهده دارد یا به آن ها دسترسی داشته یا حسب وظیفه در اختیار او قرار گرفته باشد، به هر نحو آن ها را در دسترس بیگانه یا دشمن قرار دهد یا از مفاد آن ها مطلع کند، مفسد فی الارض محسوب و به اعدام محکوم می شود مگر آن که ثابت کند فاقد قصد براندازی نظام جمهوری اسلامی ایران یا برهم زدن امنیت کشور بوده است که در این صورت به حبس درجه دو و انفصال دائم از خدمات عمومی و دولتی محکوم می شود. در صورتی که موارد مذکور محرمانه باشد مجازات مرتکب به حبس درجه چهار و انفصال از خدمات دولتی و عمومی درجه پنج محکوم می شود.

تبصره- چنانچه مرتکب نقشه‌ها، اسناد، اشیاء، اطلاعات یا داده‌های سری را در اختیار اشخاص فاقد صلاحیت قرار دهد یا از مفاد آن‌ها مطلع کند، به حبس درجه چهار و انفصال از خدمات دولتی و عمومی درجه پنج و در صورتی که محرمانه باشد، به حبس و انفصال از خدمات دولتی و عمومی درجه شش محکوم می‌شود.

ماده ۶۳- هر یک از مأموران موضوع ماده قبل که اقدام به افشاء یا انتشار نقشه‌ها، اسناد، اشیاء، اطلاعات یا داده‌های سری کند به حبس درجه یک و انفصال دائم از خدمات دولتی و عمومی و چنانچه محرمانه باشد به حبس درجه سه و انفصال دائم از خدمات دولتی و عمومی محکوم می‌شود. ارتکاب رفتارهای مذکور توسط اشخاصی غیر از مأموران فوق حسب مورد و به ترتیب مستوجب حبس درجه چهار و پنج است.

ماده ۶۴- هر شخصی که ورود وی به محل نگهداری نقشه‌ها، اسناد، اشیاء، اطلاعات یا داده‌های دارای طبقه‌بندی مجاز است به قصد تسلیم به بیگانه یا دشمن آن‌ها را تحصیل کند یا از مفاد آن‌ها مطلع شود به حبس درجه شش و در صورت تسلیم به بیگانه یا دشمن، به حبس درجه سه محکوم می‌شود.

ماده ۶۵- هر یک از کارکنان موضوع ماده (۶۲) این قانون که آموزش‌های لازم حفاظتی یا اطلاعاتی را گذرانده است، در اثر تقصیر، تخلیه اطلاعاتی شود یا موجب دسترسی بیگانه یا دشمن به نقشه‌ها، اسناد، اشیاء، اطلاعات یا داده‌های سری یا اطلاع از مفاد آن‌ها شود، به انفصال از خدمات دولتی و عمومی و یکی از مجازات‌های اجتماعی درجه شش و در مورد نقشه‌ها، اسناد، اشیاء، اطلاعات و داده‌های محرمانه، به یک درجه پایین‌تر از مجازات‌های مذکور محکوم می‌شود و چنانچه مسئول حفظ آن‌ها بوده، حسب مورد مجازات وی یک یا دو درجه تشدید می‌شود و چنانچه آموزش ندیده باشد حسب مورد مجازات وی یک یا دو درجه پایین‌تر خواهد بود.

ماده ۶۶- هر شخصی به طور غیرمجاز نسبت به داده‌های سری در حال انتقال یا ذخیره شده در سامانه‌های رایانه‌ای یا مخابراتی یا حامل‌های داده مرتکب اعمال زیر شود، به شرح زیر محکوم می‌شود:

الف- دسترسی به داده‌های مذکور یا تحصیل آن‌ها و یا شنود محتوای سری در حال انتقال، به حبس تعزیری درجه پنج و در مورد داده‌های محرمانه به حبس درجه شش؛

ب- نقض تدابیر امنیتی سامانه‌های رایانه‌ای و مخابراتی به قصد دسترسی به داده‌های سری، به حبس درجه شش و در مورد داده‌های محرمانه به حبس درجه هفت.

ماده ۶۷- هر شخصی از مأموریت یا مکانی که افشای محتوا و محل آن مخل به امنیت کشور باشد مطلع شود و آن را نزد بیگانه یا دشمن افشا کند، به شرح زیر محکوم می‌شود:

الف- در صورتی که مرتکب قصد براندازی نظام جمهوری اسلامی را نداشته باشد به حبس درجه یک؛

ب- اگر این اطلاعات را نزد دیگر اشخاص فاقد صلاحیت افشاء کند به حبس درجه شش؛

پ- چنانچه رفتار ارتكابی موضوع این ماده ناشی از تقصیر مرتکب باشد به یکی از مجازات‌های اجتماعی درجه هفت.

ماده ۶۸- هر شخصی به قصد برهم زدن امنیت کشور یا کمک به بیگانه یا دشمن به هر نحو شخص یا اشخاصی را شناسایی و به بیگانه یا دشمن معرفی یا به جذب یا آموزش آنان اقدام کند، به حبس درجه پنج محکوم و چنانچه مرتکب از کارکنان نهادهای حکومتی یا دستگاه‌های اجرایی باشد و با سوء استفاده از موقعیت شغلی مرتکب رفتارهای مذکور شود، مجازات وی یک درجه تشدید می‌شود.

ماده ۶۹- هر شخصی به قصد برهم زدن امنیت کشور یا کمک به بیگانه یا دشمن، جاسوسی را شناسایی و مخفی کند یا سبب اخفای وی شود، به حبس درجه پنج محکوم و در مواردی که مجازات قانونی جاسوس اعدام باشد، حبس مرتکب یک درجه تشدید می شود. چنانچه مرتکب از کارکنان نهادهای حکومتی یا دستگاه های اجرایی باشد و با سوء استفاده از موقعیت شغلی مرتکب رفتارهای مذکور شود، در صورتی که در مرتبه مدیرکل، هم تراز مدیر کل و بالاتر باشد مجازات وی تا دو درجه و در غیر این صورت یک درجه تشدید می شود.

ماده ۷۰- هر شخصی به نحو غیرمجاز به اماکن، تأسیسات یا استحکامات نظامی که ممنوع بودن ورود به آنها با علائم هشداردهنده یا به هر نحو دیگر به اطلاع عموم رسیده است وارد شود، چنانچه به قصد سرقت اسناد سیاسی، نظامی یا امنیتی و یا کسب اطلاع از مفاد آنها، مرتکب اقداماتی از قبیل نقشه برداری، گرفتن عکس یا فیلم شود یا در حال انجام اقدامات مذکور دستگیر شود، به حبس درجه پنج و در غیر این صورت، به حبس درجه شش محکوم می شود.

ماده ۷۱- هر شخصی در قلمرو حاکمیت ایران به نفع دولت بیگانه یا گروه یا سازمان غیر ایرانی و به ضرر دولت بیگانه یا گروه یا سازمان غیر ایرانی دیگر مرتکب یکی از جرائم جاسوسی یا جرائم مرتبط با آن شود، به نحوی که به امنیت کشور آسیب وارد کند، به حبس درجه چهار یا پنج محکوم می شود.

ماده ۷۲- هر شخصی به قصد برهم زدن امنیت کشور در صنایع، وسایل، تجهیزات، تأسیسات یا اماکن مورد استفاده عموم از قبیل واحدهای صنعتی، تولیدی، تجاری، خدماتی، نظامی، شبکه ها یا خطوط انتقال نیرو یا ارتباطات رایانه ای یا مخابراتی و یا جایگاه های تأمین یا توزیع سوخت یا مرتبط با نفت، گاز، پتروشیمی یا انرژی هسته ای و یا سدها، آب و فاضلاب و تصفیه خانه ها، بانک ها، مؤسسات مالی و اعتباری، تأسیسات یا ناوگان حمل و نقل عمومی (زمینی، دریایی، هوایی یا ریلی)، زیرساخت های اطلاعاتی یا صدا و سیما، جنگل، مرتع یا انبارهای غلات و دیگر محصولات غذایی به هر نحو تخریب کند یا اقدامی کند که موجب اختلال در فعالیت های موارد فوق شود اعم از آن که متعلق به نهادهای حکومتی یا دستگاه های اجرایی یا اشخاص حقیقی یا حقوقی بخش خصوصی باشد، علاوه بر جزای نقدی معادل خسارات وارده، چنانچه رفتار مرتکب منتهی به تخریب کلی یا غیرممکن شدن فعالیت یا تعطیلی دائمی تمام یا بخشی از آنها شود، به حبس درجه دو و در صورتی که منتهی به تخریب جزئی یا دشواری فعالیت یا تعطیلی موقت تمام یا بخشی از آنها شود، به حبس درجه سه و در غیر این صورت به درجه چهار محکوم می شود.

تبصره ۱- چنانچه جرائم موضوع این ماده بدون قصد برهم زدن امنیت کشور واقع شود، مجازات مرتکب حسب مورد یک درجه پایین تر خواهد بود.

تبصره ۲- هر یک از کارکنان موارد مذکور در این ماده که متصدی حفظ ساختمان ها یا تأسیسات یا مراقبت از دستگاه ها و ماشین های حساس باشد، چنانچه پست خود را ترک کند و این اقدام موجب بروز یکی از حوادث مذکور شود و مرتکب بر وجود این خطر واقف بوده باشد به حبس درجه چهار محکوم خواهد شد.

تبصره ۳- چنانچه جرائم موضوع این ماده با استفاده از مواد منفجره، پرتوزا، شیمیایی یا آتش زا صورت پذیرد یا موجب ورود آسیب های بدنی به افراد شود، مرتکب حسب مورد به حداکثر مجازات حبس محکوم می شود.

ماده ۷۳- هر کسی عمداً یا به منظور ایجاد وحشت در مردم یا اخلال در فعالیت موارد مذکور در ماده (۷۲) علائم مخصوص اعلام خطر را بدون وجود خطر به کار بیاندازد و یا اکاذیبی به منظور فوق اشاعه دهد به حبس و یکی از مجازات‌های اجتماعی درجه شش محکوم خواهد شد.

ماده ۷۴- هر شخصی به قصد برهم زدن امنیت کشور مواد منفجره، پرتوزا، شیمیایی یا آتش‌زا را به محل‌ها یا وسایل مورد استفاده عموم موضوع ماده (۷۲) وارد کند، به حبس درجه سه و در مورد دیگر مواد خطرناک، به حبس درجه چهار و چنانچه رفتار مرتکب بدون قصد برهم زدن امنیت کشور باشد، به حبس درجه پنج محکوم می‌شود. ارتکاب رفتارهای فوق چنانچه نسبت به دیگر اموال منقول یا غیرمنقول مورد استفاده عموم واقع شود، در صورتی که قصد مرتکب برهم زدن امنیت کشور باشد، به حبس درجه چهار محکوم می‌شود و در غیر این صورت، مجازات وی یک درجه پایین‌تر خواهد بود.

ماده ۷۵- چنانچه جرائم موضوع مواد (۷۲) و (۷۴) این قانون ناشی از تقصیر باشد، مرتکب حسب مورد به یک درجه مجازات پایین‌تر محکوم می‌شود.

ماده ۷۶- هر شخصی با اجبار، ارعاب، تهدید یا اعمال خدعه و نیرنگ هواپیمای آماده برای پرواز یا در حال پرواز را در اختیار گیرد یا به نحوی از اختیار مسؤولان خارج سازد و موجب تغییر مسیر یا مقصد هواپیما شود یا هواپیما را در نقطه‌ای غیر از مقصد مجبور به فرود کند به حبس درجه سه محکوم می‌شود و در صورتی که ارعاب و تهدید با استفاده از سلاح یا مواد منفجره یا محترقه یا خطرناک دیگر صورت گیرد چنانچه مرتکب یک نفر باشد به حداکثر مجازات مقرر مذکور و اگر بیش از یک نفر باشند به حبس درجه یک محکوم می‌شوند. هرگاه مرتکب هنگام ارتکاب جرائم مندرج در این ماده نسبت به هر یک از افراد گروه پرواز یا مسافران مرتکب ایراد صدمه بدنی عمدی یا خرابی هواپیما یا هر گونه جرم دیگری شود حسب مورد به حداکثر مجازات مقرر در این ماده محکوم می‌شود.

ماده ۷۷- هر شخصی به منظور اخلال در پرواز یا خرابکاری در هواپیما عالماً عامداً اشیائی با خود در هواپیما حمل کند یا به نحوی از انحاء در هواپیما قرار دهد یا با هواپیما ارسال دارد یا مرتکب رفتار دیگری شود که موجب گردد به هواپیما، مسافران، گروه پرواز یا اموال موجود در آن آسیب برسد به حبس درجه سه محکوم خواهند شد و در صورتی که اقدامات مذکور منجر به قتل شود به حبس درجه یک محکوم می‌شود.

تبصره- چنانچه هر یک از جرایم موضوع این ماده و ماده (۷۶) این قانون در مورد قطار ریلی واقع شود مرتکب حسب مورد به مجازات های مذکور در این مواد محکوم می‌شود.

ماده ۷۸- هر یک از کارکنان نهادهای حکومتی یا دستگاه‌های اجرایی به مناسبت انجام وظیفه مرتکب هر یک از جرائم موضوع مواد (۷۲)، (۷۴)، (۷۶) و (۷۷) این قانون شوند مجازات حبس وی حسب مورد یک درجه تشدید می‌شود و چنانچه مرتکب در مرتبه مدیر کل یا هم‌تراز یا بالاتر باشد، به انفصال دائم از خدمات دولتی و عمومی و در غیر این صورت، به انفصال از خدمات دولتی و عمومی درجه پنج محکوم می‌شود.

ماده ۷۹- سوء قصد به جان مقام رهبری مستوجب حبس درجه سه و نسبت به هر یک از مراجع بزرگ تقلید یا رؤسای قوای سه‌گانه، مستوجب حبس درجه چهار می‌باشد.

ماده ۸۰- هر شخصی به قصد بر هم زدن امنیت، منافع و مصالح کشور به جان رئیس کشور خارجی یا نماینده رسمی آن کشور و یا رؤسا یا دیگر نمایندگان سازمان‌های بین‌المللی که با دعوت رسمی جمهوری اسلامی ایران وارد قلمرو حاکمیت ایران شده باشند سوء قصد کند، به حبس درجه چهار و در صورت نداشتن مقاصد فوق به حبس درجه پنج محکوم می‌شود مشروط به این که در آن کشور نیز نسبت به سوء قصد به مقامات ایران اقدام متقابل شود.

ماده ۸۱- هر شخصی به هر نحو علیه نظام جمهوری اسلامی ایران یا به نفع دشمن تبلیغ کند، چنان چه به قصد بر هم زدن امنیت کشور یا تشویش اذهان عمومی باشد به حبس درجه چهار یا پنج و در غیر این صورت به حبس یا یکی از مجازات‌های اجتماعی درجه شش محکوم می‌شود.

ماده ۸۲- در صورت ارتکاب هر یک از جرایم موضوع این فصل در زمان جنگ، مجازات مرتکب یک درجه تشدید می‌شود.

ماده ۸۳- اسناد سری اسنادی است که افشای آن‌ها مغایر با مصالح اداری نهادهای حکومتی و دستگاه‌های اجرایی باشد. اسناد محرمانه اسنادی است که افشای آن‌ها مغایر با مصالح اداری نهادهای حکومتی و دستگاه‌های اجرایی باشد.

تبصره- «آیین‌نامه نحوه تعیین و تشخیص نقشه‌ها، اسناد، اشیاء، اطلاعات یا داده‌های دارای طبقه‌بندی و نحوه طبقه‌بندی و حفاظت از آن‌ها»، ظرف سه ماه از تاریخ لازم‌الاجرا شدن این قانون توسط وزارت اطلاعات کشور با همکاری دادستانی کل کشور، وزارت اطلاعات، ارتباطات و فناوری اطلاعات، ستاد کل نیروهای مسلح، سازمان اطلاعات سپاه پاسداران انقلاب اسلامی و مرکز ملی فضای مجازی تهیه و به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

ماده ۸۴- منظور از دشمن در این قانون عبارت از اشعار، گروه‌ها، جمعیت‌ها، سازمان‌ها یا دولت‌هایی است که با نظام جمهوری اسلامی ایران در حال جنگ بوده یا قصد براندازی آن را دارند و یا اقدامات آنان علیه امنیت ملی یا منافع یا مصالح کشور باشد. در صورتی که برای مرجع قضایی تشخیص دشمن محرز نباشد، موضوع از طریق دادستان کل کشور از شورای عالی امنیت ملی استعلام و نظر شورای مذکور ملاک عمل خواهد بود.

ماده ۸۵- در هر یک از جرائم موضوع این فصل، چنان چه مرتکب در هر یک از مراحل رسیدگی در جهت کشف جرم یا تعقیب مجرمان همکاری مؤثر کند، دادگاه با پیشنهاد دادستان، در جرائم موجب تعزیر درجه یک تا سه، مجازات وی را یک تا دو درجه و در جرائم تعزیری درجه چهار و پنج، یک تا سه درجه تقلیل می‌دهد و در سایر جرائم تعزیری مرتکب را از مجازات معاف می‌کند.

ماده ۸۶- هرگاه مرتکب رفتارهای موضوع این فصل از اتباع بیگانه باشد، علاوه بر مجازات مقرر قانونی، به اخراج از کشور و ممنوعیت دائم از ورود به ایران نیز محکوم می‌شود.

فصل سوم - جرائم علیه مقدسات و مقامات

ماده ۸۷- هر شخصی به پیامبر اسلام^(ص)، هر یک از انبیاء الهی یا ائمه معصومین^(ع)، حضرت فاطمه زهرا^(س) یا هر یک از مقدسات اسلام توهین کند، به حبس درجه پنج محکوم می‌شود.

ماده ۸۸- هر شخصی به حضرت امام خمینی^(ره) بنیان‌گذار جمهوری اسلامی ایران یا مقام رهبری توهین کند یا مرتکب تولید، توزیع یا انتشار تصویر، صوت، مجسمه یا فیلم موهن منتسب به آنان شود یا آثار تقلبی ساخته شده آنان را توزیع یا در مرئی و منظر عموم قرار دهد، به حبس یا یکی از مجازات‌های اجتماعی درجه شش محکوم خواهد شد.

ماده ۸۹- هر شخصی اکاذیبی را به حضرت امام خمینی^{ره} بنیان گذار جمهوری اسلامی ایران یا مقام رهبری نسبت دهد یا منتشر کند یا بیانات و آثار مکتوب یا غیر مکتوب آنان را به نحوی که منجر به قلب حقیقت شود تحریف کند یا عالماً آثار تقلبی منتسب به آنان را چاپ یا منتشر کند یا اقدام به انهدام یا تخریب اسناد و نسخ اصلی و منحصر به فرد آثار مکتوب یا غیر مکتوب آنان کند چنانچه این رفتارها به منظور تضعیف جایگاه آنان انجام شود، به حبس تعزیری درجه پنج و در غیر این صورت، به حبس یا یکی از مجازات‌های اجتماعی درجه شش محکوم می‌شود.

ماده ۹۰- هر شخصی با قصد ایجاد خشونت یا تنش در جامعه و یا با علم به وقوع آن، به ادیان الهی مصرح در قانون اساسی، مذاهب اسلامی یا قومیت‌های ایرانی توهین کند، چنانچه منجر به خشونت یا تنش شده باشد، به حبس تعزیری درجه پنج محکوم و در غیر این صورت به حبس یا یکی از مجازات‌های اجتماعی درجه شش محکوم می‌شود.

تبصره- چنانچه رفتار مرتکب در قالب گروه مجرمانه سازمان یافته یا توسط کارکنان نهادهای حکومتی یا دستگاه‌های اجرایی حین انجام وظیفه یا به سبب آن واقع شود یا از طریق نطق در مجامع عمومی یا با استفاده از ابزارهای ارتباط جمعی یا سامانه‌های رایانه‌ای منتشر شود، مجازات مرتکب یک درجه تشدید می‌شود.

ماده ۹۱- هر شخصی به طور علنی به سرود ملی یا پرچم جمهوری اسلامی ایران اهانت کند، به یکی از مجازات‌های اجتماعی درجه شش محکوم می‌شود.

ماده ۹۲- هر شخصی به نحو علنی به رییس کشور خارجی، رئیس سازمان‌های بین‌المللی یا نماینده رسمی آن‌ها که به موجب دعوت رسمی وارد قلمرو حاکمیت ایران شده اند توهین کند یا آن‌ها را تهدید کند، به یکی از مجازات‌های اجتماعی درجه هفت محکوم می‌شود، مشروط بر این که در آن کشور نیز نسبت به توهین یا تهدید مقام‌های ایرانی، اقدام متقابل شود.

ماده ۹۳- هر شخصی به سفارت‌خانه، کنسول‌گری یا دفتر حفاظت از منافع کشورها و یا نمایندگی سازمان‌های بین‌المللی مستقر در قلمرو حاکمیت ایران تعرض کند، به حبس درجه پنج محکوم می‌شود.

ماده ۹۴- هرکس در قالب فرقه، گروه، جمعیت یا مانند آن و با استفاده از شیوه‌های کنترل ذهن و القائات روانی، در فضای واقعی یا مجازی مرتکب اقدامات زیر گردد، به حبس و یکی از مجازات‌های اجتماعی درجه پنج محکوم می‌گردد:

الف- هر اقدامی که موجب تسلط روانی یا جسمی بر دیگری شود به نحوی که وی مورد بهره‌کشی و سوءاستفاده جنسی، جسمی یا مالی واقع شود و یا در اثر آسیب‌رسانی به قدرت تصمیم‌گیری فرد و تشویق وی به ارتکاب جرائمی از قبیل اعمال منافی عفت، مصرف مشروبات الکلی، مواد مخدر یا روان‌گردان صنعتی غیردروبی، دیگرآزاری یا خودآزاری و فرد مرتکب این اقدامات شود؛

ب- هرگونه فعالیت آموزشی یا تبلیغی انحرافی مغایر یا مخل به شرع مقدس اسلام از شیوه‌هایی مانند طرح ادعاهای واهی و کذب در حوزه‌های دینی و مذهبی از قبیل ادعای الوهیت، نبوت، امامت و یا ارتباط با پیامبران یا ائمه اطهار^ع.

تبصره ۱- در صورتی که ارتکاب جرم موضوع این ماده در قالب فرقه، گروه، جمعیت یا مانند آن نباشد، لکن دارای نتایج مذکور در این ماده باشد، مرتکب به یک درجه پایین‌تر از مجازات مقرر در این ماده محکوم می‌شود.

تبصره ۲- تأمین مالی و یا هر نوع حمایت مادی دیگر از گروه‌های موضوع این ماده با آگاهی از ماهیت آن‌ها موجب محکومیت به حبس درجه پنج و جزای نقدی معادل دو تا پنج برابر ارزش کمک‌های مالی و حمایت‌های مادی ارائه شده است. چنانچه مرتکب شخص حقوقی باشد، به انحلال و پرداخت جزای نقدی مذکور محکوم می‌گردد.

تبصره ۳- ارتباط گروه‌های موضوع این ماده با خارج از کشور برای دریافت حمایت یا هدایت‌های تشکیلاتی، موجب تشدید مجازات مقرر به میزان یک تا دو درجه است.

تبصره ۴- امور آموزشی، پژوهشی و دیگر اقدامات مشابه به قصد رد، طرد یا پاسخگویی به شبهات و نقد عقاید گروه‌های موضوع این ماده از شمول حکم این ماده، جز در مواردی که متضمن عنوان توهین صریح باشد، خارج است.

فصل چهارم - جرائم علیه عدالت قضایی

ماده ۹۵- هرگاه از سوی مقام قضایی امری به شخصی از قبیل داور، میانجی‌گر، مشاور، کارشناس رسمی، پزشک، مترجم یا خبره ارجاع شود و حسب قانون وی موظف به انجام آن باشد، چنانچه برخلاف واقع اظهار نظر یا تمام یا بخشی از واقعیت را کتمان یا در موضوع مورد بررسی یا آزمایش تغییری ایجاد کند، در صورتی که مؤثر در تصمیم باشد، حسب مورد به انفصال از خدمات دولتی و عمومی یا محرومیت از فعالیت شغلی و حرفه‌ای و جزای نقدی درجه پنج محکوم می‌شود و در غیر این صورت مجازات وی یک درجه پایین‌تر خواهد بود. چنانچه اقدام مرتکب از مصادیق جعل باشد، به مجازات جاعل نیز محکوم می‌شود.

تبصره- در صورتی که کارکنان اشخاص موضوع مواد (۱) و (۲) این قانون در راستای انجام وظایف سازمان متبوع خود مرتکب جرائم مذکور در این ماده شوند، مجازات یک درجه تشدید می‌شود.

ماده ۹۶- هر یک از مقامات، مسؤولان و کارکنان نهادهای حکومتی یا دستگاه‌های اجرایی در مواردی که در صلاحیت مرجع قضایی است دخالت کند، به انفصال از خدمات دولتی و عمومی و جزای نقدی درجه پنج محکوم می‌شود.

تبصره- چنانچه کارکنان موضوع این ماده، خارج از وظیفه قانونی خود، در اموری که در صلاحیت مراجع غیرقضایی است دخالت کنند، به انفصال از خدمات دولتی و عمومی و جزای نقدی درجه شش محکوم می‌شوند.

ماده ۹۷- هر شخصی در فرایند دادرسی درباره هویت خود اطلاعات خلاف واقع ارائه کند، به یکی از مجازات‌های اجتماعی درجه هفت محکوم می‌شود.

ماده ۹۸- هر شخصی در دعاوی مدنی یا کیفری به منظور ایجاد اختلال در دادرسی، با علم و اطلاع نشانی طرف دعاوی خود را خلاف واقع و یا وی را مجهول‌المان معرفی کند، به یکی از مجازات‌های اجتماعی درجه هفت محکوم می‌شود.

ماده ۹۹- هر یک از کارکنان اشخاص موضوع مواد (۱) و (۲) این قانون با وجود تأمین اعتبار و داشتن امکان پرداخت دیون نهاد یا دستگاه مربوط که ناشی از احکام قطعی دادگاه‌ها، اجراییه‌های ثبتی و دیگر مراجع قانونی باشد امتناع کند، به یکی از مجازات‌های اجتماعی و انفصال از خدمات دولتی و عمومی درجه شش محکوم می‌شود.

ماده ۱۰۰- هر شخصی هنگام وقوع فعلی یا قریب‌الوقوع جرم جاسوسی، بمب‌گذاری، هواپیمارمایی، محاربه، افساد فی الارض، قتل عمدی، اسیدپاشی، آدم‌ربایی، راهزنی، سرقت مسلحانه یا تجاوز به عنف مطلع یا شاهد چنین جرائمی باشد، با وجود امکان اعلام و بدون آن که با این اقدام خطری متوجه خود او یا دیگران شود، از گزارش به مراجع قضایی، اداری، انتظامی یا امنیتی امتناع کند، به

حبس درجه شش یا جزای نقدی درجه پنج محکوم می شود و چنان چه به اقتضای وظیفه شغلی یا حرفه ای مکلف به گزارش باشد، مجازات حبس یک درجه تشدید می شود.

تبصره- در صورتی که شخص از اقربای طبقه اول مرتکب باشد، از مجازات موضوع این ماده معاف است و در صورتی که از اقربای درجات اول و دوم از طبقات دوم و سوم باشد مجازات مرتکب یک تا دو درجه پایین تر است.

ماده ۱۰۱- هر شخصی در اشیاء، اماکن، اموال، اسناد یا اوراق متعلق به خود یا دیگری که توسط مقامات صالح توقیف یا مهر و موم (پلمپ) شده است، دخالت یا تصرفی کند که منافی با توقیف یا مهر و موم باشد مانند آن که مهر و موم را بشکند یا محو کند یا رفتاری مرتکب شود که در حکم شکستن یا محو کردن آن باشد، به یکی از مجازات های اجتماعی درجه هفت محکوم و چنان چه مرتکب مستحفظ یا امین آن باشد و یا رفتار وی به عنف باشد، مجازات وی یک درجه تشدید می شود.

ماده ۱۰۲- هر شخصی اشیاء، اماکن، اموال، اسناد یا اوراق موضوع ماده (۱۰۱) را حسب مورد مخفی، معدوم یا تخریب کند یا در اختیار اشخاص فاقد صلاحیت قرار دهد، به یکی از مجازات های اجتماعی درجه شش محکوم و چنان چه مرتکب مستحفظ یا امین بوده یا رفتار وی به عنف واقع شده باشد، مجازات وی یک درجه تشدید می شود.

ماده ۱۰۳- در صورتی که که جرائم موضوع مواد (۱۰۱) و (۱۰۲) به علت تقصیر مستحفظ یا امین واقع شود، مستحفظ یا امین به یکی از مجازات های اجتماعی درجه هشت محکوم می شود.

ماده ۱۰۴- هر کسی نزد مقام قضایی در مواردی که طبق قانون سوگند متوجه او می شود، سوگند دروغ اداء کند، به یکی از مجازات های اجتماعی درجه هفت محکوم می شود و در صورتی که در رأی مؤثر واقع شود، مجازات وی یک درجه تشدید می شود.

ماده ۱۰۵- هرکسی نزد مقام قضایی شهادت دروغ دهد یا به عنوان مطلع اطلاعات دروغ ارائه کند، در جرائم با مجازات قانونی سلب حیات، حبس ابد و حبس درجه یک، به حبس درجه پنج و در جرائم با مجازات قانونی قطع عضو، جنایات عمدی با بیش از نصف دیه کامل بزه دیده و در دیگر موارد اعم از حقوقی یا کیفری یا امور حسبی، به یکی از مجازات های اجتماعی درجه شش یا هفت محکوم می شود.

تبصره- در مواردی که شهادت یا ارائه اطلاعات دروغ، در رأی صادره مؤثر واقع شود یا مرتکب این رفتار را حرفه خود قرار داده باشد یا وجه، مال، خدمت، امتیاز، منفعت یا سند پرداخت وجه یا تسلیم مال تحصیل کرده باشد، حسب مورد مجازات مرتکب یک درجه تشدید می شود.

ماده ۱۰۶- هرکس نزد ضابطان یا مراجع شبه قضایی از قبیل تعزیرات حکومتی یا مراجع رسیدگی به تخلفات اداری یا انتظامی شهادت دروغ دهد یا به عنوان مطلع اطلاعات دروغ ارائه کند، چنان چه در تصمیم مراجع قضایی یا شبه قضایی مؤثر واقع شود، به یکی از مجازات های اجتماعی درجه هفت محکوم می شود.

ماده ۱۰۷- چنان چه مرتکب موضوع مواد (۱۰۴)، (۱۰۵) و (۱۰۶) این قانون تا پیش از اتخاذ تصمیم، صدور یا اجرای رأی، از سوگند یا شهادت و اطلاعات دروغ خود عدول و واقعیت را به صورت رسمی بیان کند، به تشخیص دادگاه حسب مورد از مجازات معاف یا در مجازات قانونی وی یک تا دو درجه تخفیف اعمال می شود.

ماده ۱۰۸- هر کسی با رعایت موازین قانونی حسب مورد جلب، تحت نظر، بازداشت یا حبس شده باشد فرار کند، به جزای نقدی درجه شش محکوم می شود و چنان چه فرار وی همراه با تخریب، استفاده از سلاح یا مواد منفجره یا ایراد آسیب جسمانی به دیگری باشد و مشمول مجازات شدیدتری نباشد، مجازات وی یک یا دو درجه تشدید می شود. چنان چه مرتکب ظرف دو روز پس از فرار، خود را به مرجع رسمی معرفی کند، حسب مورد مجازات وی یک یا دو درجه تخفیف می یابد.

تبصره- هر زندانی که مطابق آیین نامه سازمان زندان ها و اقدامات تأمینی و تربیتی به مرخصی اعزام شده و خود را در موعد مقرر بدون عذر موجه معرفی نکند، فراری محسوب و به جزای نقدی درجه هشت محکوم می شود.

ماده ۱۰۹- هر یک از مأموران که در اجرای وظیفه قانونی خود مکلف به دستگیری، جلب، تحت نظر، بازداشت، مراقبت یا ملازمت متهم یا محکوم است، او را فراری داده یا با علم به فراری بودن، وی را مخفی کند، در جرائم با مجازات قانونی سلب حیات، حبس ابد، قطع عضو، حبس درجه سه و بالاتر و در جنایات عمدی با بیش از نصف دیه کامل بزه دیده، به حبس و انفصال از خدمات دولتی و عمومی درجه شش و در دیگر جرائم، به حبس و انفصال از خدمات دولتی و عمومی درجه هفت محکوم می شود.

تبصره ۱- چنان چه مرتکب از سلاح یا مواد منفجره استفاده کرده باشد یا آن را در اختیار فرد فراری قرار دهد، حسب مورد مجازات وی یک تا دو درجه تشدید می شود.

تبصره ۲- چنان چه جرم موضوع این ماده توسط افرادی غیر از مأموران مذکور در این ماده واقع شود، مرتکب حسب مورد به یک درجه پایین تر از مجازات های مقرر محکوم می شود.

تبصره ۳- چنان چه جرم موضوع این ماده در اثر تقصیر مأموران مذکور واقع شده باشد، حسب مورد مرتکب به یک تا دو درجه پایین تر از مجازات های مذکور محکوم می شود مگر در جرائم غیرعمدی، که مجازات مأمور یکی از مجازات های اجتماعی درجه هشت است.

تبصره ۴- در مواردی که بی گناهی فرد فراری در مرجع قضایی احراز شود، فرد فراری و همچنین فراری دهنده یا مخفی کننده، به جزای نقدی درجه هشت محکوم می شود.

ماده ۱۱۰- چنان چه فرد فراری محکوم به پرداخت مال یا دیه شده یا شود، در صورت فوت یا تعذر دستگیری وی، محکوم له می تواند محکوم به را از اموال وی یا شخصی که وی را عمداً فراری داده یا مخفی کرده است استیفاء کند. فراری دهنده یا مخفی کننده می تواند پس از پرداخت محکوم به، برای دریافت آن به محکوم رجوع کند.

ماده ۱۱۱- هرگاه شخص فراری دهنده یا مخفی کننده، فرد فراری را تحویل دهد یا موجبات دستگیری او را فراهم کند یا در جرائم قابل گذشت، شاکی اعلام گذشت کند، مجازات وی یک تا دو درجه تقلیل داده می شود. چنان چه مخفی کننده یا فراری دهنده پیش از صدور حکم قطعی فرد فراری یا مخفی شده را تحویل دهد صدور حکم به پرداخت محکوم به اعم از دیه یا رد مال منتفی است و در صورتی که تحویل فرد فراری یا مخفی شده پس از صدور حکم قطعی باشد، حکم به پرداخت دیه یا مال توسط فراری دهنده یا مخفی کننده ملغی الاثر می شود.

ماده ۱۱۲- هر کسی برای فرار از تعقیب یا اجرای مجازات قانونی و یا به قصد اقدام به خروج غیر مجاز از کشور مبادرت به استفاده از شناسنامه دیگری به نام هویت خود کند علاوه بر تحمل مجازات اصلی به حبس یا یکی از مجازات های اجتماعی درجه پنج محکوم می شود.

ماده ۱۱۳- هر شخصی از وقوع جرمی مطلع شده و برای رهایی متهم یا محکوم از تعقیب، محاکمه یا اجرای حکم مساعدت کند از قبیل این که برای او منزل تهیه یا ادله جرم را مخفی یا برای تبرئه متهم ادله جعلی ابراز کند، در جرائم با مجازات قانونی سلب حیات، حبس ابد، قطع عضو، حبس درجه سه و بالاتر و در جنایات عمدی با میزان نصف دیه کامل یا بیش از آن، به حبس درجه پنج و در دیگر جرائم عمدی، به حبس یا یکی از مجازات‌های اجتماعی درجه شش و در جرائم غیرعمدی، به یکی از مجازات‌های اجتماعی درجه هفت محکوم می‌شود.

تبصره- چنان چه مرتکب از اشخاصی باشد که به موجب قانون مکلف به حفظ و نگهداری ادله جرم بوده یا امکان دسترسی به آن‌ها را داشته است، حسب مورد مجازات وی یک درجه تشدید و به یکی از مجازات‌های اجتماعی درجه شش نیز محکوم می‌شود.

ماده ۱۱۴- هرگاه پزشک با علم به وقوع قتل، بدون کسب مجوز از مقام قضایی، جواز دفن مقتول را صادر کند، به یکی از مجازات‌های اجتماعی درجه هفت و محرومیت از اشتغال به حرفه پزشکی به مدت سه تا شش ماه و در صورت تکرار، به یکی از مجازات‌های اجتماعی درجه شش محکوم می‌شود.

ماده ۱۱۵- در هر یک از جرائم موضوع این فصل که دارای بزه دیده است چنانچه بزه دیده پیش یا پس از صدور حکم قطعی گذشت کند و یا مرتکب خسارت وی را به طور کامل جبران کند، دادگاه در جرائم تعزیری تا درجه پنج، مجازات را یک تا دو درجه تقلیل می‌دهد و در سایر جرائم تعزیری، مرتکب را از مجازات معاف می‌کند.

فصل پنجم - جرائم علیه نظم و آسایش عمومی

مبحث نخست - جعل و استفاده از سند مجعول

ماده ۱۱۶- جعل عبارت است از ساختن نوشته یا سند یا هرگونه تغییر در نوشته یا سند اصیل از قبیل خراشیدن، تراشیدن، قلم بردن، الحاق، محو، اثبات، سیاه کردن، تقدیم یا تأخیر تاریخ نسبت به تاریخ حقیقی آن، الصاق نوشته‌ای به نوشته دیگر یا تحریف مطالب یا اظهارات دیگری حین تقریر آن‌ها یا شبیه‌سازی یا ساختن مهر یا امضای اشخاص یا به کار بردن مهر دیگری بدون اجازه صاحب آن‌ها یا انگشت زدن به جای دیگری یا ساختن اثر انگشت دیگری یا به کار بردن آن بدون رضایت وی در فضای واقعی یا مجازی و نظایر آن‌ها به قصد تقلب.

تبصره- ارتکاب رفتارهای موضوع این ماده در تصویر یا رونوشت سند یا نوشته اعم از این که تصدیق شده یا متعاقباً تصدیق شود، در حکم جعل محسوب می‌گردد.

ماده ۱۱۷- هر شخصی به هر طریق موارد مذکور در بندهای زیر را به اعتبار مقام رسمی اشخاص زیر جعل کند، به شرح زیر مجازات می‌شود:

الف- فرمان، حکم، امضاء، مهر یا دست خط مقام رهبری، به حبس درجه سه؛

ب- حکم، دستور، دست خط، امضاء یا مهر رؤسای سه قوه به حبس درجه چهار؛

پ- حکم، دستور، دست خط، امضاء یا مهر اعضای مجلس خبرگان رهبری، شورای نگهبان، مجمع تشخیص مصلحت نظام یا شورای عالی امنیت ملی، دارندگان پایه قضایی، وزرا، معاونان سه قوه، نمایندگان مجلس شورای اسلامی، رییس کل بانک مرکزی، استانداران،

فرمانداران، شهرداران مراکز استان‌ها، سفرا یا افسران نظامی و انتظامی از درجه سرتیپ و بالاتر و بالاترین مقام دیگر نهادهای حکومتی و دستگاه‌های اجرایی به حبس درجه پنج؛

ت- دستور، دست‌خط، امضاء یا مهر دیگر کارکنان نهادهای حکومتی یا دستگاه‌های اجرایی، به حبس درجه شش.

ماده ۱۱۸- هر یک از کارکنان نهادهای حکومتی یا دستگاه‌های اجرایی در راستای انجام وظیفه خود مرتکب جعل در اسناد، نوشته‌ها، تقریرات، دفاتر و غیر آن‌ها متعلق به نهادهای حکومتی یا دستگاه‌های اجرایی شود، به حبس و انفصال از خدمات دولتی و عمومی درجه پنج و در صورتی که مرتکب از کارکنان مذکور نبوده یا جعل در راستای انجام وظیفه آنان واقع نشده باشد، به حبس یا یکی از مجازات‌های اجتماعی درجه شش محکوم می‌شود.

ماده ۱۱۹- هر یک از کارکنان مراجع موضوع ماده (۲) این قانون که در راستای انجام وظیفه خود مرتکب جعل در اسناد، نوشته‌ها، تقریرات، دفاتر و غیر آن‌ها متعلق به مراجع مذکور شود، به حبس و محرومیت از فعالیت شغلی و حرفه‌ای درجه شش و در صورتی که از کارکنان مذکور نبوده یا جعل در راستای انجام وظیفه آنان واقع نشده باشد، به حبس یا یکی از مجازات‌های اجتماعی درجه شش محکوم می‌شود.

ماده ۱۲۰- هر شخصی اسکناس رایج داخلی یا خارجی، اسناد بانکی تعهدآور از قبیل برات قبول شده، چک یا کارت اعتباری صادره توسط بانک‌ها، حواله‌های صادره توسط خزانه یا اسناد و اوراق بهادار دولتی را جعل کند یا آن‌ها را به کشور وارد یا مورد معامله یا استفاده قرار دهد، چنانچه رفتار وی به قصد اخلال در نظام پولی، بانکی یا اقتصادی یا ضربه زدن به نظام جمهوری اسلامی ایران و یا به قصد مقابله با آن و یا با علم به مؤثر بودن اقدام در مقابله با نظام مزبور واقع شود، به حبس درجه یک و در غیر این صورت، به حبس درجه چهار محکوم می‌شود. در موارد فوق، مرتکب به جزای نقدی معادل یک تا سه برابر درآمدها و عواید ناشی از جرم نیز محکوم می‌شود.

ماده ۱۲۱- هر شخصی مرتکب جعل مهر، تمبر، منگنه یا علامت متعلق به اشخاص موضوع ماده (۱) شود یا آن‌ها را به کشور وارد کند یا مورد معامله و یا در اختیار دیگری قرار دهد، به حبس و جزای نقدی درجه پنج محکوم می‌شود. ارتکاب رفتارهای موضوع این ماده نسبت به اشخاص موضوع ماده (۲) این قانون مستوجب مجازات یک درجه پایین‌تر خواهد بود.

ماده ۱۲۲- هر شخصی مرتکب جعل در سند، نوشته، دفتر، مهر، تمبر، منگنه، علامت یا امضای متعلق به اشخاصی غیر از موارد مذکور در مواد (۱) و (۲) این قانون شود و یا آن‌ها را به کشور وارد یا مورد معامله و یا در اختیار دیگری قرار دهد، به یکی از مجازات‌های اجتماعی درجه هفت محکوم می‌شود.

ماده ۱۲۳- هر شخصی بدون مجوز قانونی سربرگ نهادهای حکومتی یا دستگاه‌های اجرایی را تهیه یا چاپ کند یا با علم و آگاهی آن را مورد استفاده قرار دهد، به یکی از مجازات‌های اجتماعی درجه شش محکوم می‌شود.

ماده ۱۲۴- هر یک از کارکنان نهادهای حکومتی یا دستگاه‌های اجرایی در تحریر نوشته‌ها یا قراردادهای راجع به وظایف‌شان مرتکب جعل شود، اعم از آن که موضوع یا مضمون آن را تغییر دهد یا گفته یا نوشته یکی از مقامات رسمی، مهر یا تقریرات یکی از طرفین را تحریف کند یا امر باطلی را صحیح یا صحیحی را باطل یا چیزی که بدان اقرار نشده است، اقرار شده جلوه دهد، به حبس و انفصال از خدمات دولتی و عمومی درجه پنج محکوم می‌شود.

ماده ۱۲۵- هر شخصی به مناسبت یا در راستای وظایف شغلی، صنفی، حرفه‌ای یا مسؤولیتی که به وی واگذار شده است، در تحریر نوشته‌ها، قراردادها یا معاملات طرفین مرتکب جعل شود، اعم از آن که موضوع یا مضمون آن را تغییر دهد یا گفته، نوشته، مهر یا تقریرات یکی از طرفین را تحریف کند یا امر باطلی را صحیح یا صحیحی را باطل یا چیزی که بدان اقرار نشده است، اقرار شده جلوه دهد، چنانچه مشمول ماده قبل نباشد، به حبس و حسب مورد محرومیت از فعالیت شغلی یا حرفه‌ای مربوط درجه شش محکوم می‌شود.

ماده ۱۲۶- هر شخصی اوراق، اسناد یا دیگر نوشته‌ها و اشیای مجعول موضوع مواد مندرج در این مبحث یا تصویر یا رونوشت مصدق آن‌ها را با علم به مجعول بودن آن‌ها مورد استفاده یا معامله قرار دهد، حسب مورد به مجازات جاعل محکوم می‌شود.

ماده ۱۲۷- هر غیر ایرانی که پیش از تحصیل تابعیت ایرانی یا ایرانی قلمداد کردن خود موجب تنظیم اسناد سجلی یا دریافت شناسنامه شود به حبس یا جزای نقدی یا یکی از مجازات‌های اجتماعی درجه پنج محکوم می‌شود.

ماده ۱۲۸- هر غیر ایرانی که شناسنامه افراد ایرانی را چه صاحب آن زنده یا مرده باشد به هر طریق به دست آورده و از آن برای ایرانی قلمداد کردن خود استفاده کند علاوه بر محکومیت به حبس یا جزای نقدی یا یکی از مجازات‌های اجتماعی درجه شش ریال محکوم می‌شود. در صورتی که اعمال ارتكابی فوق توأم با جعل یا استفاده از سند سجلی مجعول باشد مرتکب به دو مورد از مجازات‌های مذکور محکوم می‌شود.

ماده ۱۲۹- هر کسی اقدام به چاپ غیر مجاز اوراق و اسناد سجلی و یا ساخت و تهیه غیر مجاز مهرهای سجل و یا سرقت آن کند به حبس و یکی از مجازات‌های اجتماعی درجه پنج محکوم خواهد شد.

تبصره- هر کسی با علم و آگاهی از اوراق چاپی مذکور در این ماده استفاده کند به حبس و یکی از مجازات‌های اجتماعی درجه شش محکوم می‌شود.

ماده ۱۳۰- هر شخصی شناسنامه و اسناد سجلی را خرید یا فروش کند به حبس و جزای نقدی درجه پنج و در صورتی که رفتار مذکور را حرفه خود قرار دهد به حبس و جزای نقدی درجه چهار محکوم خواهد شد.

ماده ۱۳۱- اشخاصی که به صورت سازمان‌یافته مرتکب رفتارهای موضوع مواد (۱۲۹)، (۱۳۰) و (۱۳۱) شوند به حبس و جزای نقدی درجه سه محکوم می‌شوند.

ماده ۱۳۲- مأمورانی که عالم‌اً در وقوع جرائم موضوع مواد (۱۲۷)، (۱۲۸)، (۱۲۹)، (۱۳۰) و (۱۳۱) این قانون به هر نحوی از انحاء کمک کنند یا گواهی‌های خلاف را ملاک اجرای وظایف قانونی خود قرار دهند به مجازات مرتکب اصلی محکوم خواهند شد.

ماده ۱۳۳- ارتکاب هر یک از رفتارهای زیر حسب مورد مشمول مجازات‌های مقرر در این فصل خواهد بود:

الف- تغییر یا ایجاد داده‌های قابل استناد یا ایجاد یا وارد کردن متقلبانه داده به آن‌ها یا استفاده از آن‌ها؛

ب- تغییر داده‌ها یا علائم موجود در کارت‌های حافظه یا قابل پردازش در سامانه‌های رایانه‌ای یا مخابراتی یا تراشه‌ها یا ایجاد یا وارد کردن متقلبانه داده‌ها یا علائم به آن‌ها یا استفاده از آن‌ها.

ماده ۱۳۴- هر شخصی هرگونه شناسه کاربری به نام اشخاص دیگر در فضای مجازی از قبیل ایجاد پست الکترونیکی (ایمیل)، پایگاه اینترنتی، حساب یا شناسه کاربری یا هر نوع صفحه در شبکه‌های اجتماعی و پایگاه‌های اینترنتی کاربر محور ایجاد کند که نوعاً موجب فریب یا اشتباه کاربران یا اضرار مادی یا معنوی به اشخاص ذی‌نفع شود به یکی از مجازات‌های اجتماعی درجه شش محکوم می‌شود. تبصره- در مواردی که رفتارهای موضوع این ماده و ماده (۱۳۳) نسبت به حامل‌های داده مخصوص ارائه یا دریافت سهمیه یا خدمات دولتی یا عمومی واقع شود، حسب مورد مجازات مرتکب یک درجه تشدید می‌شود.

ماده ۱۳۵- عکس برداری از اسناد صادر شده از نهادهای حکومتی و دستگاه‌های اجرایی و اشخاص موضوع ماده (۲) این قانون در صورتی که موجب اشتباه با اصل شود باید ممه‌ور به مهر یا علامتی باشد که نشان دهد آن مدارک رونوشت یا عکس می‌باشد. در غیر این صورت اشخاصی که این گونه مدارک را تهیه می‌کنند یا با علم و آگاهی به جای اصل مورد استفاده قرار می‌دهند، به یکی از مجازات‌های اجتماعی درجه هفت محکوم می‌شوند.

ماده ۱۳۶- هرکس به‌جای داوطلب اصلی در هر یک از آزمون‌های آموزشی، استخدامی، شغلی یا مهارتی از قبیل آزمون‌های سراسری ورود به دانشگاه‌ها یا مؤسسات آموزش عالی، مراکز اعزام دانشجوی به خارج از کشور، وکالت، قضاوت، مترجمان و کارشناسان رسمی یا اخذ گواهینامه رانندگی در جلسه آزمون حاضر شود، مرتکب و داوطلب اصلی به یکی از مجازات‌های اجتماعی درجه هفت و چنانچه موفق به شرکت در آزمون گردد، علاوه بر ابطال نتیجه آزمون نسبت به داوطلب اصلی، مرتکب و داوطلب اصلی به یکی از مجازات‌های اجتماعی درجه شش محکوم می‌شوند.

ماده ۱۳۷- هر کسی سوالات آزمون‌های موضوع ماده (۱۳۶) و نیز سوالات امتحانات نهایی و یا سوالات امتحانات مسابقات ورودی مؤسسات آموزشی را افشاء کند یا مورد خرید یا فروش قرار دهد اعم از این که مورد استفاده قرار گرفته یا نگرفته باشد به یکی از مجازات‌های اجتماعی درجه پنج و در صورتی که هر یک از کارکنان اشخاص موضوع مواد (۱) و (۲) این قانون در راستای وظایف خود یا به سبب آن مرتکب رفتارهای مذکور شوند، علاوه بر مجازات مذکور به انفصال دائم از خدمات دولتی و عمومی محکوم می‌شود و در هر حال نتیجه حاصل از پاسخ به این سوالات نسبت به استفاده کننده باطل است.

ماده ۱۳۸- هر شخصی در آزمون‌های موضوع ماده (۱۳۶) این قانون به هر نحو مرتکب تقلب شود، علاوه بر ابطال نتیجه آزمون وی، به یکی از مجازات‌های اجتماعی درجه شش محکوم می‌شود. تبانی با داوطلبان یا افراد خارج از حوزه امتحانی یا دست‌اندرکاران آزمون از قبیل عوامل اجرایی به منظور تقلب در این آزمون‌ها نیز مشمول مجازات مذکور است.

ماده ۱۳۹- هر شخصی مبادرت به تهیه، عرضه و یا واگذاری آثاری از قبیل رساله، پایان‌نامه، مقاله، طرح پژوهشی، کتاب، گزارش یا دیگر آثار مکتوب و یا ضبط شده پژوهشی، علمی و یا هنری اعم از الکترونیکی یا غیر الکترونیکی به منظور انتفاع و به عنوان حرفه یا شغل با هدف ارائه کل اثر و یا بخشی از آن توسط دیگری به عنوان اثر خود کند به شرح زیر مجازات می‌شود:

الف- در صورتی که جرم توسط شخص حقیقی ارتکاب یافته باشد، به جزای نقدی درجه سه و یکی از مجازات‌های اجتماعی درجه شش؛

ب- در صورت ارتکاب جرم توسط شخص حقوقی، علاوه بر مجازات مرتکب و مدیران و گردانندگان مربوط، مجازات شخص حقوقی حسب مورد مطابق ماده (۱۷) این قانون و مواد (۲۰) و (۲۲) قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲/۲/۱ تعیین می‌شود؛

پ- در صورت ارتکاب جرم از طریق پایگاه الکترونیکی یا در قالب بنگاه از قبیل مؤسسه و شرکت اعم از ثبت شده یا نشده، حسب مورد به حداکثر مجازات‌های مقرر در بندهای (الف) و (ب).

تبصره ۱- هر شخصی به منظور ارتکاب جرائم مذکور در این ماده اقدام به هر نوع تبلیغی کند، حسب مورد به جزای نقدی یا یکی از مجازات‌های اجتماعی درجه هفت محکوم می‌شود.

تبصره ۲- محل بنگاه یا پایگاه الکترونیکی مندرج در این ماده، حسب مورد به درخواست وزارتخانه‌های علوم، تحقیقات و فناوری یا بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و یا سایر مراجع مربوط و با دستور مراجع قضایی مهر و موم (پلمپ) یا متوقف می‌شود.

تبصره ۳- بازرسان وزارتخانه‌های علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی در اجرای این قانون و مطابق قانون آیین دادرسی کیفری مصوب ۱۳۹۲/۱۲/۴ پس از فراگیری مهارت‌های لازم، ضابط خاص محسوب می‌شوند.

تبصره ۴- ارائه خدماتی که در جریان تهیه آثار پژوهشی-علمی و هنری انجام آن‌ها توسط اشخاص ثالث متعارف است از قبیل خدمات آزمایشگاهی، تایپ، کمک به گردآوری داده‌ها، ترجمه، تکثیر و ویراستاری اثر، مشمول حکم مقرر در این ماده نیست.

تبصره ۵- در صورت استفاده از آثار متقلبانه موضوع این ماده توسط اعضای هیأت علمی، دانشجویان، کارکنان اداری و طلاب، ضمن سلب هر گونه امتیاز مادی و یا معنوی مترتب بر آن و ملغی الاثر بودن هر گونه مدرک تحصیلی، پایه، مرتبه علمی، رتبه یا عناوین مشابه علمی، به تخلفات نامبردگان مطابق مقررات مربوط در مراجع صالح رسیدگی می‌شود.

ماده ۱۴۰- هر شخصی شبیه هر نوع مسکوک طلا یا نقره داخلی یا خارجی از قبیل سکه بهار آزادی، سکه‌های حکومت‌های قبلی ایران، لیره و نظایر آن را از پول‌ها و ارزهای دیگر که مورد معامله واقع می‌شود را بسازد یا داخل کشور کند یا از کشور خارج کند یا مورد معامله قرار دهد یا ترویج کند و یا مرتکب ضرب سکه طلا یا نقره داخلی بدون مجوز بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران شود، به حبس درجه چهار و یکی از مجازات‌های اجتماعی درجه پنج محکوم می‌شود.

ماده ۱۴۱- هر شخصی به قصد تقلب به هر نحو از قبیل تراشیدن، بریدن و نظایر آن، از مقدار مسکوکات طلا یا نقره ایرانی یا خارجی که مورد معامله واقع می‌شود را بکاهد یا این قبیل مسکوکات را ترویج، استفاده یا وارد کشور یا از کشور خارج کند، به حبس و یکی از مجازات‌های اجتماعی درجه پنج محکوم می‌شود.

ماده ۱۴۲- هر شخصی به قصد تقلب شبیه مسکوکات رایج داخلی یا خارجی غیر از طلا و نقره را بسازد یا آن‌ها را ترویج یا استفاده یا به کشور وارد و یا خارج کند یا مورد معامله قرار دهد، به حبس و جزای نقدی درجه شش محکوم می‌شود.

مبحث دوم- غصب عناوین و مشاغل حکومتی

ماده ۱۴۳- هرکس بدون سمت رسمی یا اذن از طرف نهادهای حکومتی یا دستگاه‌های اجرایی، خود را در مشاغل مربوط به نهادها یا دستگاه‌های مذکور که از نظر قانون مربوط به او نبوده دخالت دهد یا معرفی کند، به حبس درجه پنج محکوم می‌شود. چنانچه مداخله در این امور را حرفه خود قرار داده باشد، به حبس درجه پنج محکوم می‌شود.

تبصره- چنانچه مرتکب خود را در مشاغل مربوط به اشخاص موضوع ماده (۲) این قانون که مربوط به او نبوده دخالت دهد یا معرفی کند، به یکی از مجازات‌های اجتماعی درجه هفت محکوم می‌شود.

ماده ۱۴۴- هر شخصی بدون مجوز و به صورت علنی و در غیر موارد اجرای هنرهای نمایشی، لباس رسمی مأموران نظامی یا انتظامی جمهوری اسلامی ایران یا نشان‌ها، مدال‌ها یا دیگر امتیازات دولتی را بدون تغییر یا با تغییری که موجب اشتباه شود مورد استفاده قرار دهد، به یکی از مجازات‌های اجتماعی درجه پنج محکوم می‌شود.

تبصره- استفاده از لباس‌های رسمی یا متحدالشکل مأموران کشورهای بیگانه یا نشان‌ها، مدال‌ها یا دیگر امتیازات دولت‌های خارجی یا سازمان‌های بین‌المللی در ایران، به شرط ایجاد اخلال در نظم عمومی یا سوء استفاده، مستوجب یکی از مجازات‌های اجتماعی درجه هفت است.

ماده ۱۴۵- هرکس بدون داشتن تأییدیه رسمی مراجع صالح تعیین‌شده توسط شورای عالی انقلاب فرهنگی در مکاتبه‌های اداری یا تبلیغ عمومی از طریق رسانه‌های جمعی یا نطق در مجامع یا انتشار اوراق چاپی یا خطی و مانند آن برای خود از عناوین علمی و دینی از قبیل آیت‌الله، حجت‌الاسلام، دکتر، مهندس و مانند آن استفاده کند، به یکی از مجازات‌های اجتماعی درجه هفت محکوم می‌شود.

مبحث سوم- اخلال در نظم عمومی

ماده ۱۴۶- هر کسی مرتکب هرگونه حمله نسبت به هر یک از کارکنان نهادهای حکومتی یا دستگاه‌های اجرایی حین انجام وظیفه قانونی یا به سبب آن شود، متمد محسوب و به شرح زیر مجازات می‌شود:

الف- چنان‌چه با استفاده از سلاح واقع و منتهی به ایراد آسیب بدنی شود، به حبس درجه پنج و چنان‌چه منتهی به ایراد آسیب بدنی نگردد، به حبس درجه شش؛

ب- چنان‌چه بدون استفاده از سلاح، ولی همراه با ایراد آسیب بدنی باشد، به حبس یا یکی از مجازات‌های اجتماعی درجه شش؛

پ- در غیر از موارد مذکور در بندهای (الف) و (ب) به یکی از مجازات‌های اجتماعی درجه هفت.

ماده ۱۴۷- هرگاه سه نفر یا بیشتر برای ارتکاب جرائم مستوجب حد، قصاص و تعزیر درجه پنج علیه اعضاء، نفوس یا اموال مردم اجتماع و تباہی کنند و مقدمات اجرایی را فراهم کنند ولی به سبب عواملی خارج از اراده قصد آنان معلق بماند، به حبس درجه شش یا جزای نقدی درجه پنج محکوم می‌شوند.

ماده ۱۴۸- هرگاه عده‌ای با عده‌ای دیگر که هر طرف حداقل سه نفر باشند در اماکن یا معابر عمومی منازعه کنند، هر یک از آنان به شرح زیر مجازات می‌شوند:

الف- در صورتی که نزاع منتهی به قتل شود، به حبس درجه پنج؛

ب- چنان‌چه منتهی به قطع، نقص عضو یا زوال منفعت شود، به حبس یا یکی از مجازات‌های اجتماعی درجه شش؛

پ- در غیر از موارد مذکور در بندهای (الف) و (ب) به یکی از مجازات‌های اجتماعی درجه هفت.

تبصره ۱- چنان‌چه مرتکب با استفاده از چاقو، اسید، سلاح یا اقلام و مواد تحت کنترل یا نظایر آن در منازعه شرکت کند، مجازات وی حسب مورد یک درجه تشدید می‌شود مگر آن که مستوجب مجازات شدیدتری باشد.

تبصره ۲- چنان‌چه رفتار هر یک از شرکت‌کنندگان در منازعه مشمول عنوان مقاومت در برابر حمله دیگری یا دفاع مشروع محسوب شود، مشمول مجازات این ماده نمی‌شود.

ماده ۱۴۹- هرکس با استفاده از قمه، شمشیر، چاقو، اسید، اسلحه، اقلام و مواد تحت کنترل و یا نظایر آن‌ها در اماکن یا معابر عمومی تظاهر یا قدرت‌نمایی کند یا با کسی گلاویز شود و یا آن را وسیله مزاحمت یا تهدید اشخاص یا اخاذی قرار دهد، به حبس یا یکی از مجازات‌های اجتماعی درجه پنج محکوم می‌شود. ارتکاب رفتارهای مذکور در فضای مجازی نیز مشمول این حکم خواهد بود.

ماده ۱۵۰- هرکس به قصد درگیری مبادرت به حمل قمه، شمشیر، قداره یا پنجه بوکس کند، به یکی از مجازات‌های اجتماعی درجه هفت محکوم می‌شود. تولید و عرضه اسلحه‌های مذکور مستوجب حبس یا جزای نقدی درجه شش است.

تبصره- واردات، تولید، عرضه یا حمل ادوات مزبور در موارد ورزشی، نمایشی، آموزشی و نیاز ضروری اشخاص برای استفاده شغلی یا دفاع شخصی پس از دریافت مجوز بلامانع است. نحوه و مرجع صدور مجوز به موجب آیین‌نامه‌ای است که ظرف سه ماه از تاریخ لازم‌الاجراء شدن این قانون با پیشنهاد وزرای دادگستری و کشور و با همکاری نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران تهیه می‌شود و به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

ماده ۱۵۱- هرکس با هیاهو، جنجال، درگیری، انجام حرکات یا سر و صدای غیر متعارف یا تعرض به افراد در معابر یا اماکن عمومی موجب اخلال در نظم و آسایش عمومی شود یا مردم را از کسب و کار باز دارد و یا مبادرت به انجام حرکات غیرمتعارف و خطرناک در حین رانندگی از قبیل انجام حرکات نمایشی در خیابان‌ها و بزرگراه‌ها کند، به جزای نقدی یا یکی از مجازات‌های اجتماعی درجه هفت محکوم می‌شود.

ماده ۱۵۲- هر شخصی در محدوده فرودگاه‌ها یا دیگر مناطق ممنوع، پرنده یا اشیایی از قبیل پهباد را به پرواز درآورد، به یکی از مجازات‌های اجتماعی درجه شش محکوم می‌شود.

تبصره- محدوده فرودگاه‌ها و فهرست مناطق و اشیای ممنوعه ظرف سه ماه از تاریخ لازم‌الاجراء شدن این قانون توسط سازمان هواپیمایی کشوری و وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح تهیه و به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

ماده ۱۵۳- هر شخصی بر خلاف ضوابط و مقررات مبادرت به نگهداری حیوانات وحشی در اماکن مسکونی، تجاری یا اداری و یا گردانیدن آن‌ها در معابر یا اماکن عمومی کند، به یکی از مجازات‌های اجتماعی درجه هفت محکوم می‌شود.

ماده ۱۵۴- هر شخصی مبادرت به حمل یا نگهداری حیوانات اهلی از قبیل سگ در آپارتمان یا گردانیدن آن‌ها در معابر یا اماکن عمومی کند، در مرتبه نخست، به اخطار کتبی و الزام به نگهداری حیوان در اماکن مناسب و در مراتب بعدی، به یکی از مجازات‌های اجتماعی درجه هشت محکوم می‌شود.

ماده ۱۵۵- در مورد مواد (۱۵۳) و (۱۵۴) این قانون، مقام قضایی مکلف است حسب مورد در خصوص حیوانات مذکور تعیین تکلیف کند.

ماده ۱۵۶- هر شخصی مبادرت به آزار، ضرب و جرح شدید و نامتعارف نسبت به حیوانات یا مسموم کردن آن‌ها و به طور کلی هرگونه شکنجه‌ای نسبت به حیوانات کند یا بدون مجوز مراجع رسمی به انجام آزمایش‌های علمی و تغییرات ژنتیکی بر روی آن‌ها اقدام کند، اگر چه مالک حیوان باشد به یکی از مجازات‌های اجتماعی درجه شش و ضبط وسایل ارتکاب جرم و حیوان یا پرداخت جزای نقدی معادل قیمت حیوان حسب مورد به نفع سازمان حفاظت محیط‌زیست یا سازمان دام‌پزشکی محکوم و در صورتی که رفتارهای موضوع این ماده از طریق آتش زدن حیوان واقع شود مجازات مرتکب یک درجه تشدید می‌شود.

تبصره- کشتن از روی شفقت یا برای کنترل بیماری‌ها یا تشخیص سازمان حفاظت محیط زیست یا سازمان دام پزشکی، دفاع از خود و دیگری و یا انجام آزمایش‌های علمی توسط مراجع دارای مجوز و به طور کلی در مواردی که اقدام علیه حیوانات به موجب قانون مجاز است از شمول مجازات این ماده خارج است.

ماده ۱۵۷- ضوابط و مقررات مربوط به نحوه نگهداری مجاز حیوانات مذکور در مواد مذکور به موجب آیین‌نامه‌ای است که ظرف سه ماه پس از لازم‌الاجرا شدن این قانون توسط سازمان محیط زیست با همکاری وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی و سازمان دامپزشکی کشور تهیه و به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

مبحث چهارم- سلاح، مهمات و اقلام تحت کنترل

ماده ۱۵۸- هر شخصی مرتکب قاچاق سلاح گرم یا سرد جنگی یا سلاح شکاری یا قطعات مؤثر یا مهمات آن‌ها شود یا مبادرت به ساخت، مونتاژ، فروش یا توزیع هر یک از آن‌ها کند، به ترتیب زیر مجازات می‌شود و چنانچه موضوع جرم بیش از یک قبضه یا قطعات مؤثر از چند قبضه باشد، مجازات مرتکب حسب مورد یک درجه تشدید می‌شود:

الف- در مورد سلاح سرد جنگی، سلاح شکاری یا مهمات آن، به حبس درجه شش؛

ب- در مورد سلاح گرم سبک غیر خودکار، مهمات یا قطعات مؤثر آن، به حبس درجه پنج؛

پ- در مورد سلاح گرم سبک خودکار، مهمات یا قطعات مؤثر آن، به حبس درجه چهار؛

ت- در مورد سلاح گرم نیمه‌سنگین و سنگین، مهمات یا قطعات مؤثر آن، به حبس درجه سه.

تبصره- قاچاق سلاح، مهمات، اقلام و مواد تحت کنترل در این قانون، عبارت است از وارد کردن یا خارج نمودن آن‌ها از کشور به طور غیر مجاز.

ماده ۱۵۹- هر شخصی به طور غیرمجاز سلاح گرم یا سرد جنگی یا سلاح شکاری یا قطعات مؤثر یا مهمات آن‌ها را خریداری، نگهداری یا حمل نماید یا با آن‌ها معامله دیگری انجام دهد، به ترتیب زیر مجازات می‌شود و چنانچه موضوع جرم بیش از یک قبضه یا قطعات مؤثر از چند قبضه باشد، مجازات مرتکب حسب مورد یک درجه تشدید می‌شود:

الف- در مورد سلاح سرد جنگی، سلاح شکاری یا مهمات آن، به حبس یا جزای نقدی درجه هفت؛

ب- در مورد سلاح گرم سبک غیر خودکار، قطعات مؤثر یا مهمات آن، به حبس یا جزای نقدی درجه شش؛

پ- در مورد سلاح گرم سبک خودکار، قطعات مؤثر یا مهمات آن، به حبس درجه پنج؛

ت- در مورد سلاح گرم نیمه‌سنگین و سنگین، قطعات مؤثر یا مهمات آن‌ها، به حبس درجه چهار.

ماده ۱۶۰- در صورتی که با جلب نظر کارشناسان وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح یا سازمان انرژی اتمی در مورد مواد رادیواکتیو دادگاه تشخیص دهد موضوع جرم ارتكابی از سوی مرتکب با توجه به مقدار و میزان خسارات احتمالی انبوه بوده است، مرتکب در مورد اسلحه، قطعات مؤثر یا مهمات آن‌ها، به حبس درجه سه و در مورد اقلام یا مواد تحت کنترل، به حبس درجه یک محکوم می‌شود. آیین‌نامه اجرایی این ماده ظرف شش ماه از تاریخ لازم‌الاجرا شدن این قانون در خصوص تعیین جدول انبوه هر یک از مصادیق این قانون توسط وزارت کشور با همکاری وزارتخانه‌های دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح، دادگستری و اطلاعات تهیه می‌شود و به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

ماده ۱۶۱- هر شخصی به طور غیرمجاز حرفه خود را تعمیر سلاح قرار دهد، در مورد سلاح گرم جنگی، به یکی از مجازات‌های اجتماعی درجه شش و در مورد سلاح شکاری، به یکی از مجازات‌های اجتماعی درجه هفت محکوم می‌شود.

ماده ۱۶۲- دارنده پروانه حمل سلاح شکاری مکلف است پس از انقضاء مدت به تمدید پروانه اقدام نماید و چنانچه ظرف سه ماه پس از پایان مدت به تمدید آن اقدام ننماید، سلاح غیرمجاز تلقی می‌شود و مرتکب به جزای نقدی درجه هشت محکوم می‌گردد.

ماده ۱۶۳- هر شخصی مبادرت به تغییر در کالیبر، لوله و آلات متحرک هر نوع سلاح کن د یا شماره یا نشانه (آرم) سلاح را جعل نماید، به جزای نقدی درجه هشت محکوم می‌شود. چنانچه تغییر یا جعل به درخواست مالک اسلحه یا متصرف آن صورت گیرد، متقاضی نیز به مجازات مباشر محکوم می‌شود.

ماده ۱۶۴- هر شخصی مرتکب قاچاق اقلام یا مواد تحت کنترل شود یا به ساخت یا مونتاژ هر یک از آن‌ها اقدام کند، به ترتیب زیر مجازات می‌شود:

الف- در مورد مواد رادیواکتیو یا میکروبی، به حبس درجه یک تا سی سال؛

ب- در مورد مواد منفجره نظامی یا شیمیایی، به حبس درجه چهار؛

پ- در مورد مواد ناریه یا منفجره غیرنظامی، به حبس درجه پنج و جزای نقدی یک تا دو برابر ارزش مواد کشف شده و در صورتی که هدف از ارتکاب جرم مقاصد غیرامنیتی از قبیل بهره‌برداری غیرمجاز از معادن باشد، به حبس درجه شش؛

ت- در مورد گازهای بی‌حس کننده، بیهوش کننده و اشک‌آور، به حبس درجه پنج؛

ث- در مورد مواد محترقه و شوک‌دهنده‌ها (شوکرها)، به حبس درجه شش.

ماده ۱۶۵- هر شخصی به طور غیرمجاز اقلام یا مواد تحت کنترل را خریداری یا نگهداری یا حمل نماید و یا به توزیع یا فروش آن‌ها اقدام کند و یا هرگونه معامله دیگری با آن‌ها انجام دهد به ترتیب زیر مجازات می‌شود:

الف- در مورد مواد رادیواکتیو یا میکروبی، به حبس درجه دو؛

ب- در مورد مواد منفجره نظامی یا شیمیایی، به حبس درجه پنج؛

پ- در مورد مواد ناریه یا منفجره غیرنظامی، به حبس درجه شش و جزای نقدی یک تا دو برابر ارزش مواد کشف شده و در صورتی که هدف از ارتکاب جرم مقاصد غیرامنیتی از قبیل بهره‌برداری غیرمجاز از معادن باشد، به جزای نقدی درجه هفت؛

ت- در مورد گازهای بی‌حس کننده، بی‌هوش کننده و اشک‌آور، به جزای نقدی درجه شش؛

ث- در مورد مواد محترقه و شوک‌دهنده‌ها (شوکرها)، به جزای نقدی درجه هفت.

ماده ۱۶۶- هر شخصی مرتکب خرید یا حمل مواد محترقه غیرمجازی شود که برای جشن‌ها و مراسم مورد استفاده قرار می‌گیرد، به جزای نقدی درجه هشت محکوم می‌شود. مواد محترقه‌ای که به تشخیص وزارت دفاع خطرناک نیست، از شمول این ماده و ماده (۱۶۵) خارج است.

ماده ۱۶۷- در صورتی که با جلب نظر کارشناسان وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح یا سازمان انرژی اتمی در مورد مواد رادیواکتیو مشخص شود اقلام یا مواد تحت کنترل با توجه به مقدار و میزان خسارات احتمالی، عمده و انبوه بوده است، مرتکب به حبس درجه یک تا سی سال محکوم می‌شود.

ماده ۱۶۸- هرگاه جرائم مندرج در این مبحث توسط گروه سازمان یافته ارتکاب یابد، مجازات مرتکبین حسب مورد یک درجه تشدید می شود. مرتکبین جرائم موضوع این مبحث هرگاه در برابر ماموران دولتی مقاومت مسلحانه نمایند، به حبس درجه یک تا سی سال محکوم می شوند.

ماده ۱۶۹- چنانچه دارندگان غیرمجاز انواع اسلحه، مهمات، اقلام و مواد تحت کنترل، داوطلبانه ظرف شش ماه از تاریخ لازم الاجرا شدن این قانون، موارد مذکور را به یکی از مراکز نظامی، انتظامی یا امنیتی تحویل دهند، از مجازات مقرر معاف می شوند و در صورتی که با سلاح مزبور مرتکب جرمی شده باشند، فقط به مجازات مقرر در قوانین مربوط به همان جرم محکوم می شوند. چنانچه سلاح تحویلی از نوع شکاری باشد و در مهلت مقرر در این ماده تحویل گردد مراجع ذی ربط مکلفند سلاح مذکور را ظرف سه ماه از تحویل به تحویل دهنده آن در صورت عدم سابقه محکومیت مؤثر کیفری و احراز شرایط با صدور جواز حمل و نگهداری مسترد نمایند. تحویل داوطلبانه پس از مدت مذکور در جرائم تعزیری درجه یک تا شش، موجب یک تا دو درجه تخفیف و در جرائم تعزیری درجه هفت، موجب یک درجه تخفیف می شود.

ماده ۱۷۰- همکاری متهمان و محکومان جرائم موضوع این مبحث با ماموران نظامی، انتظامی و امنیتی برای کشف اسلحه، مهمات، اقلام و مواد تحت کنترل و شناسایی و تعقیب معاونین و شرکاء جرائم موضوع این مبحث به تشخیص مراجع قضایی رسیدگی کننده در مجازات های تعزیری درجه یک تا شش، موجب یک تا دو درجه تخفیف و در مجازات های تعزیری درجه هفت و هشت موجب معافیت از مجازات قانونی می شود.

ماده ۱۷۱- کلیه سلاح ها، مهمات، اقلام و مواد تحت کنترل کشف شده موضوع این مبحث به نفع دولت (وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح) ضبط می شود.

ماده ۱۷۲- در مورد جرائم موضوع این مبحث، با توجه به معضلات امنیتی و اجتماعی ناشی از وجود اقلام موضوع این قانون در جامعه، ضرورت استمرار مبارزه با این معضل و لزوم تامین امنیت پایدار، دولت موظف است سالانه برای پیشگیری از وقوع هر یک از جرائم موضوع این قانون و مقابله با آن ها و اجرای طرح های ویژه خلع سلاح، اعتبار لازم را از محل بودجه عمومی کشور در اختیار شورای امنیت کشور قرار دهد. آیین نامه اجرایی این مبحث توسط وزارت کشور با همکاری وزارتخانه های دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح، دادگستری و اطلاعات ظرف شش ماه از تاریخ لازم الاجراء شدن این قانون تهیه و به تصویب هیأت وزیران می رسد.

فصل ششم - جرائم علیه عفت و اخلاق عمومی

ماده ۱۷۳- هرگاه زن و مردی که بین آن ها علقه زوجیت نباشد، مرتکب روابط نامشروع غیر از زنا از قبیل تقبیل یا مضاجعه شوند، به یکی از مجازات های اجتماعی درجه هفت محکوم می شوند.

ماده ۱۷۴- چنانچه ارتکاب جرم موضوع ماده قبل و ماده (۲۳۷) قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲/۲/۱ مقرون به وجود یکی از شرایط زیر باشد، مرتکب به حبس درجه پنج محکوم می شود:

- الف- نسبت به افراد ناتوان یا کم توان جسمی یا ذهنی یا افراد زیر هجده سال تمام شمسی؛
- ب- بدون رضایت بزه دیده یا با عنف، اکراه، اغفال یا فریب وی؛
- پ- ایراد آسیب جسمی یا روانی شدید به بزه دیده؛

ت- در انظار عمومی یا در معابر یا اماکن عمومی؛

ث- با سوء استفاده از موقعیت شغلی؛

ج- در صورت تعدد مرتکبان یا بزه دیدگان.

ماده ۱۷۵- در مواردی که فردی از سوی دیگری در معرض تعرض جنسی به نحو عنف یا اکراه قرار گیرد و به منظور رهایی خویش از تعرض فعلی یا قریب الوقوع، ناچار از ارتکاب رفتاری شود که منتهی به سلب حیات یا ایراد هرگونه آسیب بدنی به خود گردد، چنانچه رفتار مرتکب مشمول مجازات قصاص نشود یا به هر علت امکان قصاص نباشد در مورد سلب حیات به حبس درجه دو و در دیگر موارد به حبس درجه سه یا چهار محکوم می شود.

ماده ۱۷۶- هر شخصی به طور سازمان یافته مبادرت به تولید، وارد کردن، فروش، توزیع، ترویج یا تبلیغ اموری از قبیل لباس، اشیاء، علائم یا نقوشی کند که دارای مشخصه گروه ها یا فرقه های تکفیری یا انحرافی ضد اسلام یا مروج فساد اخلاقی در جامعه می باشد، حسب مورد علاوه بر لغو پروانه کسب یا امتیاز یا تعطیلی محل کسب یا واحد صنفی یا سامانه رایانه ای یا مخابراتی مربوط به مدت شش ماه تا دو سال، به حبس درجه چهار یا پنج و یکی از مجازات های اجتماعی درجه شش و در صورتی که ارتکاب رفتارهای مذکور به صورت سازمان یافته نباشد به یکی از مجازات های اجتماعی درجه هشت محکوم می شود.

تبصره- نحوه تشخیص و تعیین مصادیق گروه ها یا فرقه های موضوع این ماده بر عهده کارگروهی متشکل از رئیس دیوان عالی کشور به عنوان رئیس کارگروه، دادستان کل کشور، دبیر شورای عالی امنیت ملی وزیر اطلاعات، یک نفر نماینده مجلس شورای اسلامی با معرفی رئیس مجلس شورای اسلامی، یک نفر مجتهد به عنوان نماینده شورای عالی حوزه علمیه، یک نفر قاضی مجتهد به انتخاب رئیس قوه قضاییه و یک نفر عضو هیأت علمی دانشگاه با معرفی رئیس جمهور می باشد. کارگروه مکلف است ظرف سه ماه از تاریخ لازم الاجراء شدن این قانون، مصادیق موضوع این ماده را تعیین و اعلام کند و در صورت لزوم نسبت به بروزرسانی آن اقدام کند. حضور نمایندگان دستگاه های امنیتی و فرهنگی ذی ربط یا دیگر صاحب نظران با نظر رئیس کارگروه و بدون حق رأی بلامانع است. نظر اکثریت کارگروه، ملاک عمل خواهد بود. آیین نامه اجرایی این تبصره ظرف شش ماه از تاریخ تصویب این قانون، توسط وزارت خانه های دادگستری، اطلاعات و فرهنگ و ارشاد اسلامی تهیه و پس از تأیید رئیس قوه قضاییه، به تصویب هیأت وزیران می رسد.

ماده ۱۷۷- هر شخصی در انظار عمومی مرتکب فعل حرامی شود که موجب جریحه دار شدن عفت عمومی شود یا به ارتکاب فعل حرامی تظاهر کند، به یکی از مجازات های اجتماعی درجه هفت محکوم می شود.

ماده ۱۷۸- زنانی که بدون حجاب در انظار عمومی ظاهر شوند، مرجع قضایی طبق ماده (۸۰) قانون آیین دادرسی کیفری مصوب ۱۳۹۲ اقدام می نماید. چنانچه فرد از دادن التزام در مرجع قضایی امتناع کند یا پس از دادن التزام، دوباره مرتکب رفتار مذکور شود، به یکی از مجازات های اجتماعی درجه هشت محکوم و همچنین دادگاه می تواند علاوه بر مجازات مذکور، وی را به شرکت در دوره های تربیتی، اخلاقی و مذهبی به مدت یک تا دو هفته به عنوان مجازات تکمیلی محکوم نماید.

ماده ۱۷۹- هر شخصی در فضای واقعی یا مجازی به هر طریقی مبادرت به تبلیغ بی حجابی کند به یکی از مجازات های درجه هفت محکوم می شود و چنانچه ارتکاب جرائم مذکور به شکل سازمان یافته یا گسترده باشد مرتکبان به یکی از مجازات های درجه شش محکوم می شوند و در صورت تکرار حسب مورد، مجازات مرتکب یک درجه تشدید می گردد.

ماده ۱۸۰- عدم رعایت موازین عفاف و حجاب توسط صاحبان حرف، صنوف و متصدیان اماکن عمومی از قبیل فروشگاه‌ها، رستوران‌ها، سینماها و ورزشگاه‌ها و کارکنان آنان موجب محکومیت به یکی از مجازات‌های اجتماعی درجه هفت است. عدم نظارت مدیران حرف، صنوف و اماکن مذکور نسبت به رعایت عفاف و حجاب توسط کارکنان خود تخلف محسوب و موجب صدور قبض جرمیه توسط اداره نظارت بر اماکن مرجع انتظامی برای مرتبه اول به مبلغ بیست میلیون ریال و برای مرتبه دوم به مبلغ پنجاه میلیون ریال می‌شود.

ماده ۱۸۱- چنان چه هر یک از مسؤولان و مدیران موضوع مواد (۱) و (۲) این قانون از اجرای وظایف خود در حوزه عفاف و حجاب امتناع کنند، به انفصال از خدمات دولتی و عمومی درجه شش و در صورت تقصیر مرتکب در انجام وظایف خود به انفصال از خدمات دولتی و عمومی درجه هفت محکوم می‌شوند.

ماده ۱۸۲- هر شخصی محلی را برای ارتکاب فساد یا فحشا دایر یا اداره کند، به حبس درجه چهار محکوم می‌شود و در صورتی که دیگران را به فساد یا فحشا تشویق یا موجبات ترویج آن را فراهم یا تسهیل کند، چنان چه رفتار مرتکب مشمول عنوان حد قوادی باشد علاوه بر مجازات حد قوادی، به حبس درجه پنج و چنان چه رفتارهای مذکور به صورت سازمان یافته باشد به حبس درجه سه محکوم می‌شود.

تبصره ۱- چنان چه محل ارتکاب فساد یا فحشاء متعلق به مرتکب باشد یا توسط مالک جهت ارتکاب جرائم مذکور در اختیار مرتکب قرار داده شود، محل مذکور به نفع دولت ضبط می‌شود.

تبصره ۲- در مواردی که محل برای ارتکاب جرائم مذکور در اختیار مرتکب قرار نگرفته است، مرتکب به جزای نقدی معادل ارزش ملک در زمان صدور حکم محکوم می‌شود.

ماده ۱۸۳- هر شخصی مرتکب یکی از رفتارهای زیر به صورت عمده شود، حسب مورد در صورتی که مستهجن باشد، علاوه بر ممنوعیت از فعالیت شغلی یا حرفه‌ای مربوط درجه شش، به حبس و جزای نقدی درجه پنج یا دو تا پنج برابر عواید حاصل از جرم هر یک بیشتر باشد و چنان چه مبتذل باشد، به حبس و جزای نقدی درجه شش یا دو تا پنج برابر عواید حاصل از جرم هر یک بیشتر باشد محکوم می‌شود:

الف- تولید، وارد یا صادر کردن، تکثیر، توزیع، عرضه، ترویج، انتشار یا در معرض انظار عمومی قرار دادن هرگونه شی، داده یا محتویات مستهجن یا مبتذل از قبیل نوشته، فیلم، صوت و تصویر در فضای حقیقی یا مجازی؛

ب- معامله، واسطه‌گری یا تشویق افراد به معامله موارد مذکور در بند قبل و یا نگهداری آن‌ها به قصد تجارت، توزیع یا افساد.

تبصره ۱- در صورتی که اشیاء، داده‌ها یا محتویات مستهجن یا مبتذل موضوع این ماده ده نسخه یا کمتر باشد و یا به ده نفر یا کمتر ارسال یا انتشار شده باشد، عمده محسوب نمی‌شود. تعداد موارد مذکور از حیث تعیین مجازات و صلاحیت دادگاه اعم از آن است که در یک نوبت یا به دفعات واقع شده باشد و مجموع آن‌ها بیش از تعداد مذکور باشد.

تبصره ۳- منظور از اشیاء، آثار، داده‌ها یا محتویات مستهجن در این قانون، هرگونه محتوا اعم از صوتی یا تصویری است که به صورت واقعی یا غیر واقعی بیانگر برهنگی کامل زن یا مرد، آمیزش، عمل جنسی یا اندام جنسی باشد.

تبصره ۴- منظور از اشیاء، آثار، داده‌ها یا محتویات مبتذل در این قانون، هرگونه محتوا یا تصویری است که دارای صحنه یا صور قبیحه و یا مضمون آن مروج خلاف شرع و اخلاق اسلامی باشد.

تبصره ۵- چنانچه رفتارهای ارتكابی موضوع این ماده به صورت عمد نباشد، مرتکب به یکی از مجازات‌های اجتماعی درجه هفت محکوم می‌شود.

ماده ۱۸۴- تولید آثار مستهجن در صورتی که مقرون به یکی از شرایط زیر باشد مستوجب حبس درجه سه یا چهار است:
الف- به نحو سازمان یافته؛

ب- با استفاده از اطفال و نوجوانان و یا ارسال برای آنان؛

پ- با عنف و اکراه یا برای سوء استفاده جنسی از دیگران؛

ت- مرتکب از عوامل اصلی تولید باشد.

ماده ۱۸۵- هر شخصی به هر طریقی و بدون رضایت دیگری مبادرت به شنود، ضبط صدا، تصویربرداری، فیلم‌برداری، بازرسی یا تفتیش اشخاص، اشیاء یا داده‌ها و یا افشا یا انتشار فیلم یا عکس خصوصی و یا با تهیه موارد مذکور حریم خصوصی افراد را نقض کند، به حبس یا جزای نقدی و یا یکی از مجازات‌های اجتماعی درجه شش محکوم می‌شود.

ماده ۱۸۶- چنانچه اقدامات مذکور در ماده (۱۸۵) از محل‌های اختصاصی بانوان فاقد پوشش یا مراسم خانوادگی یا دارای محتوای منافی عفت باشد، مرتکب به حبس یا جزای نقدی یا یکی از مجازات‌های اجتماعی درجه پنج محکوم می‌شود.

ماده ۱۸۷- هر شخصی مبادرت به افشاء، تکثیر، توزیع، انتشار یا در دسترس دیگران قرار دادن هر یک از موارد مذکور در ماده (۱۸۵) کند یا آن‌ها را برای دیگران ارسال کند یا آن‌ها را وسیله‌ای برای اخاذی، ممانعت از احقاق حق یا سوء استفاده مالی و غیرمالی قرار دهد، به حبس درجه چهار محکوم می‌شود.

تبصره- رابطه زوجیت مانع از اعمال مجازات مرتکب جرم تکثیر، انتشار، افشاء یا توزیع آثار مذکور نمی‌باشد.

ماده ۱۸۸- هر شخصی آثار موضوع ماده (۱۸۵) را وسیله تهدید دیگری قرار دهد و مبادرت به زنا یا لواط با وی کند، حسب مورد به مجازات زنا یا لواط به عنف یا اکراه محکوم می‌شود و در صورتی که مرتکب روابط نامشروع دیگری شود، به حداکثر مجازات مقرر در قانون محکوم می‌شود.

ماده ۱۸۹- هر شخصی از طریق ایجاد هرگونه حساب کاربری از قبیل پست الکترونیکی (ایمیل) یا گروه یا کانال در فضای مجازی، موجب هتک حیثیت دیگری شود یا به وسیله سامانه‌های رایانه‌ای یا مخابراتی یا هر طریق دیگری، صوت یا تصویر یا فیلم خصوصی یا خانوادگی دیگری را تغییر دهد یا تحریف کند، چنانچه مستهجن باشد به حبس و جزای نقدی درجه پنج و چنانچه مبتذل باشد به حبس و جزای نقدی درجه شش و در غیر این صورت، به حبس یا جزای نقدی درجه هفت محکوم می‌شود.

تبصره- در صورتی که ارتكاب جرائم موضوع این ماده، از طریق ایجاد هرگونه حساب کاربری در فضای مجازی به نام دیگری باشد، حسب مورد مجازات مرتکب یک درجه تشدید می‌شود.

ماده ۱۹۰- هر یک از کارکنان اشخاص موضوع مواد (۱) و (۲) این قانون و همچنین بخش خصوصی که بنا بر وظیفه شغلی یا حرفه‌ای یا به سبب آن، آثار مستهجن در اختیار آن‌ها قرار می‌گیرد، مبادرت به انتشار آن‌ها کند، به حبس و حسب مورد به انفصال از خدمات

دولتی و عمومی یا محرومیت از فعالیت شغلی یا حرفه‌ای مربوط درجه پنج محکوم می‌شود. در صورتی که آثار مذکور در اثر تقصیر مدیران یا کارکنان انتشار یابد، مجازات مرتکب حسب مورد انفصال از خدمات دولتی و عمومی یا محرومیت از فعالیت شغلی یا حرفه‌ای مربوط درجه شش می‌باشد.

ماده ۱۹۱- هر شخصی از طریق سامانه‌های رایانه‌ای یا مخابراتی یا حامل‌های داده مرتکب یکی از رفتارهای زیر شود، به شرح زیر مجازات می‌شود:

الف- چنان‌چه به منظور دستیابی افراد به محتویات مستهجن و مبتذل، آن‌ها را تحریک، ترغیب، تهدید یا تطمیع کند یا فریب دهد یا شیوه دستیابی به آن‌ها را تسهیل کند یا آموزش دهد، در صورتی که محتویات مزبور مستهجن باشد، به حبس یا یکی از مجازات‌های اجتماعی درجه پنج و در غیر این صورت، به حبس یا یکی از مجازات‌های اجتماعی درجه شش؛

ب- چنان‌چه افراد را به ارتکاب جرائم منافی عفت یا دیگر انحرافات جنسی یا استعمال مواد مخدر، روان‌گردان یا مشروبات الکلی یا ارتکاب رفتارهای خشونت‌آمیز تحریک یا ترغیب یا تهدید یا دعوت کرده یا فریب دهد یا شیوه ارتکاب یا مصرف مواد مذکور را تسهیل کند یا آموزش دهد، به حبس یا یکی از مجازات‌های اجتماعی درجه شش؛

پ- چنان‌چه افراد را به خودکشی تحریک یا ترغیب یا تهدید یا دعوت کرده یا فریب دهد یا شیوه ارتکاب آن را تسهیل کند یا آموزش دهد و اقدام وی منتهی به خودکشی بزه‌دیده شود، به حبس درجه پنج و در غیر این صورت، به حبس درجه شش یا یکی از مجازات‌های اجتماعی درجه پنج؛

ت- چنان‌چه ارتکاب رفتارهای مندرج در بندهای فوق نسبت به اطفال و نوجوانان واقع شود، یک درجه شدیدتر از مجازات‌های مندرج در هر یک از بندهای فوق.

ماده ۱۹۲- هر شخصی اقدام به ساخت، خرید، فروش، حمل، نگهداری و توزیع مشروبات الکلی اعم از داخلی یا خارجی کند یا آن‌ها را در معرض فروش قرار دهد یا توزیع، حمل یا نگهداری کند یا در اختیار دیگری قرار دهد یا مبادرت به وارد یا صادر نمودن آن‌ها کند، چنان‌چه ارزش عرفی مشروبات الکلی تا دو برابر حداکثر جزای نقدی درجه هفت باشد، به حبس و یکی از مجازات‌های اجتماعی درجه هفت و جزای نقدی معادل دو تا سه برابر ارزش عرفی آن و چنان‌چه بیش از این مبلغ باشد، به حبس و یکی از مجازات‌های اجتماعی درجه شش و جزای نقدی معادل سه تا ده برابر ارزش عرفی آن محکوم می‌شود.

تبصره ۱- هرگاه ارزش عرفی مشروبات الکلی مکشوفه موضوع این ماده، معادل حداکثر جزای نقدی درجه دو یا بیشتر باشد، وسیله نقلیه‌ای که برای حمل آن مورد استفاده قرار گرفته است، در صورت اطلاع مالک، به نفع دولت ضبط و در غیر این صورت، وسیله نقلیه به مالک مسترد و معادل ارزش آن در زمان صدور حکم به جزای نقدی مرتکب اضافه می‌شود.

تبصره ۲- هرگاه ارزش عرفی مشروبات الکلی مکشوفه موضوع این ماده، معادل دو برابر حداکثر جزای نقدی درجه دو یا بیشتر باشد، چنان‌چه محل ارتکاب جرم متعلق به مرتکب باشد یا توسط مالک جهت ارتکاب جرائم مذکور در اختیار مرتکب قرار داده شود، به نفع دولت ضبط می‌شود.

تبصره ۳- در مواردی که محل برای ارتکاب جرائم مذکور در اختیار مرتکب قرار نگرفته است، مرتکب به جزای نقدی معادل ارزش ملک محکوم می‌شود.

ماده ۱۹۳- هر شخصی بدون مجوز قانونی مبادرت به فروش، توزیع، در معرض فروش یا توزیع یا وارد کردن و یا ساخت تجهیزات دریافت از ماهواره کند یا به قصد توزیع یا فروش آن را نگهداری کند، علاوه بر ضبط تجهیزات فوق، حسب مورد به مجازات‌های مذکور در قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز مصوب ۱۳۹۲ محکوم می‌شود.

ماده ۱۹۴- هر شخصی مرتکب رمالی، طالع‌بینی، کف‌بینی، جن‌گیری، پیش‌گویی، بخت‌گشایی و امثال آن‌ها در فضای واقعی یا مجازی شود، یا آن را تبلیغ کند، به یکی از مجازات‌های اجتماعی درجه شش و در صورتی که رفتار مرتکب به نحو سازمان‌یافته یا حرفه‌ای واقع یا منتهی به بردن مال غیر شود، مرتکب به حبس درجه پنج محکوم می‌شود مگر آن که مشمول مجازات شدیدتری باشد. **تبصره-** در صورتی که رفتارهای موضوع این ماده منجر به رابطه نامشروع شود به حبس درجه چهار و چنان‌چه رفتار وی مشمول مجازات حد گردد به مجازات مذکور نیز محکوم می‌شود.

ماده ۱۹۵- هر شخصی با هر وسیله و به هر نحو از قبیل استفاده از سامانه‌های رایانه‌ای یا مخابراتی یا فضای مجازی مرتکب قماربازی یا شرط‌بندی شود یا مبادرت به تبلیغ یا ترویج آن کند، به جزای نقدی درجه شش یا معادل یک تا سه برابر ارزش مجموع اموال و عواید ناشی از جرم هر کدام که بیشتر باشد محکوم می‌شود. در صورتی که رفتار مرتکب به نحو علنی یا سازمان‌یافته واقع شود، مجازات مرتکب یک درجه تشدید می‌شود.

تبصره- شرط‌بندی توسط هر یک از شرکت‌کنندگان در مسابقات سوارکاری، تیراندازی، شمشیربازی و مسابقاتی که به منظور آمادگی دفاعی یا امنیتی کشور برگزار می‌شود، مشمول مجازات مقرر در این ماده نیست.

ماده ۱۹۶- هر شخصی مکانی را برای ارتکاب قمار یا شرط‌بندی یا مصرف مسکر دایر یا بهره‌برداری یا اداره کند یا به این منظور اقدام به راه اندازی یا طراحی یا اداره کردن سامانه‌های رایانه‌ای یا مخابراتی کند، به حبس درجه شش یا جزای نقدی درجه پنج و یا جزای نقدی معادل یک تا سه برابر ارزش مجموع اموال و عواید ناشی از جرم هر کدام که بیشتر باشد و نیز حسب مورد به پلمپ و تعطیلی مکان به مدت شش ماه تا دو سال و توقف دائمی فعالیت سامانه مذکور محکوم می‌شود. چنان‌چه اقدامات موضوع این ماده تحت پوشش امور خدماتی یا فروش کالا و امثال آن صورت پذیرد به گونه‌ای که اقدامات پوششی انجام شده عرفاً مقصود اصلی برگزارکننده یا غالب شرکت‌کنندگان نباشد، مرتکب به مجازات‌های مذکور محکوم می‌شود.

ماده ۱۹۷- هر شخصی در فضای حقیقی یا در سامانه‌های رایانه‌ای یا مخابراتی هر نوع ابزار یا وسایل یا نرم‌افزارهای مخصوص قماربازی را بسازد یا مرتکب تولید، عرضه، خرید، فروش، در معرض فروش قرار دادن و یا انجام هر نوع معامله دیگری نسبت به این اقدام شود یا آن‌ها را تبلیغ و ترویج کند، به جزای نقدی درجه شش یا معادل یک تا سه برابر ارزش اموال و عواید ناشی از جرم هر کدام بیشتر باشد، محکوم می‌شود.

ماده ۱۹۸- در جرائم موضوع این مبحث، ابزار و وسایل مخصوص قمار یا شرط‌بندی معدوم می‌شود، مگر آن که واجد منفعت مشروع یا عقلایی باشند که در این صورت، به نفع دولت ضبط می‌شود. کلیه وجوه و عواید حاصل از قمار و شرط‌بندی و نیز اماکن و ابزار و وسایلی که برای قمار، شرط‌بندی و مصرف مسکرات اختصاص داده می‌شود، به نفع دولت ضبط می‌شود.

ماده ۱۹۹- هرگاه ضابطان دادگستری در حدود وظایف خود از وجود اماکن مذکور در ماده (۱۹۶) مطلع بوده و مراتب را به مقامات رسمی اطلاع ندهد، یا بر خلاف واقع گزارش دهد، چنانچه وجه یا منفعت یا امتیازی دریافت کرده باشد، به مجازات مرتشی و در غیر این صورت، به حبس یا جزای نقدی درجه شش محکوم می‌شود.

فصل هفتم - جرائم علیه سلامت اداری

مبحث نخست - رشاء و ارتشاء

ماده ۲۰۰- هر یک از کارکنان اشخاص موضوع مواد (۱) و (۲) این قانون برای انجام دادن یا ندادن امری که در حیطه وظایف سازمانی خود یا دیگر کارکنان همان نهاد یا دستگاه باشد، به طور مستقیم یا غیر مستقیم وجه، مال، سند پرداخت وجه یا تسلیم مال یا منفعت یا امتیازی را تحصیل کند، هر چند آن امر را انجام ندهد و یا رفتار وی در انجام آن مؤثر نباشد و یا انجام آن مطابق قوانین و مقررات بوده باشد، مرتشی محسوب و مرتکب حسب مورد علاوه بر جزای نقدی معادل یک تا دو برابر مال یا عواید تحصیل شده از جرم یا معادل یک تا دو برابر مبلغ مندرج در سند پرداخت وجه یا مال، به شرح زیر مجازات می‌شود:

الف- هرگاه ارزش مالی رشوه تا حداکثر جزای نقدی درجه شش باشد، به حبس و انفصال از خدمات دولتی و عمومی درجه شش؛
ب- هرگاه ارزش مالی رشوه، بیش از جزای نقدی درجه شش تا جزای نقدی درجه چهار باشد، به حبس و انفصال از خدمات دولتی و عمومی درجه پنج؛

پ- هرگاه ارزش مالی رشوه، بیش از جزای نقدی درجه چهار تا جزای نقدی درجه دو باشد، به حبس درجه چهار و انفصال دائم از خدمات دولتی و عمومی؛

ت- هرگاه ارزش مالی رشوه معادل حداکثر جزای نقدی درجه یک یا بیش از آن باشد، به حبس درجه سه و انفصال دائم از خدمات دولتی و عمومی؛

ث- هرگاه موضوع رشوه امتیاز غیرمالی باشد، علاوه بر لغو امتیاز، به حبس و انفصال از خدمات دولتی و عمومی درجه پنج یا شش.
تبصره ۱- هرگونه معامله به منظور مقاصد مذکور در این ماده، ارزان تر یا گران تر از قیمت معمول بازار یا ظاهراً به قیمت معمول بازار و واقعاً ارزان تر یا گران تر از آن قیمت به طور مستقیم یا غیر مستقیم با کارکنان موضوع این ماده، حسب مورد از مصادیق رشوه محسوب می‌گردد.

تبصره ۲- در مورد بندهای (پ)، (ت) و (ث) این ماده، چنانچه مرتکب دارای پایه قضایی، مدیرکل یا هم‌تراز وی یا بالاتر باشد، علاوه بر مجازات حبس و جزای نقدی مذکور، حسب مورد به انفصال دائم از خدمات دولتی و عمومی محکوم می‌شود.

تبصره ۳- در کلیه موارد مذکور در بندهای این ماده، مرتکب به طور دائم از انتصاب به سمت مدیرکل یا هم‌تراز و بالاتر در اشخاص موضوع مواد (۱) و (۲) این قانون محروم می‌شود.

تبصره ۴- هرگاه موضوع رشوه وجه، مال، منفعت یا امتیاز مالی یا غیرمالی یا سند پرداخت وجه یا مال باشد، به حکم دادگاه رسیدگی کننده به جرم، حسب مورد به نفع دولت ضبط یا ابطال می‌شود.

ماده ۲۰۱- هر یک از کارکنان اشخاص موضوع مواد (۱) و (۲) این قانون به قصد انجام دادن یا انجام ندادن کاری که خارج از وظایف سازمانی خود بوده لکن مربوط به دیگر اشخاص مذکور باشد، وجه، مال، سند پرداخت وجه یا تسلیم مال را دریافت و یا منفعت یا امتیاز

مالی یا غیرمالی را تحصیل کند، به مجازات مرتشی محکوم می شود و در این صورت، مجازات حبس وی حسب مورد یک درجه کمتر خواهد بود.

ماده ۲۰۲- هر یک از اعضای هیأت امناء، مدیران، بازرسان یا کارکنان اشخاص حقوقی بخش خصوصی، در خلال فعالیت های اقتصادی، مالی، تجاری یا اداری مرتکب رفتار موضوع ماده (۲۰۰) این قانون شود، حسب مورد به مجازات های مقرر در آن ماده محکوم می شود و در این صورت، مجازات حبس وی یک درجه کمتر خواهد بود.

ماده ۲۰۳- هر شخصی برای انجام دادن یا ندادن امری، حسب مورد به کارکنان اشخاص موضوع مواد (۲۰۰)، (۲۰۱) و (۲۰۲) این قانون، به طور مستقیم یا غیرمستقیم مبادرت به پرداخت مال یا دیگر موارد موضوع رشوه به آن ها کند، راشی محسوب و مجازات وی حسب مورد یک درجه پایین تر از مجازات مقرر برای مرتشی خواهد بود. در مواردی که مجازات انفصال از خدمات دولتی و عمومی یا ممنوعیت از فعالیت شغلی یا حرفه ای مربوط در مورد راشی قابل اعمال نباشد، مرتکب حسب مورد به ممنوعیت موقت یا دائم از اشتغال در مراجع موضوع مواد (۱) و (۲) این قانون محکوم می شود.

تبصره ۱- در صورتی که راشی جهت احقاق حقوق قانونی خود ناگزیر از پرداخت رشوه بوده است، از مجازات معاف و وجوه و اموال پرداخت شده به وی مسترد و امتیاز مکتسبه و یا اقدام انجام شده نیز چنانچه خلاف مقررات صادر شده باشد لغو می شود.

تبصره ۲- چنانچه راشی پیش از کشف جرم، یا بلافاصله پس از پرداخت رشوه، آن را گزارش یا شکایت کند و یا موجبات تسهیل تعقیب مرتشی را فراهم کند، مجازات وی حسب مورد یک تا دو درجه تقلیل می یابد.

ماده ۲۰۴- در مواردی که وجه یا مال موضوع رشوه در دفعات متعدد پرداخت، دریافت یا تحصیل شده باشد، معیار تعیین مجازات و صلاحیت دادگاه، مجموع ارزش وجه یا مال خواهد بود مگر آن که بر اساس مقررات تعدد جرم، رفتار مجرمانه مستوجب مجازات شدیدتری باشد.

ماده ۲۰۵- هر شخصی وعده یا پیشنهاد پرداخت مال یا دیگر موارد موضوع رشوه را به هر یک از کارکنان اشخاص موضوع مواد (۱) و (۲) این قانون بدهد، به جزای نقدی و یکی از مجازات های اجتماعی درجه هفت محکوم می شود. درخواست یا قبول وعده یا پیشنهاد موارد مذکور توسط اشخاص موضوع مواد مذکور نیز مشمول مجازات فوق می باشد.

ماده ۲۰۶- در صورتی که مرتشی پیش از انجام یا ترک فعل که مطابق مقررات بوده است، بلافاصله مال یا دیگر موارد موضوع رشوه را به راشی مسترد کند یا مراتب را به مراجع رسمی گزارش کند، به جزای نقدی یا یکی از مجازات های اجتماعی درجه شش محکوم می شود. همچنین در مواردی که مرتشی پس از انجام فعل یا ترک فعلی که برخلاف مقررات بوده است، بلافاصله مال یا دیگر موارد موضوع رشوه را به راشی مسترد کند یا مراتب را به مراجع رسمی گزارش کند، به جزای نقدی درجه پنج و یکی از مجازات های اجتماعی درجه شش و حسب مورد به انفصال از خدمات عمومی و دولتی و یا محرومیت از فعالیت شغلی و حرفه ای درجه هفت محکوم می شود.

ماده ۲۰۷- هر شخصی از روش هایی مانند مذاکره، جلب موافقت و یا دریافت یا پرداخت مال یا دیگر موارد موضوع رشوه، موجب تحقق جرم رشاء و ارتشاء شود، به مجازات مرتشی محکوم می شود.

ماده ۲۰۸- چنان چه مرتشی پس از تعقیب و پیش از صدور کیفرخواست مال یا امتیاز موضوع جرم یا مثل یا قیمت آن را به مرجع قضایی تحویل دهد، به نصف حداقل مجازات‌های مقرر در قانون محکوم می‌شود و در مورد انفصال دائم از خدمات دولتی و عمومی یا محرومیت دائمی از اشتغال به فعالیت شغلی یا حرفه‌ای مربوط، مرتکب حسب مورد به انفصال یا محرومیت درجه شش محکوم می‌شود.

ماده ۲۰۹- مرتشی با صدور کیفرخواست تا صدور حکم قطعی حسب مورد از خدمت در اشخاص موضوع مواد (۱) و (۲) این قانون معلق می‌شود. مراتب صدور کیفرخواست باید بلافاصله به نهاد یا دستگاه مربوط اعلام شود. در صورتی که متهم به موجب رأی قطعی براءت حاصل کند، ایام تعلیق جزء خدمت وی محسوب و حقوق و مزایای ایام تعلیق وی با دستور مقام قضایی پرداخت می‌شود.

ماده ۲۱۰- در صورتی که جرم رشاء و ارتشاء به نحو سازمان یافته واقع شود، هر چند تمام اعضای آن گروه مجرمانه سازمان یافته از کارکنان اشخاص موضوع مواد (۱) و (۲) این قانون نباشند، حسب مورد علاوه بر انفصال دائم از خدمات دولتی و عمومی یا محرومیت دائم از فعالیت شغلی یا حرفه‌ای مربوط، به جزای نقدی معادل دو تا چهار برابر میزان ارزش مال یا عواید تحصیل شده از جرم یا معادل دو تا چهار برابر مبلغ مندرج در سند پرداخت وجه یا مال محکوم و مجازات حبس آنان یک تا دو درجه تشدید می‌شود.

مبحث دوم- اعمال نفوذ برخلاف حق و مقررات

ماده ۲۱۱- هر یک از کارکنان اشخاص موضوع مواد (۱) و (۲) این قانون که تحت تأثیر نفوذ اشخاص در امور مرتبط با وظایف شغلی یا حرفه‌ای خود برخلاف حق و مقررات تصمیمی اتخاذ و یا اقدامی کند، چنان چه موجب تضییع حق شوند، به حبس درجه پنج و انفصال دائم از خدمات دولتی و عمومی و در غیر این صورت، به حبس و انفصال از خدمات دولتی و عمومی درجه شش محکوم می‌شود.

ماده ۲۱۲- هر شخصی به قصد تضییع حق دیگری یا تحصیل وجه، مال یا امتیازی برای خود یا دیگری، وجه، مال یا امتیاز را به صورت مستقیم یا غیر مستقیم به شخصی پرداخت یا تسلیم کند تا آن شخص برخلاف حق و مقررات از نفوذ ادعایی خود اعم از واقعی یا غیرواقعی نزد یکی از کارکنان اشخاص موضوع مواد (۱) و (۲) به منظور انجام یکی از مقاصد فوق استفاده کند، مرتکب و شخصی که اعمال نفوذ می‌کند، به شرح زیر مجازات می‌شود:

الف- چنان چه میزان وجه یا ارزش ریالی مال یا امتیاز مالی تحصیل شده، معادل حداکثر جزای نقدی درجه سه یا کمتر باشد، به حبس درجه هفت و چنان چه بیش از آن باشد، به حبس درجه شش و در هر دو صورت، به جزای نقدی معادل یک تا دو برابر وجه، مال یا امتیاز تحصیل شده از جرم؛

ب- چنان چه رفتار مرتکب منتهی به تحصیل امتیاز غیرمالی شود، به حبس درجه شش یا هفت؛

پ- در صورتی که نزد مقامات قضایی یا اداری مراجع قضایی یا شبه قضایی واقع شود، حسب مورد به یک درجه بالاتر از مجازات‌های مذکور در بندهای قبل.

ماده ۲۱۳- مرجع رسیدگی کننده به جرم موضوع مواد (۲۱۱) و (۲۱۲) این قانون مکلف است بدون نیاز به تقدیم دادخواست، در خصوص ابطال، سلب، ضبط یا استرداد وجه، مال یا امتیاز موضوع جرم دستور یا رأی مقتضی صادر کند، اعم از آن که موارد مذکور به نام مرتکب یا شخص اعمال نفوذ کننده و یا شخص ثالث و ایادی بعدی آنان باشد.

ماده ۲۱۴- صرف وعده یا پیشنهاد پرداخت وجه، مال یا امتیاز و یا صرف درخواست یا قبول آن‌ها، چنان چه منتهی به اعمال نفوذ موضوع ماده (۲۱۲) این قانون نشده باشد، مستوجب یکی از مجازات‌های اجتماعی درجه هفت خواهد بود.

ماده ۲۱۵- در صورتی که اعمال نفوذ نزد یکی از اشخاص موضوع مواد (۱) و (۲) این قانون بدون دریافت وجه، مال یا امتیاز صورت گرفته، ولی موجب تضییع حق یا تحصیل وجه، مال یا امتیازی برای دیگری شده باشد، مرتکب به یکی از مجازات‌های اجتماعی درجه هفت محکوم می‌شود.

ماده ۲۱۶- هر شخصی بر خلاف ضوابط و مقررات و با سوءاستفاده از قدرت یا اطلاعات نهانی هرگونه وجه، مال یا امتیازی برای خود یا دیگری تحصیل کند، به شرح زیر مجازات می‌شود:

الف- چنان چه میزان وجه یا ارزش ریالی مال یا امتیاز مالی تحصیل شده، معادل حداکثر جزای نقدی درجه سه یا کمتر باشد، به حبس درجه هفت و چنان چه بیش از آن باشد، به حبس درجه شش و در هر دو صورت، به جزای نقدی معادل یک تا دو برابر وجه، مال یا امتیاز تحصیل شده از جرم؛

ب- چنان چه رفتار مرتکب منتهی به تحصیل امتیاز غیرمالی شود، به به حبس درجه شش یا هفت.

مبحث سوم - اختلاس

ماده ۲۱۷- هر یک از کارکنان اشخاص موضوع مواد (۱) و (۲) این قانون وجوه، سهام، اسناد و اوراق بهادار و دیگر اموال منقول یا غیر منقول متعلق به هر یک از نهادها و دستگاه‌های مذکور یا اشخاص را که حسب وظیفه به وی سپرده شده یا مطالبات، حواله‌ها یا دیگر اسناد و اموالی را که مأمور وصول آن بوده است، به نفع خود یا دیگری برداشت و تصاحب کند، مختلس محسوب و علاوه بر رد مال و جزای نقدی معادل دو برابر مال موضوع اختلاس، به شرح زیر محکوم می‌شود:

الف- هرگاه ارزش مالی اختلاس تا حداکثر جزای نقدی درجه شش باشد، به حبس و انفصال از خدمات دولتی و عمومی درجه پنج؛
ب- هرگاه ارزش مالی اختلاس بیش از جزای نقدی درجه شش تا دو برابر حداقل جزای نقدی درجه یک باشد، به حبس درجه چهار و انفصال دائم از خدمات دولتی و عمومی؛

پ- هرگاه ارزش مالی اختلاس بیش از دو تا چهار برابر حداقل جزای نقدی درجه یک باشد، به حبس درجه دو و انفصال دائم از خدمات دولتی و عمومی.

ت- هرگاه ارزش مالی اختلاس بیش از چهار برابر حداقل جزای نقدی درجه یک باشد، به حبس درجه یک و انفصال دائم از خدمات دولتی و عمومی.

تبصره ۱- اتلاف یا تضییع عمدی موارد موضوع این ماده، در حکم اختلاس است.

تبصره ۲- در مواردی که وجه یا مال موضوع اختلاس در دفعات متعدد برداشت و تصاحب شده باشد، معیار تعیین مجازات و صلاحیت دادگاه، مجموع ارزش وجه یا مال خواهد بود مگر آن که بر اساس مقررات تعدد جرم، رفتار مجرمانه مستوجب مجازات شدیدتری باشد.

تبصره ۳- در مواردی که مختلس، مرتکب جرائم دیگری شده باشد و مشمول مقررات تعدد جرم شود، اعمال مجازات اشد مانع از استرداد اموال موضوع اختلاس و اعمال مجازات انفصال از خدمات دولتی و عمومی موضوع این ماده نخواهد بود.

تبصره ۴- در کلیه موارد مذکور در بندهای این ماده، مرتکب به طور دائم از انتصاب به سمت‌های مدیرکل یا هم‌تراز و بالاتر در اشخاص موضوع مواد (۱) و (۲) این قانون محروم می‌شود.

ماده ۲۱۸- چنان‌چه شخصی بدون دخالت در عملیات مادی جرم اختلاس، دستور یا سفارش ارتکاب آن را داده باشد یا تمام یا بخشی از عواید حاصل از جرم متعلق به وی باشد، به مجازات مباشر جرم محکوم می‌شود.

ماده ۲۱۹- هر یک از کارکنان شرکت‌ها و مؤسساتی که بخشی از سرمایه یا سهام آن متعلق به اشخاص موضوع مواد (۱) و (۲) این قانون می‌باشد، وجوه، سهام، اسناد و اوراق بهادار و دیگر اموال منقول یا غیر منقول متعلق به آن‌ها را برداشت و تصاحب کند نیز مختلس محسوب و حسب مورد به مجازات مختلس محکوم می‌شود.

ماده ۲۲۰- هرگاه مختلس تمام وجه یا مال مورد اختلاس را مسترد کند، به شرح زیر اقدام می‌شود:

الف- پیش از کشف جرم یا تعقیب باشد، تعقیب وی معلق می‌شود؛

ب- پیش از صدور کیفرخواست، از پرداخت جزای نقدی معاف می‌شود؛

پ- پس از صدور کیفرخواست و پیش از صدور حکم محکومیت قطعی، از پرداخت نیمی از جزای نقدی معاف می‌شود.

تبصره ۱- در تمام موارد مندرج در این ماده چنان‌چه مرتکب بیش از نیمی از وجه یا مال مورد اختلاس را مسترد کند، مجازات حبس وی یک درجه کاهش می‌یابد و جزای نقدی بر اساس میزان وجه یا مال مسترد نشده محاسبه خواهد شد.

تبصره ۲- در مورد بندهای (ب) و (پ) و نیز تبصره (۱) این ماده، مجازات انفصال از خدمات دولتی و عمومی اجرا می‌شود.

ماده ۲۲۱- هر یک از اعضای هیأت امناء، مدیران، بازرسان و کارکنان شخص حقوقی حقوق خصوصی، وجوه، سهام، اسناد و اوراق بهادار یا دیگر اموال منقول یا غیر منقول متعلق به هر یک از کارکنان اشخاص موضوع مواد (۱) و (۲) این قانون را که حسب وظیفه، قرارداد یا به هر نحو دیگری به آنان سپرده شده است، به نفع خود یا دیگری برداشت و تصاحب کند، مختلس محسوب و حسب مورد به مجازات مختلس محکوم می‌شود.

ماده ۲۲۲- در صورتی که جرم اختلاس به نحو سازمان‌یافته واقع شود، هر چند تمام اعضای آن گروه مجرمانه سازمان‌یافته از کارکنان اشخاص موضوع مواد (۱) و (۲) این قانون نباشند، علاوه بر انفصال دائم از خدمات دولتی و عمومی، به جزای نقدی معادل دو تا چهار برابر وجه یا مال موضوع اختلاس محکوم و حسب مورد مجازات حبس آنان، یک تا دو درجه تشدید می‌شود.

مبحث چهارم- تصرف غیرمجاز و اتلاف اموال دولتی و عمومی

ماده ۲۲۳- هر یک از کارکنان اشخاص موضوع مواد (۱) و (۲) این قانون، وجوه یا سهام یا اسناد و اوراق بهادار یا دیگر اموال منقول و غیر منقول متعلق به هر یک از نهادها یا دستگاه‌های مذکور یا اشخاص را که بر حسب وظیفه در اختیار یا در دسترس وی قرار دارد و همچنین مطالبات و حواله‌ها یا اسناد و اموالی را که مأمور وصول آن بوده است، برخلاف مقررات به نفع خود یا دیگری مورد استفاده قرار دهد، بدون این که قصد تصاحب آن را به نفع خود یا دیگری داشته باشد، متصرف غیر قانونی محسوب و علاوه بر جزای نقدی معادل ارزش مال مورد استفاده، به یکی از مجازات‌های اجتماعی و انفصال از خدمات دولتی و عمومی درجه شش نیز محکوم می‌شود.

ماده ۲۲۴- هر یک از کارکنان اشخاص موضوع مواد (۱) و (۲) این قانون در اثر تقصیر موجب اتلاف یا تضییع حقوق، اموال یا وجوه متعلق به هر یک از نهادها یا دستگاه‌های مذکور یا اشخاص که حسب وظیفه در اختیار یا در دسترس کارکنان نهادها یا دستگاه‌های مذکور قرار دارد شود، علاوه بر جبران خسارت و پرداخت جزای نقدی معادل خسارت وارده، به شرح زیر مجازات می‌شود:

الف- هرگاه ارزش مال تا حداکثر جزای نقدی درجه شش باشد، به یکی از مجازات‌های اجتماعی درجه هفت؛

ب- هرگاه ارزش مال بیش از جزای نقدی درجه شش تا دو برابر حداقل جزای نقدی درجه یک باشد، به یکی از مجازات‌های اجتماعی درجه شش؛

پ- هرگاه ارزش مال بیش از دو تا چهار برابر حداقل جزای نقدی درجه یک باشد، به حبس و انفصال از خدمات دولتی و عمومی درجه پنج؛

ت- هرگاه ارزش مال بیش از چهار برابر حداقل جزای نقدی درجه یک باشد، به حبس درجه چهار و انفصال دائم از خدمات دولتی و عمومی.

تبصره- در مواردی که مرتکب پیش از صدور حکم قطعی، اقدام به جبران خسارت نسبت به تمام یا قسمتی از حقوق، اموال یا وجوه تضییع شده کند، حسب مورد مجازات وی یک تا دو درجه تخفیف می‌یابد و یا از مجازات معاف می‌شود.

مبحث پنجم - جرائم مربوط به معاملات دولتی

ماده ۲۲۵- هر یک از کارکنان اشخاص موضوع مواد (۱) و (۲) این قانون که مأمور تعیین، تهیه یا سفارش مواد، لوازم یا مصالح فنی برای آن‌ها باشد، به نحو عمدی مشخصات آن‌ها را ذکر نکند یا به نحو ناقص یا نادرست ذکر کند و یا با فروشنده یا تهیه‌کننده تبانی کند به نحوی که هر یک از این اقدامات منجر به تحویل مواد، لوازم یا مصالح ناقص یا معیوب یا غیراستاندارد گردد، در صورت ورود خسارت به اموال، تأسیسات یا تجهیزات متعلق به نهادها یا دستگاه‌های مذکور، به شرح زیر محکوم می‌شود:

الف- چنانچه منتهی به تحصیل نفعی برای مرتکب یا دیگری گردد، به مجازات مختلس؛

ب- چنانچه نفعی تحصیل نشود، حسب مورد، به یک درجه پایین‌تر از مجازات مختلس.

تبصره ۱- چنانچه از رفتار مرتکب خسارتی به اموال، تأسیسات یا تجهیزات متعلق به نهادها یا دستگاه‌های مذکور وارد نشود و نفعی هم برای وی یا دیگری تحصیل نگردد، به یکی از مجازات‌های اجتماعی و انفصال از خدمات دولتی و عمومی درجه هفت.

تبصره ۲- چنانچه نفع تحصیل شده از اموال، تأسیسات یا تجهیزات متعلق به نهادها یا دستگاه‌های مذکور نباشد، مجازات مرتکب حسب مورد یک درجه پایین‌تر از مجازات مرتشی است.

ماده ۲۲۶- هر یک از کارکنان اشخاص موضوع مواد (۱) و (۲) این قانون یا اشخاص مجاز از سوی آن‌ها که مأمور در اموری از قبیل تشخیص، تعیین، محاسبه، وصول یا پرداخت وجه یا تسویه حساب یا اعطای امتیاز مرتبط با نهادها یا دستگاه‌های مذکور است، برخلاف ضوابط و مقررات اقدام کند، به شرح زیر مجازات می‌شود:

الف- در صورتی که وجه، مال، امتیاز یا منفعتی را بیشتر از میزان مقرر در قانون و به نفع نهاد یا دستگاه مذکور اخذ یا امر به اخذ آن کند، به یکی از مجازات‌های اجتماعی و انفصال از خدمات دولتی و عمومی درجه هفت؛

ب- در صورتی که وجه، مال، امتیاز یا منفعتی را بیشتر از میزان مقرر در قانون، به نفع خود یا دیگری اخذ یا امر به اخذ آن کند، حسب مورد به مجازات مرتشی؛

پ- در صورتی که وجه، مال، امتیاز یا منفعتی را کمتر از میزان مقرر در قانون و به ضرر نهاد یا دستگاه مذکور اخذ یا امر به اخذ آن کند، حسب مورد به مجازات مختلس.

ماده ۲۲۷- هر یک از کارکنان اشخاص موضوع مواد (۱) و (۲) این قانون که عهده دار انجام معامله یا ساختن چیزی یا نظارت در ساختن یا امر به ساختن آن برای هر یک از نهادها یا دستگاه های مذکور باشد، به واسطه تدلیس در معامله از جهت تعیین مقدار، صفت یا قیمت بیش از حد متعارف مورد معامله یا تقلب در ساختن آن چیز، وجه، مال، منفعت یا امتیازی برای خود یا دیگری تحصیل کند، به شرح زیر محکوم می شود:

الف- چنان چه وجه، مال، منفعت یا امتیاز مالی تحصیل شده متعلق به نهادها و دستگاه های مذکور باشد، به مجازات مختلس و در مورد امتیاز غیر مالی، به حبس و انفصال از خدمات دولتی و عمومی درجه شش؛

ب- چنان چه وجه، مال، منفعت یا امتیاز تحصیل شده متعلق به نهادها و دستگاه های مذکور نباشد، به مجازات مرتشی.

ماده ۲۲۸- کسانی که در معاملات اشخاص موضوع مواد (۱) و (۲) این قانون از قبیل خرید، فروش، مزایده، مناقصه یا قراردادهای مطالعات و مشاوره های فنی، مالی یا حقوقی در اموری مانند تعیین، محاسبه، وصول یا پرداخت وجوه و یا تسویه حساب، تشخیص یا امتیاز مرتبط با نهادها یا دستگاه های مذکور، با یکدیگر تبانی کنند و از این طریق موجب ورود ضرر به نهادهای مذکور گردند، علاوه بر جبران خسارت و محرومیت دائم از شرکت در معاملات اشخاص مذکور، به محرومیت از فعالیت شغلی و حرفه ای مرتبط درجه شش و جزای نقدی معادل دو برابر خسارت وارد شده به اشخاص موضوع مواد (۱) و (۲) این قانون محکوم می شوند.

تبصره ۱- در صورتی که کارکنان اشخاص موضوع مواد (۱) و (۲) این قانون به صورت مستقیم یا غیرمستقیم در ارتکاب جرم موضوع این ماده مشارکت کنند، علاوه بر جبران خسارت، مرتکب به مجازات مختلس محکوم می شوند.

تبصره ۲- حکم این ماده در مورد کارکنان اشخاص موضوع مواد (۱) و (۲) این قانون، شامل اقربای نسبی و سببی تا درجه سوم از طبقه سوم و خدمه آنها می شود.

ماده ۲۲۹- هر یک از کارکنان اشخاص موضوع مواد (۱) و (۲) این قانون که حسب ماموریت خود اشخاص را اجیر یا استخدام کرده یا مباشرت در حمل و نقل اشیایی را نموده باشد و تمام یا قسمتی از اجرت اشخاص یا اجرت حمل و نقل را که توسط آنان به عمل آمده است به حساب دولت آورده ولی نپرداخته باشد و یا اشخاص را به بیگاری گرفته و اجرت آنها را نپردازد، در صورتی که منتهی به تحصیل نفعی برای خود یا دیگری گردد به مجازات مختلس محکوم می شود و در غیر این صورت، مجازات وی یک درجه پایین تر از مجازات مختلس خواهد بود و در هر صورت اجرت باید به ذی حق مسترد شود.

ماده ۲۳۰- هر یک از کارکنان اشخاص موضوع مواد (۱) و (۲) این قانون که حسب ماموریت خود حق داشته است اشخاصی را استخدام و اجیر کند، بیش از عده ای که اجیر یا استخدام کرده است به حساب دولت منظور کند یا خدمه شخصی خود را جزو خدمه دولت محسوب کند و حقوق آنها را به حساب دولت منظور بدارد در صورتی که منتهی به تحصیل نفعی برای خود یا دیگری گردد به مجازات مختلس محکوم می شود و در غیر این صورت، مجازات وی یک درجه پایین تر از مجازات مختلس خواهد بود.

ماده ۲۳۱- مستخدمان موضوع مواد (۱) و (۲) این قانون نمی توانند با اشخاص مذکور که در آن دارای هر نوع سمتی می باشند، وارد معامله و قرارداد از قبیل مقاطعه کاری، حق العمل کاری، اکتشاف، استخراج، بهره برداری، نقشه کشی، نقشه برداری و نظارت در اجرای آن، قرارداد مطالعات و مشاورات فنی و مالی و حقوقی، شرکت در مزایده و مناقصه و یا داوری شوند و در غیر این صورت، به حبس و انفصال از خدمات دولتی و عمومی درجه چهار محکوم می شوند. اقربای نسبی و سببی تا درجه سوم از طبقه سوم و خدمه مستخدم و

همچنین اشخاص حقوقی از قبیل شرکت‌ها و مؤسسات که اقرباء فوق الذکر در آن سهیم یا دارای سمت مدیریت می‌باشند نیز نمی‌توانند با اشخاص موضوع مواد (۱) و (۲) متبوع مستخدم، وارد امور فوق شوند؛ در غیر این صورت معامله و قرارداد مذکور باطل و مرتکبان متضامناً به استرداد اموال موضوع اموال و قرارداد و عواید ناشی از آن و به حبس درجه پنج محکوم می‌شوند.

ماده ۲۳۲- از کارکنان اشخاص موضوع مواد (۱) و (۲) این قانون اموال توقیف شده متعلق به اشخاص را برخلاف قوانین و مقررات مورد استفاده قرار دهد یا با سوء استفاده از موقعیت شغلی یا از طریق ارائه گزارش خلاف واقع، زمینه صدور حکم به ضبط یا مصادره آن اموال را فراهم کند، به حبس و انفصال از خدمات دولتی و عمومی درجه شش محکوم می‌شود.

تبصره- حکم این ماده شامل کارکنان مراکز نگهداری اموال مذکور و پارکینگ‌های عمومی تحت نظارت نهادها و دستگاه‌های مذکور اعم از آن که توسط نهادها یا دستگاه‌های مذکور و یا بخش خصوصی اداره شود، نیز خواهد شد.

ماده ۲۳۳- هر شخصی در رابطه با معاملات خارجی نهادهای حکومتی یا دستگاه‌های اجرایی، هرگونه پورسانت (درصدانه) از قبیل وجه، مال، سند پرداخت وجه یا تسلیم مال یا هرگونه هدیه یا امتیازی تحت هر عنوان به طور مستقیم یا غیر مستقیم دریافت کند، علاوه بر ضبط پورسانت یا معادل آن به نفع دولت، به حبس و انفصال از خدمات دولتی و عمومی درجه پنج و جزای نقدی معادل دو برابر ارزش پورسانت محکوم می‌شود. در صورتی که پرداخت پورسانت از سوی شخص خارجی طرف معامله توسط دریافت‌کننده بلافاصله به اطلاع مسؤول دستگاه ذی‌ربط رسانده شود، پورسانت پرداختی به نفع دولت ضبط و دریافت‌کننده از تعقیب و مجازات‌های فوق معاف می‌شود.

ماده ۲۳۴- مسؤولان اشخاص موضوع مواد (۱) و (۲) این قانون موظفند چنان چه از شروع یا وقوع هر یک از جرائم موضوع مبحث نخست تا پنجم این فصل و یا دیگر جرائم مرتبط با مفاسد مالی و جرائم اقتصادی در حوزه مأموریت خود مطلع شوند، در اسرع وقت مراتب را به مراجع صالح قضایی یا اداری ذی‌صلاح گزارش کنند. در غیر این صورت، حسب مورد به انفصال از خدمات دولتی و عمومی درجه شش محکوم می‌شوند. همچنین هر یک از کارکنان نهادها یا دستگاه‌های مذکور که در حیطه وظایف خود از وقوع جرائم مذکور در نهاد حکومتی یا دستگاه اجرایی متبوع مطلع شود، مکلف است بدون اطلاع دیگران مراتب را به صورت مکتوب و فوری به مسؤول بالاتر خود و یا واحد نظارتی مربوط گزارش کند و در غیر این صورت، به انفصال از خدمات دولتی و عمومی درجه هفت محکوم می‌شود.

تبصره- در کلیه موارد مذکور در این ماده، مرتکب به طور دائم از انتصاب به سمت‌های مدیرکل یا هم‌تراز و بالاتر در نهادها و دستگاه‌های موضوع مواد (۱) و (۲) این قانون محروم می‌شود.

مبحث ششم - جرائم مرتبط با بودجه و اعتبارات

ماده ۲۳۵- هر یک از کارکنان نهادهای حکومتی یا دستگاه‌های اجرایی که تمام یا بخشی از بودجه یا اعتبارات آن‌ها توسط دولت تأمین می‌شود، بودجه و اعتبارات مذکور را به مصارفی برساند که برای آن در قانون یا مقررات و ضوابط مربوط اعتباری منظور نشده است یا در غیر مورد معین یا زاید بر اعتبار مصرف کند، در صورتی که منتهی به ورود ضرر به نهادها یا دستگاه‌های مذکور شود، به جزای نقدی معادل ضرر وارده و انفصال از خدمات دولتی و عمومی درجه هفت محکوم می‌شود.

ماده ۲۳۶- هر یک از کارکنان اشخاص موضوع مواد (۱) و (۲) این قانون، بدون مجوز قانونی، تعهدی زاید بر اعتبار برای نهادها یا دستگاه‌های مذکور قبول یا تأیید کند و موجب ورود ضرر به نهادها و دستگاه‌های مذکور شود، به انفسال از خدمات دولتی و عمومی درجه هفت محکوم می‌شود.

ماده ۲۳۷- هرگاه ذی حساب، رفتارهای موضوع مواد (۲۳۵) و (۲۳۶) این قانون را تأیید کند یا در آن خصوص، گواهی خلاف واقع صادر کند، حسب مورد به مجازات مذکور محکوم می‌شود.

ماده ۲۳۸- هر یک از کارکنان نهادهای حکومتی یا دستگاه‌های اجرایی که از اجرای تکلیف مقرر در قانون محاسبات یا دیگر قوانین مربوط مبنی بر واريز وجوه و عوایدی که به عنوان درآمد یا دیگر منابع تأمین اعتبار مذکور در قوانین بودجه کل کشور یا دیگر مقررات بودجه‌ای وصول می‌شود و باید به حساب خزانه یا حساب‌های خاص دیگر واريز یا به اشخاص خاص تحویل گردد، خودداری کند یا در خارج از مواعد مقرر در قانون اقدام کند در صورت ورود ضرر به نهادها و دستگاه‌های مذکور، به جزای نقدی معادل ضرر وارده و انفسال از خدمات دولتی و عمومی درجه هفت محکوم می‌شود.

مبحث هفتم- دارا شدن بدون حق

ماده ۲۳۹- هر یک از اشخاص مشمول اصل (۱۴۲) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران یا دیگر کارکنان موضوع قانون رسیدگی به دارایی مقامات، مسؤولان و کارگزاران جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۹۴ که مکلفند فهرست دارایی خود و همسر و فرزندان تحت تکفل خود را به مراجع مربوط اعلام کنند، چنانچه در طول مدت خدمت، دارایی خود، همسر یا فرزندان تحت تکفل آن‌ها برخلاف حق افزایش داشته باشد، در صورتی که مشمول عنوان مجرمانه دیگری نباشد، علاوه بر ضبط دارایی نامشروع، به یکی از مجازات‌های اجتماعی و انفسال از خدمات دولتی و عمومی درجه شش محکوم می‌شود.

تبصره- رسیدگی به جرم موضوع این ماده به موجب آیین‌نامه‌ای است که ظرف سه ماه از تاریخ لازم‌الاجراء شدن این قانون توسط وزارت دادگستری تهیه و به تصویب رییس قوه قضاییه می‌رسد.

ماده ۲۴۰- فهرست دارایی‌های افراد مشمول ماده (۲۳۹) و نیز اسناد و اطلاعات مربوط به آن به جز در مواردی که در قانون رسیدگی به دارایی مقامات، مسؤولان و کارگزاران جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۹۴/۸/۹ مجمع تشخیص مصلحت نظام و آیین‌نامه مربوط تعیین شده است، محرمانه بوده و هر یک از مسؤولان و کارکنان که حسب وظیفه مأمور تهیه، ثبت، ضبط و حفظ فهرست دارایی‌های افراد مشمول یا اسناد و اطلاعات مرتبط با آن باشند و یا حسب وظیفه اسناد مذکور در اختیار آنان قرار گیرد، مرتکب افشاء یا انتشار مندرجات این اسناد شوند و یا خارج از حدود وظایف اداری در اختیار دیگران قرار دهند یا به هر نحو دیگران را از مفاد آن‌ها مطلع سازند، به انفسال از خدمات دولتی و عمومی درجه شش محکوم می‌شوند. کسانی غیر از افراد مذکور که به هر نحو به اطلاعات مذکور دسترسی یافته و آن را افشاء، چاپ یا منتشر نمایند و یا موجبات آن را فراهم آورند به یکی از مجازات‌های اجتماعی درجه شش محکوم خواهند شد. چنانچه ارتکاب هر یک از رفتارهای مذکور ناشی از تقصیر مرتکب باشد مجازات وی حسب مورد یک درجه پایین‌تر خواهد بود.

مبحث هشتم- تعديات و تقصيرات کارکنان نهادهای حکومتی یا دستگاه‌های اجرایی

ماده ۲۴۱- هر یک از کارکنان اشخاص موضوع مواد (۱) و (۲) این قانون در هر رتبه و مقامی که باشد، از اجرای قوانین و مقررات، اجرای احکام یا اوامر مقام قضایی یا آرای لازم‌الاجرای سایر مراجع قانونی خودداری یا جلوگیری کند، به انفسال از خدمات دولتی و عمومی درجه پنج و در خصوص خودداری یا جلوگیری از اجرای اوامر کتبی دیگر مقامات قانونی، به انفسال از خدمات دولتی و عمومی درجه شش محکوم می‌شود.

ماده ۲۴۲- هر یک از مسؤولان و روسای اشخاص موضوع مواد (۱) و (۲) این قانون موظف‌اند حداکثر ظرف مهلت دو ماه از تاریخ وصول مکاتبات کمیسیون اصل نودم مجلس شورای اسلامی یا سازمان بازرسی کل کشور نسبت به ارائه پاسخ کافی و مستند اقدام کند. در صورتی که بدون عذر موجه از ارائه پاسخ در مهلت مذکور خودداری کند، حسب مورد به انفسال از خدمات دولتی و عمومی یا محرومیت از فعالیت شغلی و حرفه‌ای درجه شش محکوم می‌شود.

ماده ۲۴۳- چنانچه مرتکب جرم موضوع مواد (۲۴۱) و (۲۴۲) پیش از صدور حکم قطعی، نسبت به اجرای موارد مذکور اقدام کند، مجازات وی یک درجه تقلیل می‌یابد.

ماده ۲۴۴- هر یک از مأموران و کارکنان مؤسسات کیفری اقلام ممنوع را به نحو غیر مجاز به این اماکن وارد کند یا مبادرت به فروش، توزیع، حمل یا نگهداری آن‌ها در این اماکن کند، علاوه بر ضبط اقلام مذکور به نفع دولت، به یکی از مجازات‌های اجتماعی و انفسال از خدمات دولتی و عمومی درجه هفت محکوم می‌شود.

تبصره- تعیین مصادیق اقلام ممنوع موضوع این ماده، بر اساس آیین‌نامه‌ای است که با پیشنهاد سازمان زندان‌ها و اقدامات تأمینی و تربیتی به تصویب رئیس قوه قضاییه می‌رسد.

مبحث نهم- گواهی یا گزارش خلاف واقع

ماده ۲۴۵- هر شخصی به موجب قانون یا از طرف اشخاص موضوع مواد (۱) و (۲) این قانون وظیفه‌ای بر عهده وی قرار گرفته است، مبادرت به تهیه یا ارائه گزارش، گواهی، اظهارنظر یا رفتار برخلاف حق یا واقع کند یا در اظهار نظر خود تمام یا قسمتی از واقعیت را ذکر نکند یا با سوء نیت مبادرت به تغییر در چیزی کند که برای آزمایش در اختیار او قرار گرفته است، چنانچه منجر به ایراد ضرر به دیگری یا اموال اشخاص مذکور شود، علاوه بر جبران خسارت، حسب مورد به انفسال از خدمات دولتی و عمومی یا محرومیت از فعالیت شغلی و حرفه‌ای و یکی از مجازات‌های اجتماعی درجه شش محکوم می‌شود و در غیر این صورت، مجازات مرتکب یک درجه پایین‌تر است.

ماده ۲۴۶- هرگاه پزشک یا متصدی آزمایشگاه پزشکی یا دیگر کارکنان مرتبط با حوزه سلامت و بهداشت عمومی برای اموری از قبیل استخدام، اشتغال، مرخصی یا معافیت افراد از خدمت در نهادهای حکومتی یا دستگاه‌های اجرایی و یا تقدیم به مراجع قضایی، در مورد نوع بیماری یا معالجات انجام شده گواهی خلاف واقع صادر کند، حسب مورد به انفسال از خدمات دولتی و عمومی یا محرومیت از فعالیت شغلی یا حرفه‌ای مربوط درجه پنج محکوم می‌شود. در مواردی که گواهی فوق به منظور ارائه به اشخاصی به غیر از نهادها یا دستگاه‌های مذکور صادر شده باشد، مجازات مرتکب یک درجه پایین‌تر خواهد بود.

ماده ۲۴۷- چنانچه گواهی صادر شده در مواد (۲۴۵) و (۲۴۶) این قانون، به واسطه اخذ وجه، مال یا امتیازی صادر شده باشد، مرتکب به مجازات مقرر برای مرتشی نیز محکوم می‌شود.

فصل هشتم - جرائم علیه میراث فرهنگی، تاریخی، مذهبی و طبیعی

ماده ۲۴۸- هر شخصی تمام یا قسمتی از ابنیه، اماکن، محوطه‌ها، اراضی، تپه‌ها یا مجموعه‌های فرهنگی، تاریخی یا مذهبی که در فهرست آثار ملی ایران به ثبت رسیده است و یا تزیینات، ملحقات، تأسیسات، اشیاء، لوازم، خطوط یا نقوش منصوب یا موجود در آن‌ها را که مستقلاً نیز واجد حیثیت فرهنگی، تاریخی یا مذهبی می‌باشد تخریب یا مفقود کند، به حبس درجه چهار یا پنج و جزای نقدی معادل یک تا دو برابر خسارات وارده محکوم می‌شود.

تبصره- هر شخصی بدون نظارت و مجوز وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی، مرتکب هرگونه انتقال، برداشت یا جابه‌جایی خاک یا سنگ تپه‌های دارای قدمت تاریخی شود که واجد امکان ساخت آثار مشابه با قدمت تاریخی باشد، اعم از آن که در فهرست آثار ملی ثبت شده یا نشده باشد، به مجازات موضوع این ماده محکوم می‌شود.

ماده ۲۴۹- هر شخصی نسبت به تمام یا قسمتی از ابنیه، اماکن، محوطه‌ها، اراضی، تپه‌ها یا مجموعه‌های فرهنگی، تاریخی یا مذهبی که در فهرست آثار ملی ثبت شده مرتکب هرگونه تجاوز یا تصرف گردد، بدون آن که منتهی به تخریب آن‌ها شود، علاوه بر رفع آثار تخلف یا رفتار ارتكابی، به حبس درجه پنج یا شش و یکی از مجازات‌های اجتماعی درجه شش محکوم می‌شود.

ماده ۲۵۰- هر شخصی مرتکب تخریب تمام یا قسمتی از عرصه یا کالبد اصلی میراث طبیعی ثبت شده در فهرست آثار ملی شود، به نحوی که کلیت و یکپارچگی آن مخدوش گردد، به حبس درجه پنج و جزای نقدی معادل یک تا دو برابر خسارات وارده محکوم می‌شود.

ماده ۲۵۱- هر شخصی بدون مجوز وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی یا با تخلف از ضوابط مصوب و ابلاغ شده از سوی این وزارت، در حریم آثار فرهنگی، تاریخی، مذهبی یا طبیعی ثبت شده در فهرست آثار ملی، مرتکب رفتاری شود که سبب تزلزل در بنیان یا لطمه به آن و یا تخریب آن‌ها شود یا آن‌ها را در معرض تخریب قرار دهد یا نما یا منظر آثار مذکور را مخدوش کند، علاوه بر رفع آثار تخلف یا رفتار ارتكابی، به حبس درجه شش و یکی از مجازات‌های اجتماعی درجه پنج محکوم می‌شود.

ماده ۲۵۲- هر یک از کارکنان نهادهای حکومتی یا دستگاه‌های اجرایی بدون اخذ نظر موافق وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی، مبادرت به صدور هرگونه مجوز برای احداث یا تجدید بنا در حریم آثار تاریخی، فرهنگی، مذهبی یا طبیعی کند که در فهرست آثار ملی ایران به ثبت رسیده است، علاوه بر لغو مجوز مذکور، حسب مورد به حبس و انفصال از خدمات دولتی و عمومی درجه شش محکوم می‌شود. مسؤولان ذی‌ربط در وزارت مذکور نیز مکلف‌اند ظرف حداکثر یک ماه نسبت به استعلامات نهادهای دستگاه‌های مذکور پاسخ مقتضی ارائه دهند؛ در غیر این صورت، به مجازات فوق محکوم می‌شوند.

ماده ۲۵۳- در صورتی که هر یک از کارکنان وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی برخلاف ضوابط و مقررات مربوط مبادرت به صدور گواهی یا مجوز موضوع (۲۵۲) ماده کند، به حبس و انفصال از خدمات دولتی و عمومی درجه پنج محکوم می‌شود.

ماده ۲۵۴- هر شخصی بدون مجوز وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی و یا برخلاف ضوابط و مقررات، بناها، اماکن، محوطه‌ها و یا اشیاء یا تزیینات موجود در اماکن فرهنگی، تاریخی یا مذهبی ثبت شده در فهرست آثار ملی را مرمت، تعمیر، تغییر یا

تجدید کند، توسعه دهد یا نحوه استفاده آن را تغییر دهد، علاوه بر رفع آثار تخلف، به جزای نقدی یا یکی از مجازات‌های اجتماعی درجه شش یا هفت محکوم می‌شود.

ماده ۲۵۵- در صورتی که تعمیر، تغییر، ترمیم، مرمت، تجدید یا توسعه اموال و یا تغییر نحوه استفاده ابنیه یا آثار موضوع این فصل ضرورت داشته باشد، مالک یا متصرف قانونی مکلف است به منظور اخذ مجوز بلافاصله مراتب را به وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی اطلاع دهد. وزارت مذکور مکلف است در خصوص درخواست وی تصمیم مقتضی اتخاذ و ابلاغ کند. در صورت عدم پاسخ، مالک یا متصرف قانونی به سازمان بازرسی کل کشور مراجعه و با احراز ضرورت توسط آن مرجع، مراتب به وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی اعلام می‌شود و متقاضی تحت نظارت این وزارت، نسبت به موارد فوق اقدام می‌کند. در صورتی که مالک یا متصرف قانونی مراتب مذکور را رعایت نکند و موجب ورود هرگونه خسارت یا تخریب اموال، ابنیه یا آثار مذکور شود، علاوه بر جبران خسارت به جزای نقدی یا یکی از مجازات‌های اجتماعی درجه هفت محکوم می‌شود. هر یک از کارکنان وزارت مذکور نیز که در خصوص موضوع تصمیم مقتضی اتخاذ نکند و موجب ورود خسارت به اموال، ابنیه یا آثار مذکور شود، به حبس و انفصال از خدمات دولتی و عمومی درجه شش محکوم می‌شود. چنانچه ظرف دو ماه از تاریخ مراجعه مالک یا متصرف قانونی به مراجع مذکور در خصوص موضوع تعیین تکلیف ننمایند مالک یا متصرف می‌تواند رأساً نسبت به موارد مذکور در صدر ماده اقدام کند.

ماده ۲۵۶- هر شخصی اشیاء، لوازم، مصالح یا قطعات آثار تاریخی، فرهنگی یا مذهبی را از موزه‌ها، نمایشگاه‌ها، اماکن فرهنگی، تاریخی یا مذهبی یا دیگر اماکن یا اشیایی که به هر نحو تحت حفاظت یا نظارت وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی قرار دارد سرقت کند یا با وجود قرائن اطمینان‌آور به مسروقه بودن، مورد معامله یا انتقال قرار دهد یا تحصیل یا مخفی کند، به حبس درجه چهار یا پنج و جزای نقدی معادل دو برابر ارزش مال موضوع جرم محکوم می‌شود.

ماده ۲۵۷- هر شخصی با علم و آگاهی، اموال یا آثار دارای ارزش فرهنگی، تاریخی یا مذهبی را بدون مجوز میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی مورد معامله یا انتقال قرار دهد یا آن‌ها را عرضه، قبول، تحصیل، حمل، نگهداری یا مخفی کند، اعم از این که در فهرست آثار ملی ایران ثبت شده یا نشده باشد، در صورتی که مشمول قانون قاچاق کالا و ارز مصوب ۱۳۹۲ نشود، به حبس درجه شش و جزای نقدی معادل یک تا پنج برابر ارزش مال موضوع جرم محکوم می‌شود.

ماده ۲۵۸- هر شخصی اموال یا آثار موضوع این فصل را به کشور وارد کند یا به طور اتفاقی به دست آورد، مکلف است بلافاصله آن‌ها را به وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی تحویل دهد. در غیر این صورت، علاوه بر ضبط اموال یا آثار مکشوفه، به یکی از مجازات‌های اجتماعی درجه هفت محکوم می‌شود. چنانچه پیش از صدور حکم قطعی آن‌ها را تحویل دهد، دادگاه می‌تواند مرتکب را از مجازات معاف کند یا یک درجه در مجازات تخفیف دهد و در صورتی که پس از صدور حکم قطعی آن‌ها را تحویل دهد، دادگاه با درخواست محکوم یا قاضی اجرای احکام مجازات وی را به نصف و حداکثر تا دو سوم مجازات مندرج در رای تقلیل می‌دهد.

تبصره- در صورتی که مرتکب اموال یا آثار فوق را پیش از تعقیب به مرجع مربوط تحویل دهد، مشمول مجازات‌های مذکور در این ماده نخواهد شد و مطابق مقررات به وی حق الکشف پرداخت می‌شود.

ماده ۲۵۹- هر شخصی به قصد تحصیل آثار واجد ارزش تاریخی، فرهنگی یا مذهبی و بدون مجوز قانونی و یا برخلاف ضوابط و مقررات مربوط مرتکب حفاری یا کاوش شود، به حبس یا یکی از مجازات‌های اجتماعی درجه شش و در صورتی که این اقدامات در اماکن یا محوطه‌های تاریخی، فرهنگی یا مذهبی ثبت‌شده در فهرست آثار ملی واقع شود، به حبس و جزای نقدی درجه پنج محکوم می‌شود. تبصره- در صورت وجود امارات و قرائن کافی بر وجود آثار تاریخی، فرهنگی و مذهبی در اراضی و اماکن موضوع این ماده، اعم از این که در فهرست آثار ملی ثبت شده یا نشده باشد، کاوش یا حفاری به دستور مقام قضایی و با حضور مسؤولان مربوط و با نظارت و حضور نماینده دادستان صورت می‌پذیرد. عدم حضور مسؤولان مذکور مانع اقدام دادستان نمی‌باشد، در این صورت مسؤولان مستنکف به یکی از مجازات‌های اجتماعی درجه شش محکوم می‌شوند.

ماده ۲۶۰- هر شخصی بدون مجوز وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی مبادرت به ثبت معامله یا تنظیم هرگونه قرارداد مربوط به اموال یا آثار دارای ارزش فرهنگی، تاریخی، مذهبی یا طبیعی ثبت‌شده در فهرست آثار ملی کند، حبس درجه هفت یا جزای نقدی درجه شش محکوم می‌شود.

ماده ۲۶۱- هر شخصی به قصد تقلب، نمونه تقلبی آثار فرهنگی، تاریخی یا مذهبی ایرانی یا خارجی را به جای اثر اصلی بسازد به یکی از مجازات‌های اجتماعی درجه هفت و چنان چه با علم به تقلبی بودن، مورد معامله یا انتقال قرار دهد، به جزای نقدی معادل دو تا سه برابر عواید حاصل از جرم و چنان چه این آثار را به دیگری معرفی یا عرضه کند و یا نگهداری یا حمل کند، به یکی از مجازات‌های اجتماعی درجه هشت محکوم می‌شود. چنان چه اثر تقلبی موضوع این ماده با استفاده از خاک، مواد یا اجزای دارای ارزش تاریخی یا فرهنگی ساخته شده باشد که موجب اشتباه در تشخیص قدمت آثار گردد، مجازات مرتکب یک تا دو درجه تشدید می‌شود.

تبصره ۱- چنان چه ارتکاب هر یک از جرائم موضوع این ماده به موجب قانون مشمول مجازات شدیدتری باشد، مجازات شدیدتر اعمال می‌شود.

تبصره ۲- منظور از نمونه تقلبی در این ماده اشیایی است که در دوره معاصر ساخته شده و از حیث نقوش، خطوط، شکل، جنس، اندازه، حجم، وزن و قدمت شبیه آثار فرهنگی، تاریخی یا مذهبی اصیل بوده یا بدون آن که نمونه اصلی وجود داشته باشد به عنوان اثر فرهنگی، تاریخی یا مذهبی اصیل معرفی شود و علامتی از سوی سازنده یا مرجع قانونی مربوط برای تشخیص از اصل بر روی آن حک یا درج نشده باشد.

ماده ۲۶۲- هر شخصی حسب وظیفه، عهده‌دار شناسایی، حفاظت یا حمایت از آثار فرهنگی، تاریخی، مذهبی یا طبیعی بوده و در اثر تقصیر وی، هر یک از جرائم موضوع این فصل واقع شود، حسب مورد به انفصال از خدمات دولتی و عمومی یا محرومیت از فعالیت شغلی و حرفه‌ای درجه شش محکوم می‌شود و در صورتی که از انجام وظایف خود یا گزارش وقوع این جرائم به مراجع رسمی امتناع یا کتمان حقیقت کند، مجازات مرتکب یک درجه تشدید می‌شود.

تبصره ۱- وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی مکلف است اقدامات قانونی را به منظور شناسایی، حفاظت و ثبت اموال، ابنیه، آثار، اماکن، تپه‌ها، اراضی فرهنگی، تاریخی، مذهبی یا طبیعی ثبت‌نشده به عمل آورد.

تبصره ۲- به منظور حفظ و سیانت از اموال، ابنیه و آثار فرهنگی، تاریخی، مذهبی یا طبیعی و پیشگیری از وقوع جرائم موضوع این فصل، در مرکز هر استان کارگروهی با ریاست دادستان مرکز استان تشکیل می‌شود.

ماده ۲۶۳- در موارد زیر، حسب مورد مجازات مرتکب یک درجه تشدید می شود:

الف- در صورتی که اموال یا آثار موضوع جرم، در فهرست آثار جهانی ثبت شده باشد؛

ب- مرتکب از کارکنان وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی باشد؛

پ- معامله یا انتقال اموال و آثار موضوع این فصل به اتباع خارجی صورت پذیرفته باشد یا مرتکب تبعه خارجی باشد؛

ت- جرم با استفاده از دستگاه های فلزیاب یا با استفاده از ماشین آلات خاک برداری یا مواد منفجره یا دیگر ادوات مشابه که واجد اثر تخریبی گسترده است، واقع شده باشد.

ماده ۲۶۴- چنان چه جرائم موضوع این فصل نسبت به میراث فرهنگی زیر آب، موضوع قانون الحاق دولت جمهوری اسلامی ایران به کنوانسیون حفاظت از میراث فرهنگی زیر آب مصوب ۱۳/۹/۱۳۸۷ در منطقه انحصاری اقتصادی یا فلات قاره جمهوری اسلامی ایران واقع شود، حسب مورد مرتکب به مجازات های مندرج در این فصل محکوم می شود.

ماده ۲۶۵- کلیه اشیا و اموال کشف شده موضوع این فصل که وسیله ارتکاب جرم بوده و یا از جرم تحصیل شده یا حین ارتکاب، استعمال و یا برای استعمال اختصاص داده شده است، حسب مورد به نفع وزارت میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری یا دولت ضبط می گردد.

ماده ۲۶۶- در هر یک از جرائم موضوع این فصل، وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی موظف است در موارد ضروری راسا نسبت به توقف عملیات اجرایی اقدام و بلافاصله مراتب را به دادستان گزارش کند. چنان چه ذی نفع مدعی حقی باشد، می تواند اعتراض خود را به دادستان تقدیم کند و دادستان موظف است ظرف یک هفته نسبت به اعتراض رسیدگی و اتخاذ تصمیم کند. در موارد غیر ضروری، وزارت مذکور مراتب را به دادستان گزارش می کند و دادستان در صورت لزوم دستور توقف عملیات اجرایی را صادر می کند.

ماده ۲۶۷- تشخیص ماهیت تاریخی، فرهنگی، مذهبی یا طبیعی آثار و اشیای موضوع این فصل با وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی است. وزارت مذکور مکلف است فهرست آثار، ابنیه یا اماکن فرهنگی، تاریخی، مذهبی یا طبیعی ثبت شده در فهرست آثار ملی یا جهانی یا دارای ارزش فرهنگی، تاریخی، مذهبی یا طبیعی را به سازمان ثبت اسناد و املاک کشور مطابق مقررات اعلام کند تا از آن طریق به صورت برخط در اختیار دفاتر اسناد رسمی کشور قرار گیرد و همچنین، مکلف است فهرست مذکور را از طرق مقتضی مانند نشریات یا رسانه های جمعی به اطلاع عموم برساند.

ماده ۲۶۸- آیین نامه اجرایی موضوع این فصل مشتمل بر مواردی از قبیل تعیین محدوده حریم اموال، ابنیه یا دیگر آثار فرهنگی، تاریخی، مذهبی یا طبیعی، تشخیص مصادیق تغییر استفاده از آن ها، تعیین مراجع رسمی جهت تحویل آن ها و میزان حق کشف قابل پرداخت، تعیین ضوابط ارزش گذاری آثار و اموال و ابنیه مذکور جهت ثبت در فهرست آثار ملی و جهانی و همچنین، تعیین حدود وظایف و اختیارات و ترکیب اعضای کارگروه موضوع تبصره (۲) ماده (۲۶۲) این قانون، ظرف سه ماه از تاریخ لازم الاجراء شدن این قانون توسط وزارت خانه های میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی، دادگستری، اطلاعات و کشور تهیه و پس از تایید رییس قوه قضاییه، به تصویب هیأت وزیران می رسد.

فصل نهم - جرائم علیه سلامت و حوزه بهداشت و درمان

ماده ۲۶۹- هر شخصی در اقدامات درمانی یا تشخیصی کادر پزشکی ایجاد مزاحمت، ممانعت کند و یا هرگونه اخلاق جدی انجام دهد، چنانچه منتهی به فوت بیمار شود، به حبس درجه چهار و یکی از مجازات‌های اجتماعی درجه پنج و چنانچه منجر به نقص عضو یا تشدید بیماری وی گردد، به حبس درجه پنج و یکی از مجازات‌های اجتماعی درجه شش و در غیر این صورت، به یکی از مجازات‌های اجتماعی درجه هفت محکوم می‌شود.

تبصره- هرگاه طرح درمانی یا اقدامات پزشکی که به اشتباه از سوی پزشک یا دیگر صاحبان مشاغل پزشکی تجویز شده است، مرتکب حسب مورد به مجازات مقرر در این ماده محکوم می‌شود.

ماده ۲۷۰- هر شخصی بدون مجوز وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی مبادرت به ساخت، تولید، توزیع، عرضه، خرید یا فروش هر نوع داروی انسانی یا دامی، مواد اولیه یا دیگر اقلام دارویی یا فرآورده‌های بیولوژیک نظیر سرم و واکسن یا فرآورده‌های آزمایشگاهی یا مواد غذایی مخصوص اطفال کند، علاوه بر ضبط داروها، مواد یا فرآورده‌های مزبور یا معدوم نمودن آن‌ها، به حبس درجه شش و یکی از مجازات‌های اجتماعی درجه هفت محکوم می‌شود.

ماده ۲۷۱- هر شخصی در تهیه مواد موضوع ماده قبل این قانون تقلب کند مانند آن که جنسی را به جای جنس دیگر قلمداد کند یا آن را با مواد خارجی مخلوط سازد و همچنین با علم به فساد یا تقلبی بودن یا انقضای تاریخ مصرف این مواد، آن‌ها را برای فروش آماده کند یا عرضه بدارد یا به فروش برساند یا دارویی را به جای داروی دیگر بدهد، به حبس و یکی از مجازات‌های اجتماعی درجه شش محکوم می‌شود مگر آن که مواد مذکور به مصرف رسیده باشد که در این صورت حسب مورد به مجازات‌های زیر محکوم می‌شود:

الف- در موارد منتهی به فوت مصرف‌کننده، به حبس درجه دو؛

ب- در موارد منتهی به نقص عضو، مرض دائمی یا زوال دائم منافع شود، به حبس درجه سه؛

پ- در دیگر آسیب‌های بدنی، به حبس درجه چهار؛

ت- در صورت عدم ایجاد هیچ‌یک از صدمات موضوع بندهای مذکور، به حبس درجه پنج.

تبصره ۱- در صورتی که مرتکب از کارکنان یا افراد مرتبط با حوزه سلامت و بهداشت عمومی باشد، اعم از آن که دارای مجوز از وزارت مذکور باشد یا نباشد، حسب مورد مجازات وی یک درجه تشدید می‌شود.

تبصره ۲- فهرست داروها، مواد، اقلام یا فرآورده‌های موضوع این ماده، هر ساله توسط وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و با همکاری سازمان‌های ذی‌ربط از قبیل سازمان دامپزشکی تهیه و اعلام می‌شود.

تبصره ۳- هر شخصی دارویی را به جای داروی دیگری به فروش برساند و موجب بازماندن مصرف‌کننده از استعمال داروی اصلی و عدم معالجه شود، در صورتی که منتهی به فوت وی گردد، به مجازات مقرر در این ماده محکوم می‌شود.

ماده ۲۷۲- هر شخصی مرتکب یکی از رفتارهای زیر در حوزه مواد خوردنی، آشامیدنی، آرایشی، بهداشتی، مکمل یا انرژی‌زای غیردارویی شود، به حبس و یکی از مجازات‌های اجتماعی درجه پنج یا شش محکوم می‌شود:

الف- واردات، تولید، ساخت، توزیع، عرضه یا فروش مواد تقلبی یا غیراستاندارد یا نگهداری آن‌ها به قصد توزیع یا فروش؛

ب- به کار بردن رنگ، اسانس یا دیگر افزودنی‌های غیر مجاز در مواد غذایی، ظروف یا اسباب بازی کودکان؛

پ- فروش، توزیع یا عرضه جنس فاسد یا تاریخ منقضی شده؛

ت- مخلوط کردن مواد خارجی به جنس به منظور سوء استفاده؛

ث- عرضه یا فروش جنسی به جای جنس دیگر.

ماده ۲۷۳- چنانچه مصرف هر یک از مواد موضوع ماده (۲۷۲) منجر به یکی از نتایج زیر شود، مرتکب حسب مورد به شرح زیر مجازات می شود:

الف- در صورتی که منجر به فوت مصرف کننده شود، به حبس درجه دو؛

ب- در صورتی که موجب نقص یکی از اعضا، زیبایی یا کراهت منظر مصرف کننده شود به حبس درجه سه؛

پ- در صورتی که موجب بیماری مصرف کننده یا آسیبی شود و مدت معالجه آن بیشتر از یک ماه باشد به حبس درجه پنج؛

ت- در صورتی که موجب بیماری مصرف کننده یا آسیبی شود و مدت معالجه آن تا یک ماه باشد به یکی از مجازات های اجتماعی درجه پنج؛

ث- در صورتی که مواد به دست مصرف کننده نرسیده یا مصرف آن موجب بیماری یا آسیبی نشود به یکی از مجازات های اجتماعی درجه شش.

ماده ۲۷۴- هرگاه ارتکاب رفتارهای موضوع مواد (۲۷۲) و (۲۷۳) این قانون ناشی از تقصیر مرتکب باشد حسب مورد مجازات وی یک تا سه درجه پایین تر خواهد بود.

ماده ۲۷۵- کسانی که مواد تقلبی یا فاسد یا موادی که مدت مصرف آنها منقضی شده باشد را خریداری می نمایند باید منحصراً برای مصارفی که از طرف وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی یا دیگر مؤسسات مربوط معین گردیده معامله نمایند یا به کار ببرند در غیر این صورت حسب مورد به مجازات های مقرر در مواد (۲۷۲) و (۲۷۳) این قانون محکوم خواهند شد.

ماده ۲۷۶- ارائه هرگونه اطلاعات نادرست و تبلیغ خلاف واقع که نوعاً موجب گمراهی و فریب مخاطب شود به هر طریق از جمله رسانه های داخلی و خارجی و یا فضای مجازی درباره آثار مصرف مواد و فرآورده های دارویی، خوراکی، آشامیدنی، آرایشی، گیاهی، طبیعی، مکمل و همچنین تجهیزات و ملزومات پزشکی و دندانپزشکی و آزمایشگاهی و هرگونه خدمات سلامت ممنوع است مرتکب علاوه بر جبران خسارت وارد شده، به جزای نقدی یا یکی از مجازات های اجتماعی درجه شش و حسب مورد به انفصال از خدمات دولتی و عمومی یا محرومیت از فعالیت شغلی و حرفه ای مربوط از همان درجه محکوم می شود.

تبصره ۱- منظور از اطلاعات نادرست و تبلیغ خلاف واقع عبارت است از اطلاعات یا ادعاهای خلاف قوانین مربوط که به حکم مراجع صالح قضایی با اخذ نظر کارشناسی از وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی یا مراجع قانونی صاحب صلاحیت درباره روش فرآوری، تولید، نام گذاری تجاری، خواص، ترکیب، منشأ سودمندی، ارزش غذایی، روش درمانی و خدمات، آثار و منافع ناشی از ارائه خدمات یا درمان یا دارا بودن گواهی یا مجوز از مراجع داخلی یا خارجی در خصوص کالاها و خدمات موضوع این قانون مشخص می شود.

تبصره ۲- انتشار تبلیغات موضوع این قانون از سوی رسانه های جمعی موجب محکومیت مدیر مسؤول در رسانه های چاپی یا مسؤول ذی ربط در سایر رسانه ها به مجازات مندرج در این ماده است.

ماده ۲۷۷- هر کسی به نحوی از انحاء در عرضه یا توزیع ارزاق و مایحتاج عمومی از قبیل گوشت، آرد، برنج و روغن موجب اخلاص در توزیع یا کمیابی و گرانی شود، چنانچه مشمول مجازات شدیدتری نباشد به حبس و یکی از مجازات‌های اجتماعی درجه شش و استرداد کلیه عواید ناشی از جرم محکوم می‌شود.

ماده ۲۷۸- وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، سازمان ملی استاندارد و دیگر مراجع ذی‌ربط که به موجب قانون، وظیفه نظارتی مستقیم و مرتبط دارند موظفند نسبت به شناسایی و بازرسی مستمر و فوق‌العاده کلیه اماکن و مراکز ساخت، تولید، توزیع، عرضه، خرید یا فروش هر نوع داروی انسانی یا دامی، مواد اولیه یا مکمل‌ها یا دیگر اقلام دارویی یا فرآورده‌های بیولوژیک یا آزمایشگاهی یا لوازم پزشکی یا دندان‌پزشکی یا مواد خوردنی، آشامیدنی، آرایشی، بهداشتی اقدام و موارد وقوع تخلف یا جرم را به مراجع رسمی گزارش دهند. هر یک از مأموران و بازرسان وزارت و مراجع مذکور، از انجام وظایف مذکور خودداری یا ممانعت کند، حسب مورد به انفصال از خدمات دولتی و عمومی یا محرومیت از فعالیت شغلی یا حرفه‌ای مربوط درجه شش و در صورتی که عدم انجام وظیفه ناشی از تقصیر وی باشد، حسب مورد مجازات وی یک درجه پایین‌تر خواهد بود. در مواردی که ترک وظیفه مذکور منتهی به ورود هر نوع آسیب به انسان شود، حسب مورد به یک درجه پایین‌تر از مجازات مذکور در ماده (۲۷۲) و در مورد آسیب به حیوان، به انفصال از خدمات دولتی و عمومی یا محرومیت از فعالیت شغلی یا حرفه‌ای مربوط درجه شش محکوم می‌شود.

تبصره- مأموران و بازرسان مراجع مذکور در اجرای وظایف مرتبط با جرائم و تخلفات در حوزه سلامت و بهداشت عمومی و امور پزشکی و دارویی پس از فراگیری مهارت‌های لازم، ضابط دادگستری محسوب می‌شوند و دیگر ضابطان مکلفند حسب درخواست مراجع مذکور، همکاری لازم را با آنان به عمل آورند.

ماده ۲۷۹- کلیه مواد یا اشیای تقلبی، فاسد، تاریخ مصرف گذشته، غیر استاندارد یا غیرمجاز موضوع این فصل، بلافاصله پس از کشف توقیف می‌شوند. هرگاه وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی یا دیگر مراجع رسمی مربوط گواهی کنند که مواد مکشوفه برای برخی از مصارف انسانی، حیوانی یا صنعتی قابل استفاده است، ولی نگهداری آن‌ها امکان ندارد، مواد مکشوفه به دستور دادستان با اطلاع صاحب کالا و با حضور نماینده دادستان به فروش می‌رسد و وجوه حاصل تا ختم دادرسی و صدور حکم قطعی در صندوق دادگستری تودیع خواهد شد. هرگاه گواهی شود که مواد مکشوفه قابلیت مصرف انسانی، حیوانی یا صنعتی ندارد، به دستور دادستان فوراً معدوم می‌شوند.

ماده ۲۸۰- فهرست رنگ‌ها، اسانس‌ها و دیگر افزودنی‌های مجاز به مواد خوردنی، آشامیدنی، آرایشی یا بهداشتی و نوع جنس ظرف مورد استفاده در صنایع مربوط یا رنگ‌های مجاز مورد استفاده در اسباب‌بازی و تعیین حد مجاز مواد سمی و اضافی غیر مجاز، ظرف سه‌ماه از تاریخ لازم‌الاجراء شدن این قانون، توسط وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و با همکاری سازمان دامپزشکی کشور و سازمان ملی استاندارد ایران و دیگر سازمان‌ها و نهادهای مربوط تهیه و به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

فصل دهم - جرائم علیه محیط زیست

ماده ۲۸۱- هرکس در جنگل عمداً آتش‌سوزی ایجاد کند به حبس درجه چهار محکوم می‌شود و در صورتی که مرتکب از مأموران سازمان جهاد کشاورزی یا ضابطان باشد مجازات مرتکب یک درجه تشدید می‌شود.

ماده ۲۸۲- در موقع آتش‌سوزی در جنگل‌ها کلیه مأمورین دولتی اعم از لشکری و کشوری و شهرداری‌ها که در نزدیکی آن محل باشند به تقاضای مأموران موظفند با کلیه وسایلی که در اختیار دارند در اطفاء حریق کمک کنند. در صورت امتناع، مرتکب به حبس و انفصال از خدمات دولتی و عمومی درجه شش محکوم می‌شوند و در صورت تقصیر یا قصور مأموران مذکور، مجازات مرتکب یک درجه پایین‌تر خواهد بود.

ماده ۲۸۳- هر گاه مأموری که چکش ویژه سازمان جنگل‌بانی به او سپرده شده شخصاً یا با تبانی شخص دیگری از چکش سوء استفاده کند به حبس و به انفصال از خدمات دولتی و عمومی درجه شش محکوم می‌شود.

تبصره- اشخاصی که از چکش‌های ویژه سازمان جنگل‌بانی سوء استفاده نمایند به یکی از مجازات‌های اجتماعی درجه هفت محکوم می‌شوند.

ماده ۲۸۴- مأموران جنگل‌بانی که چکش به آن‌ها سپرده شده مکلف به حفظ چکش‌های ویژه سازمان جنگل‌بانی است و چنان‌چه در اثر تقصیر آن‌ها چکش در اختیار شخص فاقد صلاحیت قرار گیرد به انفصال از خدمات دولتی و عمومی درجه هفت محکوم می‌شود.

ماده ۲۸۵- هر شخصی بر خلاف مقررات قانونی مرتکب قطع درختان شود یا موجبات از بین رفتن آن‌ها را فراهم سازد به حبس درجه پنج و حسب نوع، موقعیت و سن درخت به جزای نقدی معادل یک یا دو برابر ارزش درختان قطع شده یا از بین رفته محکوم می‌شود.

تبصره- در صورتی که قطع درخت از طرف مالکین به نحوی باشد که باغی را از بین ببرد و از زمین آن به صورت تفکیک و خانه‌سازی استفاده کند همه زمین حسب مورد به نفع دولت یا شهرداری ضبط می‌شود و به مصرف خدمات عمومی شهر و محرومان می‌رسد.

ماده ۲۸۶- هر یک از کارکنان اشخاص موضوع مواد (۱) و (۲) در اجرای قانون حفظ کاربری اراضی زراعی و باغ‌ها مصوب ۱۳۷۴/۳/۳۱ با اصلاحات بعدی تخطی نموده باشد ضمن ابطال مجوز صادرشده، علاوه بر انفصال از خدمات دولتی و عمومی درجه شش، به جزای نقدی معادل یک تا سه برابر ارزش اراضی زراعی و باغ‌ها به قیمت زمان صدور حکم با کاربری جدید که مورد نظر متخلف بوده است و در صورت تکرار، علاوه بر مجازات مذکور به انفصال دائم از خدمات دولتی و عمومی محکوم می‌شود. سردفتر متخلف نیز به ممنوعیت از اشتغال به سردفتری درجه شش و در صورت تکرار، به حبس درجه هفت و محرومیت دائم از اشتغال به سردفتری محکوم می‌شود.

ماده ۲۸۷- هر شخصی مرتکب هر یک از رفتارهای زیر شود به حبس درجه پنج یا جزای نقدی معادل دو برابر خسارت واردشده و یکی از مجازات‌های اجتماعی درجه شش محکوم می‌شود:

الف- شکار جانوران قابل شکار و صید کمیاب و در معرض خطر انقراض از قبیل جیبیر، گورخر، گوزن زرد ایرانی، یوزپلنگ، تمساح (کروکودیل)، هوبره و میش مرغ و همچنین شکار با استفاده از وسایل نقلیه موتوری؛

ب- شکار ببر، یوزپلنگ و تمساح (کروکودیل) در پارک‌های ملی؛

پ- شکار، صید و یا کشتار جانوران قابل شکار و صید با استفاده از سموم و مواد منفجره و امثال آن و شکار به صورت تعقیب با استفاده از وسیله نقلیه موتوری و همچنین کشتار آنان به طریق جرگه و محاصره دسته جمعی؛

ت- مبادرت به اقداماتی که موجبات آلودگی آب دریای خزر و خلیج فارس و دریای عمان با مواد غیرنفتی را فراهم آورده و باعث مرگ و میر آبزیان یا به خطر افتادن محیط زیست آنان شود؛

ث- ایجاد آتش سوزی عمدی در پارک‌های ملی و آثار طبیعی ملی، مناطق حفاظت شده یا پناهگاه‌های حیات وحش تبصره- در صورتی که رفتارهای مذکور در این ماده در اثر تقصیر واقع شود مرتکب به جزای نقدی معادل خسارت وارد شده و یکی از مجازات‌های اجتماعی درجه شش محکوم می‌شود.

ماده ۲۸۸- هرگاه مأمورانی که وظیفه حفاظت از محیط زیست و حیات وحش را بر عهده دارند مرتکب جرائم موضوع این فصل شوند حسب مورد به حداکثر مجازات مقرر قانونی محکوم می‌شوند.

فصل یازدهم - جرائم علیه اشخاص

مبحث نخست- جرائم علیه تمامیت جسمانی

ماده ۲۸۹- هرکس مرتکب قتل عمد شود و به هر علت قصاص نشود، در صورتی که رفتار وی موجب اخلال در نظم، صیانت و امنیت جامعه یا بیم تجری مرتکب یا دیگران باشد، به حبس درجه چهار و در غیر این صورت، به حبس درجه پنج محکوم می‌شود.

ماده ۲۹۰- هرگاه قتل عمدی همراه با یکی از شرایط زیر باشد و بزه دیده مشمول مقررات مواد (۳۰۲) و (۳۰۳) قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲/۲/۱ نباشد، مرتکب به حبس درجه دو محکوم می‌شود:

الف- در صورتی که جنایت نسبت به شاهد، بزه دیده، شاکی، مدعی خصوصی، ضابط دادگستری، وکیل، کارشناس، داور، میانجی گر، مترجم یا نسبت به پدر، مادر، همسر یا فرزند آن‌ها و به منظور انتقام از آنان یا ایجاد مانع یا اخلال در امر دادخواهی یا فرایند دادرسی یا اجرای حکم واقع شده باشد؛

ب- در صورتی که بزه دیده از کارکنان نهادهای دولتی یا عمومی غیردولتی بوده و جنایت حین انجام وظیفه یا به سبب آن یا نسبت به پدر، مادر، همسر یا فرزند آنان به همین سبب واقع شده باشد؛

پ- در صورتی که بزه دیده به علت بیماری روانی، ناتوانی ذهنی یا جسمی یا باردار بودن، قادر به دفاع از خود نبوده و مرتکب از آن آگاه باشد؛

ت- در صورتی که احساسات و عواطف عمومی در اثر وقوع جنایت جریحه دار شده باشد.

ث- در صورتی که قتل با شرکت دیگری واقع شده و یا بزه دیده متعدد باشد؛

ج- در صورتی که بزه دیده کمتر از هجده سال تمام شمسی داشته باشد؛

چ- قتل همراه با آزار جسمی یا روانی شدید بزه دیده واقع شود؛

ح- در صورتی که بزه دیده همسر، پدر یا مادر باشد.

ماده ۲۹۱- هرکس مرتکب جنایت عمدی کمتر از قتل شود و به هر علت قصاص نشود، به شرح زیر مجازات می‌شود:

الف- در صورت زوال دائمی یکی از منافع، زیبایی، قطع یا از کارافتادگی دائمی اعضاء، بیماری دائمی جسمی یا روانی، به حبس درجه سه؛

ب- نقصان دائمی یکی از منافع اعضاء، زیبایی، شکستگی استخوان یا ابتلا به بیماری صعب‌العلاج جسمانی یا روانی، به حبس درجه چهار؛

پ- در دیگر آسیب‌های بر اعضا و منافع که میزان مجموع دیه یا ارزش آن سه درصد دیه کامل یا بیشتر باشد، به حبس و یکی از مجازات‌های اجتماعی درجه شش.

ماده ۲۹۲- هرکس از طریق پاشیدن اسید یا هر نوع ترکیبات شیمیایی دیگر با هر میزان غلظت مرتکب جنایت عمدی بر دیگری شود و به هر علت قصاص نشود، به شرح زیر مجازات می‌شود:

الف- چنان‌چه منتهی به قتل بزه‌دیده یا تغییر دائمی صورت وی شود، به حبس درجه یک تا سی سال؛

ب- چنان‌چه دیه آسیب بزه‌دیده به میزان بیش از نصف دیه وی باشد، به حبس درجه دو؛

پ- چنان‌چه دیه آسیب بزه‌دیده به میزان ثلث تا نصف دیه وی باشد، به حبس درجه سه؛

ت- چنان‌چه دیه آسیب بزه‌دیده به میزان کمتر از ثلث دیه وی باشد، به حبس درجه چهار.

تبصره- ریختن اسید یا سایر ترکیبات شیمیایی به روی فرد و فرو بردن اعضای بدن در درون اسید و اعمال نظیر آن در حکم اسیدپاشی است.

ماده ۲۹۳- مقررات مربوط به آزادی مشروط، نظام نیمه‌آزادی، تخفیف مجازات و تعلیق اجرای آن در مورد مجازات تعزیری قتل عمدی و اسیدپاشی اعم از این که موجب قتل شود یا نشود و معاونت و شروع به آن‌ها قابل اعمال نیست مگر آن که حسب مورد بزه‌دیده یا ولی دم اعلام گذشت کند که در این صورت دادگاه می‌تواند مجازات مرتکب را یک تا دو درجه تخفیف دهد.

ماده ۲۹۴- هرکس قصد ارتکاب قتل عمدی یا کمتر از آن نسبت به کسی داشته باشد و رفتار وی منجر به ورود جنایت غیرعمدی نسبت به شخص دیگری شود، به شرح زیر مجازات می‌شود:

الف- در صورت وقوع قتل، به حبس درجه پنج؛

ب- در صورت زوال دائمی یکی از منافع، زیبایی، قطع یا از کارافتادگی دائمی اعضا، بیماری دائمی جسمی یا روانی، به حبس درجه شش؛

پ- نقصان دائمی یکی از منافع اعضا، زیبایی، شکستگی استخوان یا ابتلا به بیماری صعب‌العلاج جسمانی یا روانی، به حبس یا یکی از مجازات‌های اجتماعی درجه هفت؛

ت- در دیگر آسیب‌های بر اعضا و منافع که میزان مجموع دیه یا ارزش آن سه درصد دیه کامل یا بیشتر باشد، به یکی از مجازات‌های اجتماعی درجه هشت.

ماده ۲۹۵- هرکس به نحو عمدی به دیگری ضرب، جرح یا هرگونه آسیبی وارد کند که منجر به جنایت غیرعمدی بر وی شود، حسب مورد به شرح زیر مجازات می‌شود:

الف- در صورت وقوع قتل، به حبس درجه پنج؛

ب- در صورت زوال دائمی یکی از منافع، زیبایی، قطع یا از کارافتادگی دائمی اعضا، بیماری دائمی جسمی یا روانی، به یکی از مجازات‌های اجتماعی درجه شش؛

پ- در صورت نقصان دائمی یکی از منافع، زیبایی، شکستگی استخوان یا ابتلا به بیماری صعب‌العلاج جسمانی یا روانی، به یکی از مجازات‌های اجتماعی درجه هفت؛

ت- در دیگر جنایات بر اعضاء و منافع که میزان مجموع ديه یا ارش آن سه درصد ديه کامل یا بیشتر باشد، به یکی از مجازات‌های اجتماعی درجه هشت.

ماده ۲۹۶- هرگاه تقصیر راننده یا متصدی وسیله نقلیه زمینی، آبی یا هوایی منتهی به قتل غیرعمدی شود، به حبس درجه پنج محکوم می‌شود و در صورتی که راننده یا متصدی حین رانندگی یا تصدی مست یا دارای حالت غیرعادی ناشی از مصرف مواد مخدر یا روان‌گردان باشد یا مجاز به رانندگی یا تصدی وسایل مذکور نباشد یا رانندگی یا تصدی با علم به وجود عیب یا نقص فنی مؤثر در این وسایل واقع شده باشد یا علت وقوع حادثه یکی از تخلفات حادثه‌ساز نظیر سرعت یا سبقت غیرمجاز، عبور از محل ممنوع و یا عبور از چراغ قرمز باشد، علاوه بر محرومیت از رانندگی یا تصدی وسایل مذکور از درجه شش، مجازات حبس وی یک درجه تشدید می‌شود.

تبصره- چنانچه مواردی از قبیل نقص علائم یا تجهیزات ایمنی راه و یا نقص فنی وسیله موتوری یا قطعات آن در وقوع حادثه موضوع این ماده مؤثر باشد، دیگر اشخاص مقصر نیز به مجازات مقرر در این ماده محکوم می‌شوند.

ماده ۲۹۷- در مورد ماده (۲۹۶) این قانون، هرگاه بزه‌دیده به کمک فوری احتیاج داشته باشد و راننده یا متصدی مقصر با وجود امکان کمک به مصدوم یا رساندن وی به مراکز درمانی یا استمداد از مأموران انتظامی یا امدادی یا دیگر اشخاص، از این کار خودداری کند یا به منظور فرار از تعقیب، محل حادثه را ترک و بزه‌دیده را رها کند، در صورتی که رفتار وی منجر به فوت بزه‌دیده شود، مجازات وی یک درجه تشدید می‌شود و در دیگر آسیب‌ها، به یکی از مجازات‌های اجتماعی درجه شش محکوم می‌شود.

ماده ۲۹۸- در صورتی که تقصیر مرتکب موجب یکی از جنایات زیر شود، علاوه پرداخت ديه، مجازات وی به شرح زیر است:

الف- در صورت وقوع قتل، به حبس درجه پنج؛

ب- در صورت زوال دائمی یکی از منافع، زیبایی، قطع یا ازکارافتادگی دائمی اعضاء، بیماری دائمی جسمی یا روانی، به یکی از مجازات‌های اجتماعی درجه شش؛

پ- در صورت نقصان دائمی یکی از منافع، زیبایی، شکستگی استخوان یا ابتلا به بیماری صعب‌العلاج جسمانی یا روانی، به یکی از مجازات‌های اجتماعی درجه هفت؛

ت- در دیگر جنایات بر اعضاء و منافع که میزان مجموع ديه یا ارش آن سه درصد ديه کامل یا بیشتر باشد، به یکی از مجازات‌های اجتماعی درجه هشت.

ماده ۲۹۹- هرگاه راننده یا متصدی مقصر، بزه‌دیده را به نقاطی برای معالجه و استراحت برساند یا مأموران مربوط را از حادثه آگاه کند یا به هر نحو موجبات درمان، استراحت و تخفیف آلام بزه‌دیده را فراهم کند، دادگاه مجازات مرتکب را یک تا دو درجه تقلیل می‌دهد.

ماده ۳۰۰- هرکس در مقام دفاع مشروع مرتکب جنایت شود، چنانچه اصل دفاع محرز باشد ولی از مراتب دفاع تجاوز شده باشد، در جنایت منجر به قتل، به حبس درجه شش و در کمتر از قتل، به یکی از مجازات‌های اجتماعی درجه هفت محکوم می‌شود.

ماده ۳۰۱- اگر صاحب حق قصاص برخلاف مقررات، به قتل یا ایراد صدمه بدنی بر مرتکب جنایت اقدام کند، در صورتی که حق قصاص وی در دادگاه ثابت شود، در قتل به حبس درجه شش و در جنایت کمتر از قتل، به یکی از مجازات‌های اجتماعی درجه هفت محکوم می‌شود.

ماده ۳۰۲- هر شخصی به هر نحو موجبات ارتکاب خودکشی دیگری را فراهم کند و مشمول مقررات حد یا قصاص نگردد، در صورتی که منجر به فوت دیگری شود، به حبس درجه شش و چنانچه منجر به آسیب جسمی یا روانی دیگری شود، به یکی از مجازات‌های اجتماعی درجه شش و در صورتی که مؤثر واقع نشود، به یکی از مجازات‌های اجتماعی درجه هشت محکوم می‌شود.

تبصره- در صورتی که ارتکاب جرم موضوع این ماده به صورت سازمان‌یافته یا گسترده باشد، حسب مورد مجازات مرتکب یک درجه تشدید می‌شود.

ماده ۳۰۳- هرکس با علم به وجود بیماری خطرناک خود و قابلیت سرایت آن، مرتکب رفتاری از قبیل مقاربت جنسی با دیگری شود که منجر به انتقال آن بیماری گردد، به حبس درجه پنج محکوم می‌شود. در صورتی که انتقال بیماری منجر به آسیب‌های مذکور در مواد (۲۹۴) و (۲۹۵) شود، حسب مورد به مجازات‌های مقرر برای جنایات عمدی یا غیرعمدی در آن مواد محکوم می‌شود.

ماده ۳۰۴- هر شخصی بدون مجوز قانونی یا بدون رضایت دیگری یا سرپرست قانونی وی، مبادرت به تحقیق زیست پزشکی بر روی وی کند، در صورت ورود آسیب به بزه‌دیده، حسب مورد به یکی از مجازات‌های زیر محکوم می‌شود:

الف- در صورت وقوع قتل به حبس درجه دو؛

ب- در صورت زوال دائمی یکی از منافع، زیبایی، قطع یا از کارافتادگی دائمی اعضاء، بیماری دائمی جسمی یا روانی، به حبس درجه سه؛

پ- نقصان دائمی یکی از منافع اعضاء، زیبایی، شکستگی استخوان یا ابتلا به بیماری صعب‌العلاج جسمانی یا روانی، به حبس درجه چهار؛

ت- در دیگر آسیب‌های بر اعضاء و منافع که میزان مجموع دیه یا ارزش آن سه درصد دیه کامل یا بیشتر باشد، به حبس و یکی از مجازات‌های اجتماعی درجه شش.

ماده ۳۰۵- هر شخصی مرتکب هرگونه معامله یا سرقت جسد انسان یا اعضای آن شود، به حبس درجه پنج و جزای نقدی معادل دو برابر عواید حاصل از جرم محکوم می‌شود.

ماده ۳۰۶- هر شخصی مرتکب برداشت یا استفاده از هرگونه بافت، عضو یا اجزای جسد انسان، بدون وصیت متوفی یا بدون اجازه ورثه وی یا بدون رعایت مقررات قانونی شود، به یکی از مجازات‌های اجتماعی درجه شش محکوم می‌شود.

ماده ۳۰۷- هر شخصی بدون رعایت ضوابط و مقررات مرتبط با اهداء یا پیوند عضو، بافت یا خون، مرتکب هرگونه استفاده تجاری یا معامله از قبیل خرید یا فروش خون، عضو یا بافت یا منشأ انسانی از فرد زنده یا مرده شود به حبس و جزای نقدی درجه پنج محکوم می‌شود و چنانچه مرتکب از کارکنان حوزه سلامت و بهداشت عمومی باشد اعم از آن که ارتکاب جرم به سبب انجام وظیفه یا غیر آن باشد، علاوه بر مجازات فوق، حسب مورد به انفصال از خدمات دولتی و عمومی یا محرومیت از فعالیت شغلی و حرفه‌ای درجه پنج محکوم می‌شود.

ماده ۳۰۸- هر شخصی بدون رعایت ضوابط و مقررات به هر طریقی خون، عضو یا بافت بدن انسان زنده یا مرده را به کشور وارد و یا اقدام به خارج کردن آن از کشور کند، هرچند به خروج آن از کشور منتهی نشود، به حبس و جزای نقدی درجه پنج محکوم می‌شود.

ماده ۳۰۹- هر شخصی بدون رعایت ضوابط و مقررات مربوط یا بدون دستور مقام قضایی نبش قبر یا جسدی را کالبدگشایی کند یا شروع به انجام آن‌ها کند، به جزای نقدی یا یکی از مجازات‌های اجتماعی درجه شش محکوم می‌شود.

مبحث دوم - سقط جنین

ماده ۳۱۰- هرگاه زنی جنین خود را در هر مرحله‌ای که باشد، به نحو عمدی و بدون رعایت مقررات قانونی از بین ببرد و یا در مواردی که جنین توسط دیگری و با رضایت زن باردار سقط شود، چنان‌چه پس از دمیدن روح در جنین واقع شده باشد، مرتکب به حبس درجه پنج و چنان‌چه قبل از دمیدن روح باشد، به یکی از مجازات‌های اجتماعی درجه شش محکوم می‌شوند.

تبصره ۱- در مواردی که مرتکب ثابت کند عدم اقدام به سقط جنین، خطر جانی در پی داشته است، مجازات مرتکب یک تا دو درجه پایین‌تر خواهد بود.

تبصره ۲- در صورتی که سقط عمدی جنین بدون رضایت زن باردار واقع شود، حسب مورد مجازات مرتکب یک درجه تشدید می‌شود.

ماده ۳۱۱- هرگاه طبیب، ماما، داروفروش یا دیگر اشخاصی که به عنوان طبابت، مامایی، جراحی یا داروفروشی فعالیت می‌کنند، مبادرت به اسقاط جنین یا وسایل آن را معرفی یا تهیه کنند، علاوه بر ابطال پروانه، به حبس درجه چهار و انفصال از خدمات دولتی و عمومی یا محرومیت از فعالیت شغلی و یا حرفه‌ای مربوط درجه پنج محکوم می‌شود.

تبصره- در صورت تکرار جرم موضوع این ماده، دادگاه مرتکب را حسب مورد به انفصال دائم از خدمات دولتی و عمومی یا محرومیت از فعالیت شغلی یا حرفه‌ای محکوم می‌کند و مجازات حبس وی یک تا دو درجه تشدید می‌شود.

ماده ۳۱۲- هرگاه سقط جنین به صورت سازمان‌یافته یا در سطح گسترده واقع شود، چنان‌چه مشمول مجازات افساد فی الارض نباشد مرتکبان به حبس درجه دو محکوم می‌شوند. همچنین شخص یا اشخاصی که با استفاده از فضای مجازی و شبکه‌های اجتماعی، مبادرت به تبلیغ، آموزش، تشویق یا معرفی وسایل یا شیوه ارتکاب سقط جنین نمایند یا آن را تسهیل کنند، به حبس درجه سه یا چهار محکوم می‌شوند.

مبحث سوم - ربایش، مخفی یا رها کردن اشخاص

ماده ۳۱۳- هر شخصی به منظور مطالبه وجه، مال، انتقام یا به هر منظور دیگری، فردی را براباید یا به گروهان بگیرد و یا مخفی یا حبس کند، به حبس درجه سه محکوم و در موارد زیر، مجازات مرتکب یک درجه تشدید می‌شود:

- الف - بزه‌دیده از افراد کمتر از هجده سال تمام شمس‌ی یا از افراد ناتوان یا کم‌توان جسمی یا ذهنی باشد؛
- ب - جرم به منظور تهدید یا اکراه دیگری به ارتکاب جرم یا فراهم‌سازی مقدمات یا تسهیل ارتکاب آن واقع شده باشد؛
- پ - جرم به نحو مسلحانه یا سازمان‌یافته یا با عنف، اکراه، فریب، اغفال یا تهدید بزه‌دیده واقع شده باشد؛
- ت - ارتکاب جرم تحت تاثیر مواد مخدر، روانگردان یا سکرآور باشد؛
- ث - همراه با آزار و اذیت جسمی، جنسی یا روانی واقع شود؛
- ج - مرتکبان یا بزه‌دیدگان متعدد باشند؛
- چ - بزه‌دیده زن باشد.

ماده ۳۱۴- هر شخصی که فرد فاقد قدرت محافظت از خود را در محلی که عرفاً امکان مساعدت به وی وجود ندارد رها کند، به حبس درجه پنج و در غیر این صورت، به یکی از مجازات‌های اجتماعی درجه شش محکوم می‌شود.

ماده ۳۱۵- اشخاص زیر به به حبس درجه پنج یا شش محکوم می‌شوند:

الف- ماما یا پزشکی که در مورد ولادت یا وفات گواهی خلاف واقع صادر کند یا هر یک از کارکنان اشخاص موضوع ماده (۷۲۹) این قانون که در اجرای وظایف خود مرتکب چنین رفتاری شوند و یا بر اساس گواهی خلاف واقع اوراق هویتی صادر کنند و یا به هر نحو به آن اعتبار دهند.

ب- اشخاصی که در مورد ولادت یا وفات شهادت دروغ بدهند و شهادت آنان در تنظیم دفتر ثبت کل وقایع و یا وفات مؤثر واقع شود؛

پ- اشخاصی که در اعلام ولادت یا وفات یا هویت بر خلاف واقع اظهاری نمایند؛

ت- هر شخصی طفل متعلق به دیگری را که کمتر از سه ماه دارد به جای طفل متعلق به خود یا دیگری قلمداد و یا آن‌ها را جابه‌جا کند.

ماده ۳۱۶- هر شخصی بدون رعایت مقررات مربوط به دفن اموات، جسدی را مخفی یا دفن کند یا سبب دفن آن شود، به یکی از مجازات‌های اجتماعی درجه شش محکوم می‌شود.

مبحث چهارم - قاچاق انسان

ماده ۳۱۷- هر شخصی به قصد فحشاء یا برداشت اعضاء و جوارح افراد یا بردگی یا ازدواج هر چند با رضایت فرد، اقدام به یکی از رفتارهای زیر کند به حبس درجه چهار و جزای نقدی معادل دو برابر وجوه یا اموال حاصل از جرم یا وجوه و اموالی که از طرف بزه‌دیده یا شخص ثالث وعده پرداخت آن به مرتکب داده شده است، محکوم می‌شود:

الف- خارج، وارد، ترانزیت مجاز یا غیرمجاز فرد یا افراد از مرزهای کشور با اجبار، اکراه، تهدید و نیرنگ، با سوء استفاده از قدرت یا موقعیت خود یا سوء استفاده از وضعیت فرد یا افراد یادشده؛

ب- تحویل گرفتن، انتقال دادن، مخفی کردن یا فراهم ساختن موجبات اخفاء فرد یا افراد؛

ب- تشکیل یا اداره دسته یا گروه برای انجام اعمال موضوع بند (الف).

تبصره- دخالت در ارتکاب هر یک از رفتارهای موضوع این ماده توسط اشخاص حقوقی غیر از کارکنان اشخاص موضوع مواد (۱) و (۲) این قانون مستوجب حداکثر مجازات و ابطال پروانه فعالیت یا مجوز مربوط است.

ماده ۳۱۸- کارکنان اشخاص موضوع مواد (۱) و (۲) این قانون که به مناسبت وظیفه شغلی یا حرفه‌ای نحوی از انحاء در جرائم موضوع این قانون دخالت داشته باشند، به حبس درجه سه و انفصال دائم از خدمات دولتی یا عمومی محکوم می‌شوند.

ماده ۳۱۹- مجازات‌های موضوع این مبحث مشمول هیچ‌یک از نهادهای ارفاقی از قبیل تعلیق تعقیب و اجرای مجازات، تخفیف و آزادی مشروط نمی‌شود.

مبحث پنجم - افترا، نشر اکاذیب و افشای سر

ماده ۳۲۰- هر شخصی به دروغ به هر نحو امری را که مطابق قانون جرم است به طور صریح به دیگری نسبت دهد یا منتشر کند و نتواند صحت آن را ثابت کند، مفتری محسوب و به یکی از مجازات‌های اجتماعی درجه شش محکوم می‌شود. در مواردی که نشر آن امر اشاعه فحشا محسوب می‌شود هر چند بتواند صحت آن را ثابت کند، مرتکب به مجازات مذکور محکوم خواهد شد.

ماده ۳۲۱- هر شخصی به منظور متهم نمودن دیگری، شیئی را که یافت شدن آن در تصرف دیگری موجب اتهام او می شود، بدون اطلاع وی در محلی قرار دهد یا در اشیایی که متعلق به اوست، بگذارد یا مخفی یا به نحوی متعلق به او قلمداد کند و در اثر این عمل شخص مزبور تعقیب شود، پس از قطعیت قرار منع تعقیب یا حکم برائت آن شخص، مرتکب به حبس درجه پنج محکوم می شود. هرگاه مرتکب از کارکنان نهادهای حکومتی یا دستگاه های اجرایی بوده و رفتار ارتكابی در رابطه با شغل و وظیفه آنان واقع شده باشد، به حبس درجه چهار و انفصال از خدمات دولتی و عمومی درجه شش محکوم می شود.

ماده ۳۲۲- هر شخصی به منظور تشویش اذهان عمومی یا مقامات رسمی به هر نحو اکاذیبی را اظهار یا منتشر کند یا در دسترس دیگران قرار دهد یا با همان منظور اعمالی را برخلاف حقیقت، رأساً یا به عنوان نقل قول به شخص حقیقی یا حقوقی به صراحت یا به طور ضمنی نسبت دهد، اعم از این که از طریق مزبور ضرر مادی یا معنوی به دیگری وارد شود یا نشود، به یکی از مجازات های اجتماعی درجه شش محکوم می شود. چنان چه رفتار موضوع این ماده در فضای مجازی یا با استفاده از وسایل ارتباط جمعی واقع شود، مجازات مرتکب یک درجه تشدید می شود.

ماده ۳۲۳- هر شخصی به مناسبت شغل، حرفه یا وظیفه خود، از اسرار شخص دیگر مطلع شود و در غیر موارد قانونی آن ها را افشا کند یا انتشار دهد، حسب مورد علاوه بر انفصال از خدمات دولتی و عمومی یا محرومیت از فعالیت شغلی یا حرفه ای درجه شش به یکی از مجازات های اجتماعی درجه هفت محکوم می شود.

ماده ۳۲۴- هر شخصی اطلاعات مربوط به وضعیت سلامت و بیماری اشخاص یا مواردی مانند اطلاعات ژنتیکی یا اطلاعات مخفی مرتبط با اهداء یا دریافت جنین شود افشاء کند یا انتشار دهد، به یکی از مجازات های اجتماعی درجه هفت محکوم می شود و چنان چه مرتکب از کسانی باشد که به مناسبت شغل یا وظیفه خود به این اطلاعات دسترسی دارند از قبیل پزشکان و کارکنان بیمارستان ها، درمانگاه ها و حرف وابسته و شرکت های بیمه، به یکی از مجازات های اجتماعی درجه شش و حسب مورد انفصال از خدمات دولتی و عمومی و یا محرومیت از فعالیت شغلی و حرفه ای از همان درجه محکوم می شود.

ماده ۳۲۵- هر شخصی افراد ناتوان یا کم توان جسمی یا ذهنی را به انجام کاری وادار کند یا آن ها را مورد بهره کشی یا بیگاری قرار دهد، به حبس یا یکی از مجازات های درجه شش محکوم می شود.

ماده ۳۲۶- هر شخصی برای تکدی گری یا کلاشی، از دیگری استفاده یا وی را اجیر یا وادار به تکدی گری کند یا به این منظور وی را اجاره دهد یا به تکدی گری بگمارد، به یکی از مجازات های اجتماعی درجه پنج محکوم می شود. در صورتی که رفتارهای مذکور با سوء استفاده از وضعیت فرد ناتوان یا کم توان جسمی یا ذهنی یا به نحو سازمان یافته واقع شود یا مرتکب ولی، قیم، وصی یا سرپرست قانونی بزه دیده باشد یا تعداد افراد به کار گرفته شده، دو نفر یا بیشتر باشد، به حبس و یکی از مجازات های اجتماعی درجه پنج محکوم می شود.

مبحث ششم - تهدید

ماده ۳۲۷- هر شخصی دیگری را به هر نحو به قتل یا ایراد ضررهای جسمی، روانی، حیثیتی یا مالی و یا افشای سری نسبت به خود یا بستگان وی تهدید کند، به جزای نقدی درجه پنج یا یکی از مجازات های اجتماعی درجه شش محکوم می شود.

ماده ۳۲۸- هر شخصی با قهر و غلبه، اکراه یا تهدید، مالی را از دیگری اخذ یا بر حق وی مسلط شود یا وی را ملزم به دادن نوشته، سند، امضا یا مهری کند که متعلق یا سپرده شده به او می باشد، به حبس درجه چهار یا پنج محکوم می شود.

ماده ۳۲۹- چنانچه جرائم موضوع این مبحث، با استفاده از سلاح، مواد منفجره، پرتوزا، شیمیایی یا آتشزا صورت پذیرد و یا موجب ورود آسیب جسمی به افراد شود، مجازات مرتکب حسب مورد یک درجه تشدید می شود.

مبحث هفتم - توهین

ماده ۳۳۰- هر شخصی به دیگری، توهین یا وی را هجو کند، به یکی از مجازات های اجتماعی درجه هشت محکوم می شود. توهین یا هجو متوفی مشمول مجازات این ماده است.

ماده ۳۳۱- هر شخصی با توجه به سمت رؤسای سه قوه، در حال انجام وظیفه یا به سبب آن توهین کند، به حبس یا یکی از مجازات های اجتماعی درجه هفت محکوم می شود.

ماده ۳۳۲- هر یک از کارکنان اشخاص موضوع مواد (۱) و (۲) این قانون حین انجام وظیفه یا به سبب آن به مراجعان توهین کنند، به یکی از مجازات های اجتماعی درجه هفت و در صورت تکرار، علاوه بر مجازات فوق، به انفصال از خدمات دولتی و عمومی یا محرومیت از فعالیت شغلی یا حرفه ای درجه شش محکوم می شود.

مبحث هشتم - مزاحمت

ماده ۳۳۳- هر شخصی در معابر یا اماکن عمومی متعرض یا مزاحم افراد شود، به یکی از مجازات های اجتماعی درجه هفت محکوم می شود و در صورتی که مرتکبان دو نفر یا بیشتر باشند یا بزه دیده طفل، نوجوان، زن یا از افراد ناتوان یا کم توان جسمی یا ذهنی باشد، مجازات آنان یک درجه تشدید می شود.

ماده ۳۳۴- هر شخصی به وسیله تلفن یا دیگر دستگاه های مخابراتی یا الکترونیکی در فضای واقعی یا مجازی برای اشخاص مزاحمت ایجاد کند، به یکی از مجازات های اجتماعی درجه هفت محکوم می شود.

مبحث نهم - خودداری از کمک به مصدوم

ماده ۳۳۵- هر شخصی فرد یا افراد در معرض خطر جانی را مشاهده کند و به اقتضاء حرفه خود قادر به ارائه کمک مؤثری باشد لیکن از اقدام یا اعلام فوری به مراجع یا مقامات ذی صلاح خودداری کند، به جزای نقدی یا یکی از مجازات های اجتماعی درجه شش محکوم خواهد شد. چنانچه امتناع کننده از مسؤولان مراکز درمانی اعم از دولتی و خصوصی و یا دیگر اشخاصی باشد که حسب قانون یا وظیفه مکلف به پذیرش، درمان و کمک رسانی به افراد آسیب دیده یا در معرض خطر جانی است، به حبس و حسب مورد به انفصال از خدمات دولتی و عمومی و یا محرومیت از فعالیت شغلی و حرفه ای درجه شش محکوم می شود.

فصل دوازدهم - جرائم علیه اموال و مالکیت

مبحث نخست - سرقت

ماده ۳۳۶- هرگاه سرقت مقرون به تمام شرایط زیر باشد، مرتکب به حبس درجه یک محکوم می شود:
الف- در شب واقع شده باشد؛

- ب- سارقان دو نفر یا بیشتر باشند؛
- پ- مقرون به آزار یا تهدید باشد؛
- ت- یک یا چند نفر از سارقان حامل سلاح ظاهر یا مخفی باشد؛
- ث- از دیوار بالا رفته یا حرز را شکسته یا کلید ساختگی به کار برده یا از لباس یا عنوان نهادهای حکومتی و دستگاه های اجرایی استفاده کرده باشند و یا در جایی که محل سکونت یا مهیا برای سکونت یا توابع آن است، سرقت کرده باشند.
- ماده ۳۳۷-** هرگاه سرقت مقرون به شرایط مذکور در بندهای (الف) و (ب) و (پ) و (ت) ماده (۳۳۶) باشد، مرتکب به حبس درجه دو و چنانچه مقرون به شرایط مذکور در بندهای (الف) و (ب) و نیز یکی از بندهای (ت) یا (ث) از ماده (۳۳۶) باشد، به حبس درجه سه محکوم می شود.
- ماده ۳۳۸-** در صورتی که سرقت مسلحانه و در شب باشد مرتکب به حبس درجه دو و هرگاه سرقت در شب و سارقان دو نفر یا بیشتر باشند، به حبس درجه چهار محکوم می شود.
- ماده ۳۳۹-** هرگاه سرقت به طور مسلحانه و مقرون به آزار و اذیت باشد، مرتکب به حبس درجه سه و در صورتی که مقرون به یکی از شرایط مذکور باشد به حبس درجه چهار محکوم می شود.
- ماده ۳۴۰-** هرگاه سرقت مقرون به یکی از شرایط زیر باشد، مجازات مرتکب حبس درجه پنج است:
- ۱- سرقت در جایی که محل سکونی یا مهیا برای سکونی یا در توابع آن یا در محل های عمومی از قبیل مسجد و حمام و غیر اینها واقع شده باشد؛
  - ۲- سرقت در جایی واقع شده باشد که به واسطه درخت و یا بوته یا پرچین یا نرده محرز بوده و سارق حرز را شکسته باشد؛
  - ۳- در صورتی که سرقت در شب واقع شده باشد؛
  - ۴- سارقین دو نفر یا بیشتر باشند؛
  - ۵- سارق مستخدم بوده و مال مخدوم خود را یا مال دیگری را در منزل مخدوم خود یا منزل دیگری که به اتفاق مخدوم به آن جا رفته یا شاگرد یا کارگر بوده و یا در محلی که معمولاً محل کار وی بوده از قبیل خانه، دکان، کارگاه، کارخانه و انبار سرقت نموده باشد؛
  - ۶- هرگاه اداره کنندگان هتل، مسافر خانه، کاروانسرا و کاروان و به طور کلی کسانی که به اقتضای شغل اموالی در دسترس آنان است تمام یا قسمتی از آن را مورد دستبرد قرار دهند.
- ماده ۳۴۱-** هرگاه سرقت از بانک، مؤسسه مالی یا اعتباری، صرافی، طلا یا جواهر فروشی و یا دیگر اماکن مشابهی که عرفاً محل نگهداری و وجه نقدی، اوراق بهادار یا اشیای قیمتی است واقع شود، مرتکب به حبس درجه دو و در صورتی که با استفاده از سلاح واقع شود، به حبس درجه یک محکوم می شود.
- ماده ۳۴۲-** هر شخصی در راه ها یا شوارع به هر نحوی مرتکب راهزنی شود و رفتار وی مشمول عنوان محارب نباشد، به حبس درجه سه محکوم می شود. چنانچه رفتار مرتکب مقرون به ایراد صدمه بدنی به دیگری یا با استفاده از لباس یا عنوان نهادهای حکومتی و دستگاه های اجرایی باشد مجازات مرتکب یک درجه تشدید می شود.

ماده ۳۴۳- هرگاه سرقت از طریق کیفزنی، کفزنی، جیب‌بری، قاپیدن یا امثال آن واقع شود، مرتکب به حبس درجه پنج محکوم می‌شود مگر آن که به موجب دیگر مواد این مبحث، مستوجب مجازات شدیدتری باشد.

ماده ۳۴۴- هر شخصی تمام یا قسمتی از اشیاء، نوشته‌ها، اسناد، اوراق یا دفاتر ثبت و ضبط شده در نهادهای حکومتی یا دستگاه‌های اجرایی یا محفوظ در اماکن مربوط به این مراجع یا نزد اشخاصی که رسماً مأمور حفظ آن‌ها هستند را سرقت کند، به حبس درجه پنج و در صورتی که مرتکب مأمور نهاد یا دستگاه مربوط باشد، حسب مورد علاوه بر انفصال از خدمات دولتی و عمومی یا محرومیت از فعالیت شغلی یا حرفه‌ای مربوط درجه پنج، به حداکثر مجازات حبس درجه پنج محکوم می‌شود.

تبصره- هرگاه جرم موضوع این ماده در اثر تقصیر یکی از مأمورین نهادها یا دستگاه‌های مربوط واقع شده باشد، مقصر حسب مورد به انفصال از خدمات دولتی و عمومی یا محرومیت از فعالیت شغلی یا حرفه‌ای مربوط درجه هفت محکوم می‌شود.

ماده ۳۴۵- هرگاه سرقت در مناطق دچار بحران از قبیل سیل، زلزله، جنگ، آتش‌سوزی، حوادث یا سوانح مربوط به وسایل نقلیه موتوری واقع شود و یا موضوع سرقت، اقلام کمکی ارسالی برای مناطق حادثه‌دیده باشد، مرتکب به حبس درجه چهار محکوم می‌شود.

ماده ۳۴۶- هر شخصی اموال، وسایل یا متعلقات مربوط به تأسیسات مورد استفاده عموم که به هزینه یا سرمایه دولت یا سرمایه مشترک دولت و بخش غیردولتی یا به وسیله نهادها، سازمان‌ها، شرکت‌ها یا مؤسسه‌های عمومی غیردولتی، خصوصی یا خیریه ایجاد یا نصب شده‌اند مانند تأسیسات بهره‌برداری آب، برق، گاز و غیره را سرقت کند، به حبس درجه پنج یا شش محکوم می‌شود و چنانچه مرتکب از کارکنان نهادها، سازمان‌ها، شرکت‌ها یا مؤسسه‌های مذکور باشد، علاوه بر انفصال از خدمات دولتی و عمومی یا محرومیت از فعالیت شغلی یا حرفه‌ای مربوط از درجه شش، به حبس درجه پنج محکوم می‌شود.

ماده ۳۴۷- در دیگر مواردی که سرقت مقرون به هیچ یک از شرایط مذکور در این مبحث نباشد، مرتکب به حبس درجه شش محکوم می‌شود.

ماده ۳۴۸- هر شخصی مال یا شیء متعلق به دیگری را بر بارید و رفتار وی مشمول عنوان سرقت نباشد، به یکی از مجازات‌های اجتماعی درجه شش محکوم می‌شود.

ماده ۳۴۹- هر شخصی با علم و اطلاع یا با وجود قراین اطمینان‌آور مبنی بر این که مال در نتیجه ارتکاب جرائم موضوع این مبحث به دست آمده است، آن را به هر نحو تحصیل، مخفی، قبول، استفاده یا نگهداری کند یا مورد معامله قرار دهد، به حبس درجه شش و یکی از مجازات‌های اجتماعی درجه پنج محکوم می‌شود. در صورتی که مرتکب، رفتارهای فوق را حرفه خود قرار داده باشد، مجازات حبس وی یک درجه تشدید می‌شود.

ماده ۳۵۰- هر شخصی برای ارتکاب یکی از جرائم موضوع این مبحث مبادرت به ساخت یا تهیه هر نوع وسیله‌ای از قبیل کلید کند، به یکی از مجازات‌های اجتماعی درجه شش محکوم می‌شود.

ماده ۳۵۱- در تمام موارد موضوع این مبحث، مرتکب به جزای نقدی معادل ارزش مال موضوع جرم نیز محکوم می‌شود.

ماده ۳۵۲- در هر یک از جرائم موضوع این مبحث که دارای بزه‌دیده است چنانچه بزه‌دیده پیش یا پس از صدور حکم قطعی گذشت کند و یا مرتکب خسارت وی را به طور کامل جبران کند، دادگاه در سرقت مستوجب تعزیر درجه یک تا سه، مجازات را یک درجه و در مستوجب تعزیر درجه چهار تا شش، یک تا دو درجه تقلیل می‌دهد و در سایر موارد مرتکب را از مجازات معاف می‌کند.

مبحث دوم - کلاهبرداری

ماده ۳۵۳- هر شخصی به شیوه نوعاً متقلبانه، دیگری را فریب دهد مانند آن که وی را به وجود شرکت، تجارتخانه، کارخانه، مؤسسه موهوم یا داشتن مال یا اختیار واهی فریب دهد یا از پیشامد غیرواقعی بترساند یا به امر غیرواقعی امیدوار کند و یا به هر وسیله متقلبانه دیگر، وجه، مال، منفعت یا خدمت یا امتیاز دارای ارزش مالی را به نفع خود یا دیگری تحصیل کند، کلاهبردار محسوب علاوه بر پرداخت جزای نقدی معادل یک تا سه برابر وجه یا مال یا ارزش ریالی موضوع جرم؛ به شرح زیر مجازات می‌شود:

الف - چنانچه وجه، مال، منفعت و یا ارزش مالی خدمت یا امتیاز تحصیل شده، تا حداکثر جزای نقدی درجه شش باشد، به حبس درجه شش؛

ب - چنانچه وجه، مال، منفعت یا ارزش مالی خدمت یا امتیاز تحصیل شده، بیش از جزای نقدی درجه شش تا جزای نقدی درجه چهار باشد، به حبس درجه پنج؛

پ - چنانچه وجه، مال، منفعت و یا ارزش مالی خدمت یا امتیاز تحصیل شده، بیش از جزای نقدی درجه چهار باشد، به حبس درجه چهار؛

ت - چنانچه رفتار مرتکب منتهی به تحصیل سند برائت ذمه وی یا دیگری شده باشد، به حبس درجه شش و جزای نقدی معادل موضوع سند، حواله، قبض یا نوشته.

ماده ۳۵۴- هرگاه جرم کلاهبرداری مقرون به یکی از شرایط زیر باشد، مجازات حبس مرتکب به میزان یک درجه تشدید و جزای نقدی وی معادل دو تا سه برابر وجه یا مال یا ارزش ریالی موضوع جرم خواهد بود.

الف - استفاده بر خلاف واقع از لباس، عنوان یا سمت اشخاص موضوع مواد (۱) و (۲) این قانون؛

ب - سوء استفاده از موقعیت شغلی اشخاص موضوع مواد (۱) و (۲) این قانون؛

پ - استفاده از تبلیغ عمومی در فضای حقیقی یا مجازی از قبیل انتشار آگهی یا دعوت یا نطق در مجامع؛

ت - سازمان یافته بودن؛

ث - ارتکاب جرم با استفاده از سند مجعول.

ماده ۳۵۵- هر شخصی به منظور اخذ تسهیلات، منفعت یا امتیاز دیگر، مبادرت به ارائه مواردی از قبیل سند یا گواهی مجعول به بانک یا مؤسسه مالی و اعتباری کند، چنانچه منتهی به اخذ تسهیلات، امتیاز یا منفعتی برای خود یا دیگری شود، به یکی از مجازات‌های اجتماعی درجه شش و جزای نقدی معادل ارزش ریالی مال، منفعت یا امتیاز تحصیل شده محکوم می‌شود.

ماده ۳۵۶- هر شخصی به شیوه نوعاً متقلبانه، دیگری را فریب دهد و از این طریق سند، نوشته یا هر نوع شی متعلق به دیگری را که دارای ارزش مالی نمی‌باشد تحصیل کند، به حبس درجه هفت محکوم می‌شود.

ماده ۳۵۷- هر شخصی بدون مجوز قانونی مال دیگری را اعم از عین، منفعت یا حق مالی، به خود یا دیگری انتقال یا در اختیار دیگری قرار دهد و همچنین، انتقال گیرنده یا دریافت کننده در صورتی که حین انتقال یا دریافت، به تعلق مال به دیگری علم داشته باشد، کلاهبردار محسوب و حسب میزان مال موضوع جرم به مجازات کلاهبرداری محکوم می‌شود.

ماده ۳۵۸- هر شخصی بدون مجوز قانونی، مال دیگری را، اعم از عین، منفعت یا حق مالی، متعلق به خود معرفی کند، در صورتی که این اقدام توسط مراجع رسمی منتهی به توقیف یا هر نوع عملیات اجرایی یا انتقال نسبت به آن مال شود، کلاهبردار محسوب و حسب میزان مال موضوع جرم به مجازات کلاهبرداری محکوم می شود.

ماده ۳۵۹- هرگاه اشخاصی با تبانی و به قصد بردن یا تحصیل مال دیگری یا اموال مجهول المالک یا بلاوارث، اعم از آن که عین، منفعت یا حق مالی باشد، با مراجعه به مراجع قضایی یا دیگر مراجع رسمی یا داوری، به طرفیت یکدیگر دعوای حقوقی یا کیفری یا ادعایی را مطرح کنند، چنانچه منجر به بردن یا تحصیل مال شود، کلاهبردار محسوب و حسب میزان مال موضوع جرم به مجازات کلاهبرداری محکوم می شود.

ماده ۳۶۰- هر شخصی با استفاده از سامانه های رایانه ای یا مخابراتی یا ارتکاب رفتارهایی از قبیل ایجاد تارنما یا صفحه اینترنتی جعلی به نام نهادهای حکومتی، دستگاه های اجرایی یا دیگر اشخاص و یا از روش هایی مانند وارد کردن، تغییر، محو، ذخیره، ایجاد یا متوقف کردن داده ها یا مختل کردن سامانه ها، وجه، مال، منفعت و یا خدمت یا امتیاز دارای ارزش مالی متعلق به دیگری را به نفع خود یا دیگری ببرد یا تحصیل کند، کلاهبردار محسوب و حسب میزان مال موضوع جرم به مجازات کلاهبرداری محکوم می شود.

ماده ۳۶۱- هرگاه درخواست کننده گواهی انحصار وراثت با علم به عدم وراثت خود یا دیگری یا با علم به وجود وارثی غیر از خود تحصیل گواهی کند، چنانچه رفتار مرتکب منتهی به بردن یا تحصیل مال، اعم از عین، منفعت یا حق مالی متعلق به وراث قانونی به نفع خود یا دیگری شود، کلاهبردار محسوب و حسب میزان مال موضوع جرم به مجازات کلاهبرداری محکوم می شود و در غیر این صورت، به حبس درجه شش یا یکی از مجازات های اجتماعی درجه شش محکوم می شود.

ماده ۳۶۲- در هر یک از جرائم موضوع این مبحث که دارای بزه دیده است چنانچه بزه دیده پیش یا پس از صدور حکم قطعی گذشت کند و یا مرتکب خسارت وی را به طور کامل جبران کند، دادگاه در کلاهبرداری مستوجب تعزیر درجه یک تا سه، مجازات را یک درجه و در مستوجب تعزیر درجه چهار تا شش، یک تا دو درجه تقلیل می دهد و در سایر موارد مرتکب را از مجازات معاف می کند.

مبحث سوم - خیانت در امانت

ماده ۳۶۳- هرگاه مال منقول یا غیرمنقول، وجه، سند، نوشته یا هر شیء دیگر برای هر کار با اجرت یا بی اجرت حسب توافق یا دستور مقام صالح یا به حکم قانون به شخصی سپرده شود و بنا بر این بوده است که مسترد شود یا به مصرف معینی برسد و شخصی که مورد امانت نزد وی بوده است، آن را به ضرر مالک یا متصرف استعمال، تصاحب، تلف یا مفقود کند، به حبس و جزای نقدی درجه پنج یا شش و در صورتی که مال مورد امانت سند، نوشته، عکس و مانند آن ها باشد به حبس و یکی از مجازات های درجه شش محکوم می شود. تبصره - چنانچه مرتکب متصدی شرکت، مؤسسه یا بنگاه حمل و نقل کالا و یا راننده مسؤول حمل کالا به مقصد باشد و کالا را به مقصد نرساند، مجازات وی حسب مورد یک درجه بالاتر خواهد بود.

ماده ۳۶۴- هر شخصی از سفید مهر یا سفید امضایی که به او سپرده شده یا به هر طریق به دست آورده است، سوء استفاده کند، در صورتی که منجر به ضرر مالی صاحب مهر یا امضاء شده باشد به حبس درجه شش و جزای نقدی معادل ضرر وارده و در غیر این صورت، به یکی از مجازات های اجتماعی درجه هفت محکوم می شود.

ماده ۳۶۵- هر گاه متصرف مال متعلق به اشخاص مجهول الوارث و یا مدیونین به اشخاص مذکور، ظرف مدت شش ماه از تاریخ اطلاع از فوت، مال و یا دین و یا منافع حاصله از آن را به دولت اطلاع ندهد و یا ظرف یک سال از زمان ابلاغ از سوی دولت، نسبت به تسلیم یا تأدیه مال اقدام نکند به حبس یا جزای نقدی درجه شش محکوم می‌شود.

مبحث چهارم- تحصیل مال از طریق غیرقانونی

ماده ۳۶۶- هر شخصی به هر نحو با سوء استفاده از ضعف نفس یا نیاز فرد مجبور یا ناتوان یا کم توان جسمی یا ذهنی، به ضرر او نوشته یا سندی اعم از تجاری یا غیر تجاری تحصیل کند که دلالت بر التزام وی یا برائت ذمه گیرنده آن یا دیگری داشته باشد، در صورتی که منجر به ضرر مالی بزه دیده شده باشد به حبس درجه پنج یا شش و جزای نقدی معادل ضرر وارده و در غیر این صورت، به یکی از مجازات‌های اجتماعی درجه هفت محکوم می‌شود. چنان چه مرتکب ولایت، وصایت، قیمومت یا سرپرستی بر آن شخص داشته باشد، حسب مورد مجازات حبس مرتکب یک درجه تشدید می‌شود.

ماده ۳۶۷- هر شخصی به نحوی از انحاء امتیازاتی را که به اشخاص خاص به جهت داشتن شرایط مخصوص تفویض می‌شود نظیر جواز صادرات و واردات و آنچه عرفاً موافقت اصولی گفته می‌شود در معرض خرید و فروش یا در اختیار دیگری قرار دهد یا از آن سوء استفاده کند و یا در توزیع کالاهایی که مقرر بوده طبق ضوابطی توزیع نماید مرتکب تقلب شود علاوه بر رد اصل مال و جزای نقدی معادل دو برابر ارزش مال تحصیل شده از جرم، به حبس یا یکی از مجازات‌های اجتماعی درجه شش محکوم می‌شود. اشخاصی که امتیازات فوق بر خلاف مقررات به آن‌ها منتقل یا واگذار شده است علاوه بر جزای نقدی معادل دو برابر عواید حاصل از جرم، به حبس یا یکی از مجازات‌های اجتماعی درجه هفت محکوم می‌شود.

مبحث پنجم- ورشکستگی به تقصیر و تقلب

ماده ۳۶۸- هر شخصی ورشکسته به تقصیر شناخته شود، علاوه بر محکومیت به حبس درجه شش یا جزای نقدی درجه پنج، به یک تا سه مورد از محرومیت‌های زیر از درجه شش نیز محکوم می‌شود:

الف- انتخاب به عنوان اعضای هیأت مدیره، هیأت عامل، مدیر عاملی یا اعضای هیأت امنا، بازرس یا عضو هیأت نظارت کلیه شرکت‌های تجاری و مؤسسات غیرتجاری؛

ب- اخذ تسهیلات بانکی و استفاده از خدمات بانکی تعهدی نظیر اخذ ضمانت‌نامه بانکی یا گشایش اعتبار اسنادی؛

پ- اشتغال به فعالیت شغلی یا حرفه‌ای مربوط و هرگونه مشاغل مرتبط با ارائه خدمات عمومی؛

ت- کسب سهام کنترل کننده یا مدیریتی شرکت‌های تجاری.

ماده ۳۶۹- هر شخصی ورشکسته به تقلب شناخته شود، علاوه بر محکومیت به حبس و جزای نقدی درجه سه یا چهار، به کلیه محرومیت‌های مذکور در ماده (۳۶۸) از درجه پنج نیز محکوم می‌شود.

ماده ۳۷۰- اعطای تسهیلات یا مجوز تاسیس هر نوع شرکت به بدهکاران به بانک‌ها یا مؤسسات مالی و اعتباری، سازمان امور مالیاتی یا اشخاص حقیقی یا حقوقی که نسبت به طلب آنان اجراییه صادر شده است و مجموع میزان بدهی آنان معادل بیست برابر حد نصاب معاملات بزرگ مقرر در قانون برگزاری مناقصات مصوب ۱۳۸۳/۱/۲۵ می‌باشد ممنوع است و مرتکب به جزای نقدی و انفصال از

خدمات دولتی و عمومی درجه شش محکوم می شود. همچنین دادگاه مکلف است به استرداد تسهیلات اعطایی و ابطال مجوز و امتیاز صادره حکم صادر کند.

ماده ۳۷۱- انتقال مال به دیگری به وسیله مدیون با انگیزه فرار از ادای دین به نحوی که باقیمانده اموال برای پرداخت دیون کافی نباشد اعم از این که از سوی داین مطالبه شده یا نشده باشد موجب حبس درجه شش یا یکی از مجازات های اجتماعی درجه پنج است.

تبصره ۱- در صورتی که منتقل البیه نیز با علم به موضوع مال به وی انتقال یافته باشد در حکم شریک جرم است و به مجازات مذکور محکوم می شود.

تبصره ۲- در هر صورت دادگاه حکم به ابطال معامله و حسب مورد مرتکبین را به استرداد عین یا مثل یا قیمت مال محکوم می کند.

ماده ۳۷۲- هر شخصی مرتکب یکی از رفتارهای زیر شود، به مجازات ورشکسته به تقلب محکوم می شود:

الف- به نفع خود یا تاجر ورشکسته تمام یا قسمتی از دارایی منقول یا غیر منقول او را به دیگری منتقل کند یا نزد خود نگه دارد یا مخفی کند؛

ب- به نام خود یا دیگری طلب غیر واقعی را واقعی قلمداد کند و نسبت به اظهار خود مبنی بر این که طلب وی حقیقی بوده و نامشروع نیست التزام دهد؛

پ- به نام دیگری یا به نام موهومی تجارت نموده و دفاتر خود را مفقود کند و یا دارایی خود یا قسمتی از آن را با تبانی و معاملات صوری به دیگری منتقل کند و یا به وسیله اسناد یا صورت دارایی و قروض به طور متقلبانه به میزانی که در حقیقت مدیون نمی باشد خود را مدیون قلمداد کند.

ماده ۳۷۳- هرگاه مدیر تصفیه در اداره امور اموال شخص ورشکسته مرتکب تعدی یا تفریط شود به نحوی که منتهی به تضییع حقوق طلبکاران یا شخص ورشکسته گردد، به جزای نقدی معادل مال تضییع شده محکوم می شود.

ماده ۳۷۴- هرگاه مدیر تصفیه در مذاکرات راجع به ورشکستگی با شخص ورشکسته یا با دیگری تبانی کند یا قرارداد خصوصی منعقد کند که آن تبانی یا قرارداد به نفع شخص ورشکسته و به ضرر طلبکارها یا بعضی از آن ها باشد، به مجازات ورشکسته به تقلب محکوم می شود.

مبحث ششم- ربا

ماده ۳۷۵- هر نوع توافق بین دو یا چند شخص تحت هر قراردادی از قبیل بیع، قرض، صلح، هبه و امثال آن که به موجب آن مال مکیل یا موزون در برابر مالی از همان جنس به شرط اضافه معامله شود یا زاید بر مبلغ پرداختی دریافت شود، جز در مواردی از قبیل ربا بین پدر و فرزند یا زن و شوهر که مطابق موازین شرعی جایز می باشد، ربا محسوب و ربا دهنده و ربا گیرنده و واسطه میان آن ها، به حبس و یکی از مجازات های اجتماعی درجه شش محکوم می شود.

تبصره- هرگاه ربا دهنده به ربوی بودن قرارداد آگاه باشد، اضافه پرداختی یا معادل ارزش آن به نفع دولت ضبط و در غیر این صورت، به صاحب آن مسترد می شود. در صورت معلوم نبودن صاحب مال، مال مورد ربا مشمول مقررات اموال مجهول المالک است.

مبحث هفتم - پول شویی

ماده ۳۷۶- ارتکاب هر یک از رفتارهای زیر پول شویی محسوب و مرتکب به حبس درجه پنجم و جزای نقدی معادل ارزش مال موضوع جرم منشا محکوم می‌شود:

- الف- تحصیل، تملک، نگهداری یا استفاده از عواید حاصل از ارتکاب جرائم با علم به منشاء مجرمانه آن؛
- ب- تبدیل، مبادله یا انتقال عوایدی به منظور پنهان یا کتمان کردن منشأ مجرمانه آن با علم به این که به طور مستقیم یا غیرمستقیم از ارتکاب جرم به دست آمده یا کمک به مرتکب جرم منشاء به نحوی که وی مشمول آثار و تبعات قانونی ارتکاب آن جرم نشود؛
- پ- پنهان یا کتمان کردن منشأ، منبع، محل، نقل و انتقال، جابه‌جایی یا مالکیت عوایدی که به طور مستقیم یا غیرمستقیم در نتیجه جرم تحصیل شده باشد.

تبصره ۱- منظور از جرم منشاء هر رفتاری است که مطابق ماده (۲) قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲/۲/۱ جرم محسوب شود. از منظر این قانون تخلفات مذکور در قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز با اصلاحات بعدی جرم محسوب می‌شود.

تبصره ۲- هر مالی که به طور مستقیم یا غیرمستقیم از جرم منشأ به دست آید از قبیل مالی که از جرائم اقتصادی و جرم تأمین مالی تروریسم حاصل می‌شود. همچنین، مال موضوع جرم یا مالی که برای ارتکاب جرم اختصاص داده شده است در حکم مال به دست آمده از جرم است.

تبصره ۳- چنانچه عواید حاصل به اموال دیگری تبدیل یا تغییر یافته باشد، همان اموال و در صورت انتقال به ثالث با حسن نیت، معادل آن از اموال مرتکب ضبط می‌شود.

تبصره ۴- صدور و اجرای حکم ضبط دارایی و منافع حاصل از آن در صورتی است که متهم به لحاظ جرم منشأ، مشمول این حکم قرار نگرفته باشد.

تبصره ۵- مرتکبان جرم منشأ، در صورت ارتکاب جرم پول‌شویی، علاوه بر مجازات‌های مقرر مربوط به جرم ارتكابی، به مجازات پول‌شویی نیز محکوم خواهند شد.

تبصره ۶- چنانچه ظن نزدیک به علم بر تحصیل مال از طریق نامشروع وجود داشته باشد در حکم مال نامشروع محسوب و مرتکب در صورتی که مشمول مجازات شدیدتری نباشد به حبس درجه شش محکوم می‌شود. در هر صورت مال مزبور ضبط خواهد شد مگر این که تحصیل مشروع آن اثبات شود.

تبصره ۷- هرگاه ظن نزدیک به علم به عدم صحت معاملات و تحصیل اموال وجود داشته باشد مانند آن که نوعاً و با توجه به شرایط امکان تحصیل آن میزان دارایی در یک زمان مشخص وجود نداشته باشد مسؤولیت اثبات صحت آن‌ها بر عهده متصرف است. منظور از علم در این تبصره و تبصره (۶) همان است که در قانون مجازات اسلامی برای علم قاضی تعریف شده است.

تبصره ۸- داراشدن اموال موضوع این قانون منوط به ارائه اسناد مثبت است. علاوه بر این چنانچه ارزش اموال بیش از ده میلیارد ریال برای سال پایه و معادل افزایش‌یافته آن بر اساس نرخ تورم برای سال‌های بعد باشد وجود سابقه از آن در سامانه‌های مربوط مطابق قوانین و مقررات لازم است. عدم تقدیم اسناد مثبت که قابل راستی‌آزمایی باشد به حکم دادگاه مستوجب جزای نقدی به میزان

یک چهارم ارزش آن اموال خواهد بود. در این صورت اصل مال موضوع قانون تا زمان رسیدگی قضایی توقیف می شود. چنانچه پس از رسیدگی اثبات شود دارا شدن مشروع بوده از مال رفع توقیف و در غیر این صورت ضبط می شود.

ماده ۳۷۷- هر یک از مدیران و کارکنان دستگاه های اجرایی موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری مصوب ۱۳۸۶/۷/۸ عالمأ و عامدأ و به قصد تسهیل جرائم موضوع ماده (۳۷۶) این قانون از انجام تکالیف مقرر در هر یک از بندهای ماده (۷) قانون مبارزه با پول شویی مصوب ۱۳۸۶/۱۱/۲ اصلاحی ۱۳۹۷/۷/۳ به استثنای بند «ث» خودداری کند به جزای نقدی و انفصال از خدمات دولتی و عمومی به جزای نقدی درجه شش محکوم می شود. در صورتی که عدم انجام تکالیف مقرر ناشی از تقصیر باشد مرتکب به انفصال از خدمات دولتی و عمومی درجه هفت محکوم خواهد شد. مدیران و کارکنان سایر دستگاه های حاکمیتی و بخش های غیردولتی در صورت عدم انجام تکالیف مقرر در این ماده به استثنای بند «ث»، به جزای نقدی درجه شش محکوم می گردند.

فصل سیزدهم - آتش زدن، تخریب و اتلاف اموال

ماده ۳۷۸- هر شخصی اشیا یا اموال منقول یا غیرمنقول متعلق به دیگری را به هر طریقی تخریب یا تمام یا بخشی از آن را تلف کند یا از کار بیندازد به حبس درجه شش و در صورتی که زراعت یا محصول دیگری را بچراند، قطع یا درو کند، به جزای نقدی درجه هفت محکوم می شود.

ماده ۳۷۹- هر شخصی اموال یا اسناد متعلق به دیگری را آتش بزند، به حبس درجه پنج محکوم می شود.

ماده ۳۸۰- چنانچه جرائم موضوع مواد (۳۷۸) و (۳۷۹) این قانون با استفاده از مواد منفجره یا آتشزا یا در شب یا به نحو سازمان یافته و یا همراه با ورود آسیب جسمی به دیگری با میزان دیه بزه دیده بیش از یک دهم دیه وی واقع شود، حسب مورد مجازات مرتکب یک یا دو درجه تشدید می شود.

ماده ۳۸۱- هرگاه شخصی تمام یا قسمتی از نوشته ها، اسناد، اوراق یا دفاتر دولتی محفوظ در نهادهای حکومتی یا دستگاه های اجرایی یا در اختیار مأمور نهادها یا دستگاه های مربوط را معدوم، مخفی یا تخریب کند یا تمام یا بخشی از مطالب آن را از بین ببرد، به حبس و جزای نقدی درجه شش محکوم می شود و چنانچه رفتارهای مذکور در خصوص نوشته ها، اسناد، اوراق یا دفاتر متعلق به اشخاص موضوع ماده (۲) این قانون باشد مجازات مرتکب یک درجه پایین تر خواهد بود. چنانچه مرتکب مأمور ثبت و ضبط اسناد یا از مأمورانی باشد که موارد فوق به آن ها سپرده شده است، حسب مورد مجازات وی یک درجه تشدید می شود.

ماده ۳۸۲- هرگاه شخصی تمام یا قسمتی از نوشته ها، اسناد، اوراق یا دفاتر متعلق به دیگری را معدوم، مخفی یا تخریب کند یا تمام یا بخشی از مطالب آن را از بین ببرد، به یکی از مجازات های اجتماعی درجه شش محکوم می شود.

ماده ۳۸۳- هر شخصی به طور غیرمجاز با ارتکاب اعمالی از قبیل وارد کردن، انتقال دادن، پخش، حذف، متوقف، دستکاری یا تخریب کردن داده ها یا امواج الکترومغناطیسی یا نوری، سامانه های رایانه ای یا مخابراتی دیگری را از کار بیندازد یا کارکرد آن ها را قطع یا مختل کند، به حبس درجه شش محکوم می شود.

فصل چهاردهم - تصرف غیرقانونی

ماده ۳۸۴- هر شخصی به منظور تصرف یا ذی حق معرفی کردن خود یا دیگری یا تملک اراضی، املاک یا تاسیسات منصوب متعلق به دیگری یا در تصرف دیگری، با صحنه سازی از روش هایی مانند حفاری، پی کنی، دیوارکشی، تغییر حد فاصل، امحای مرز،

کرت بندی، نهرکشی، درختکاری، کشاورزی یا ایجاد اعیانی یا مستحدثات مبادرت به تهیه آثار تصرف و یا هرگونه تجاوز یا تصرف عدوانی و یا ایجاد مزاحمت یا ممانعت از حق در آن‌ها کند، چنانچه مال موضوع جرم در زمره اراضی، املاک یا تأسیسات اشخاص موضوع مواد (۱) و (۲) این قانون باشد، به حبس یا یکی از مجازات‌های اجتماعی درجه شش محکوم می‌شود. در هر صورت، مرجع قضایی مکلف است حسب مورد و بلافاصله نسبت به توقف اقدامات تا صدور یا اجرای حکم قطعی و یا رفع تجاوز، تصرف عدوانی، مزاحمت، ممانعت از حق، اعاده وضع به حال سابق یا قلع و قمع مستحدثات اقدام کند.

تبصره ۱- در خصوص تصرف یا ممانعت یا مزاحمت اراضی، املاک یا تأسیسات منصوب متعلق به اشخاص موضوع مواد (۱) و (۲) این قانون اداره مربوط مکلف است به محض اطلاع به وسیله مأمورین خود نسبت به توقف عملیات یا رفع تجاوز، تصرف، مزاحمت، ممانعت از حق، اقدام و مراتب را بلافاصله به مرجع قضایی صالح اعلام کنند.

تبصره ۲- در مورد درختان کاشته شده و اعیانی و مستحدثات ایجاد شده در اراضی، املاک یا تأسیسات متعلق به دولت یا نهادهای عمومی غیردولتی یا مورد استفاده عموم یا موقوفه عام، دادگاه می‌تواند به جای قلع و قمع، حکم به ضبط آن‌ها به نفع دولت صادر کند.

تبصره ۳- در خصوص اراضی، املاک یا تأسیسات متعلق به اشخاص موضوع مواد (۱) و (۲) این قانون باشد، چنانچه مرتکب حداکثر تا یک ماه از تاریخ تعقیب مبادرت به رفع آثار تجاوز، تصرف یا ممانعت یا مزاحمت از حق و اعاده وضع به حال سابق کند دادگاه مجازات وی را یک تا دو درجه تخفیف می‌دهد.

تبصره ۴- چنانچه محکوم از اجرای حکم قطعی موضوع این ماده خودداری کند، قاضی اجرای احکام کیفری حکم را به هزینه ذی‌نفع اجرا و هزینه‌های اجرای حکم را با اخذ نظر کارشناس تعیین و با دستور دادستان از محکوم دریافت و در صورت امتناع از پرداخت، از اموال محکوم تأمین می‌کند.

ماده ۳۸۵- هر شخصی بدون اخذ مجوز از مراجع رسمی یا بدون رعایت ضوابط و مقررات مربوط، به حریم مقرر در قوانین برای خطوط لوله، تأسیسات راه و راه‌آهن، شبکه‌های آبرسانی، برق‌رسانی و مانند آن‌ها تجاوز کند، به حبس یا یکی از مجازات‌های اجتماعی درجه شش و یا جزای نقدی درجه پنج محکوم می‌شود. دادسرا پس از وصول پرونده به درخواست سازمان ذی‌نفع یا رأساً فوراً و خارج از نوبت حسب مورد دستور رفع تجاوز، ترمیم خرابی‌های حاصله و اعاده وضع به حال سابق را به هزینه مرتکب خواهند داد. هرگاه مرتکب از تأدیه هزینه خودداری کند، سازمان ذی‌نفع با اجازه دادسرا نسبت به ترمیم خرابی‌ها و اعاده به وضع سابق اقدام کرده و سپس هزینه‌های اجرای حکم را با اخذ نظر کارشناس تعیین و با دستور دادستان از محکوم دریافت و در صورت امتناع از پرداخت، از اموال محکوم تأمین می‌کند.

تبصره- در خصوص تصرف یا ممانعت یا مزاحمت اراضی، املاک یا تأسیسات منصوب متعلق به اشخاص موضوع مواد (۱) و (۲) این قانون اداره مربوط مکلف است به محض اطلاع به وسیله مأمورین خود نسبت به توقف عملیات یا رفع تجاوز، تصرف، مزاحمت، ممانعت از حق، اقدام و مراتب را بلافاصله به مرجع قضایی صالح اعلام کنند.

ماده ۳۸۶- قطع انشعاب تلفن، گاز، آب، برق، وسایل تهویه و نقاله از قبیل بالابر و پله برقی و امثال آن‌ها که مورد استفاده در اموال غیرمنقول است، مشمول مقررات این فصل است و مرتکب به جزای نقدی یا یکی از مجازات‌های اجتماعی درجه هفت محکوم می‌شود. **تبصره-** مواردی که سازمان‌های ارائه دهنده این خدمات با رعایت ضوابط مربوط اقدام می‌کنند یا به موجب قانون قطع آن‌ها جایز است، از شمول این ماده خارج می‌باشد.

ماده ۳۸۷- هرکس با قهر و غلبه یا جبر یا اکراه یا تهدید داخل ملک می‌شود که در تصرف دیگری است یا به این روش آن را تصرف کند اعم از آن که محصور باشد یا نباشد یا در ابتدای ورود با قهر و غلبه یا جبر یا اکراه یا تهدید نبوده، ولی پس از اخطار متصرف، به تصرف خود ادامه دهد، علاوه بر رفع تجاوز یا تصرف، به حبس و یکی از مجازات‌های اجتماعی درجه شش محکوم می‌شود. هرگاه مرتکبین دو نفر یا بیشتر بوده و لاقلاً یکی از آن‌ها حامل سلاح باشد، مجازات وی یک درجه تشدید می‌شود.

ماده ۳۸۸- هر شخصی با قهر و غلبه یا جبر یا اکراه یا تهدید به محل مسکونی یا معد برای سکنا دیگری وارد شود، به حبس درجه پنج محکوم و هرگاه مرتکبین دو نفر یا بیشتر بوده و لاقلاً یکی از آن‌ها حامل سلاح باشد، مجازات وی یک درجه تشدید می‌شود و در صورتی که صرفاً بدون اجازه وارد شود به یکی از مجازات‌های اجتماعی درجه هفت محکوم می‌شود.

ماده ۳۸۹- صدور هرگونه پروانه یا مجوز ساخت و ساز، انشعاب آب، برق، گاز و دیگر خدمات مورد نیاز برخلاف قانون در اراضی، املاک یا تأسیسات متعلق به دولت یا نهادهای عمومی غیردولتی یا مورد استفاده عموم یا موقوفه عام یا حریم آن‌ها از قبیل مسیر انهار، رودخانه‌ها و خطوط انتقال و توزیع نیروی برق، آب و گاز و همچنین در اراضی یا املاک متعلق به اشخاص حقیقی یا حقوقی ممنوع است و مرتکب علاوه بر اعاده به وضع سابق، به جزای نقدی و انفصال از خدمات دولتی و عمومی درجه شش محکوم می‌شود.

تبصره- چنانچه خسارتی به دریافت کننده خدمات موضوع این ماده وارد شود و وی از عدم رعایت قانون توسط مقام صادرکننده پروانه یا مجوز آگاه نبوده باشد، دادگاه رسیدگی کننده به جرم، به درخواست متقاضی و بدون نیاز به تقدیم دادخواست، مقصر را به پرداخت خسارت وارده محکوم می‌کند.

ماده ۳۹۰- هرگاه شخصی مال غیرمنقولی را که در تصرف غیر بوده است، گرچه به ادعای داشتن حقی به نحو عدوانی تصرف کند یا مزاحم استفاده متصرف شود و یا از حق انتفاع یا ارتفاق وی ممانعت کند، پس از تقاضای ذی نفع مبنی بر رفع تصرف یا مزاحمت و یا ممانعت از حق، دادستان محل وقوع ملک مکلف است فوری ضمن صدور دستور به ضابطان دادگستری مبنی بر جلوگیری از ادامه تصرف عدوانی، ممانعت از حق یا ایجاد مزاحمت تا زمان صدور رأی قطعی، به تقاضای مزبور مطابق مقررات حاکم بر تحقیقات مقدماتی در دادسرا و بدون نیاز به رعایت تشریفات دادرسی حاکم بر دادگاه‌ها از جمله تشکیل جلسه دادرسی، رسیدگی و حداکثر ظرف مدت یک ماه مبادرت به صدور رأی کند. چنانچه هر یک از طرفین دعوی برای اقامه دلیل مهلت بخواهند، مرجع رسیدگی کننده می‌تواند برای یک بار و حداکثر به مدت ده روز مهلت بدهد؛ مگر آن که به تشخیص مرجع مذکور آن دلیل مؤثر در دعوی نباشد و یا تقاضا با هدف اطاله رسیدگی صورت گرفته باشد. چنانچه دادستان محل وقوع ملک به طرق مقتضی احراز کند که مال غیرمنقولی که مورد دعوی متقاضی می‌باشد، موضوع رفتارهای فوق قرار گرفته است، رأی مقتضی دائر بر رفع تصرف عدوانی، ممانعت از حق یا ایجاد مزاحمت و یا رد تقاضا صادر می‌کند.

ماده ۳۹۱- اعمال مفاد ماده قبل از سوی دادستان منوط به آن است که بیش از یک ماه از تاریخ وقوع رفتارهای فوق سپری نشده باشد، مگر آن که دادستان احراز کند که متقاضی از وقوع این رفتارها بی اطلاع بوده است که در این صورت، ملاک محاسبه، سپری نشدن بیش از یک ماه از تاریخ اطلاع وی می باشد. نحوه انشای رأی و صدور دادنامه توسط دادستان و ابلاغ و اجرای آن، مطابق مقررات قانون آیین دادرسی کیفری مصوب ۱۳۹۲ با اصلاحات بعدی است. رأی صادره پس از صدور قابل اجرا می باشد و اعتراض به رأی، مانع از اجرای آن نیست. این رأی ظرف ده روز پس از ابلاغ، قابل اعتراض در دادگاه کیفری دو همان حوزه قضایی می باشد و رأی این دادگاه قطعی است. این رأی مانع از طرح دعوا توسط مدعی حق در دیگر مراجع قضایی نیست. دیگر مقررات مربوط به دعوی تصرف عدوانی و ممانعت و مزاحمت از حق همان است که در فصل هشتم از باب سوم قانون آیین دادرسی دادگاه های عمومی و انقلاب در امور مدنی مصوب ۱۳۷۹ مقرر شده است.

تبصره- با صدور رأی از سوی دادستان دائر بر رفع تصرف یا مزاحمت یا ممانعت از حق، دعوی کیفری در همان موضوع قابل تعقیب نیست و چنان چه دعوی کیفری در جریان باشد، تا زمان قطعیت رأی دادستان، پرونده بایگانی خواهد شد لیکن رد درخواست شاکی به هر دلیل از سوی دادستان، حسب مورد مانع از طرح یا ادامه دعوی کیفری از سوی ذی نفع نخواهد بود.

ماده ۳۹۲- در مورد ماده قبل، در مواردی که اجرای دستور دادستان توسط ضابطان دادگستری مبنی بر جلوگیری از ادامه تصرف عدوانی، ممانعت از حق یا ایجاد مزاحمت تا زمان صدور رأی قطعی مستلزم قلع و قمع بنا یا قطع اشجار یا معدوم کردن زراعت باشد، با رعایت مواد (۱۶۴) و (۱۶۵) قانون آیین دادرسی دادگاه های عمومی و انقلاب در امور مدنی مصوب ۱۳۷۹، پس از قطعیت یافتن رأی دادستان اجراء می گردد.

ماده ۳۹۳- چنان چه مال غیرمنقول موضوع ماده (۳۹۰) این قانون، از اراضی و املاک دولتی، ملی، عمومی یا مورد استفاده عموم یا موقوفه عام باشد، دادستان مکلف است رأساً نسبت به اجرای مفاد این ماده اقدام کند و در این موارد، چنان چه متولی یا مسؤول نظارت یا مراقبت بر این اموال، در انجام وظایف قانونی خود مرتکب تقصیر شود یا به رغم اطلاع از وقوع این جرائم، مراتب را به مقامات ذی صلاح گزارش نکند، به حبس و انفصال از خدمات دولتی و عمومی درجه شش، محکوم می شود.

ماده ۳۹۴- هر شخصی نسبت به عملیات اجرایی که با رعایت ترتیبات قانونی از جمله لایحه قانونی نحوه خرید و تملک اراضی برای اجرای برنامه های عمومی مصوب ۱۳۵۸ به منظور احداث تأسیسات عمومی از قبیل آب، برق، فاضلاب، گاز، تلفن و خطوط لوله و غیره انجام می شود مزاحمت یا ممانعت به عمل آورد، علاوه بر رفع مزاحمت یا ممانعت، به جزای نقدی یا یکی از مجازات های اجتماعی درجه شش محکوم می گردد.

ماده ۳۹۵- کلیه مأموران و کارکنان نهادهای حکومتی و دستگاه های اجرایی و اشخاص مجری طرح و برنامه های آن ها که بدون رعایت ترتیبات قانونی، در اراضی، املاک یا تأسیسات متعلق به اشخاص مبادرت به تصرف، تملک، مزاحمت یا ممانعت از حق کنند، علاوه بر رفع تصرف، مزاحمت یا ممانعت و یا ابطال اسناد تملک، حسب مورد به انفصال از خدمات دولتی و عمومی یا یکی از مجازات های اجتماعی درجه پنج محکوم می شوند.

ماده ۳۹۶- هر شخصی به موجب حکم قطعی یا دستور مرجع قضایی، محکوم یا مکلف به خلع ید یا رفع تجاوز، تصرف، مزاحمت یا ممانعت از حق یا توقف عملیات اجرایی شده باشد و پس از اجرای حکم یا دستور، مجدداً مورد حکم یا دستور را عدواناً مورد تصرف یا

مزاحمت یا ممانعت از حق قرار دهد، علاوه بر رفع تجاوز، تصرف، مزاحمت یا ممانعت از حق، حسب مورد مجازات‌های موضوع این فصل در مورد مرتکب یک درجه تشدید می‌شود.

فصل پانزدهم - جرائم علیه خانواده

ماده ۳۹۷- چنانچه مردی بدون ثبت در دفاتر رسمی به ازدواج دائم، طلاق یا فسخ نکاح اقدام یا از ثبت انفساخ یا اعلام بطلان نکاح یا طلاق یا واقعه رجوع تا یک ماه پس از وقوع آن و یا نکاح موقت در مواردی که ثبت آن الزامی است امتناع کند، ضمن الزام به ثبت واقعه، به یکی از مجازات‌های اجتماعی درجه شش محکوم می‌شود.

ماده ۳۹۸- سردفتر رسمی ازدواج و طلاق که بدون حکم دادگاه یا گواهی عدم امکان سازش و یا بدون حکم تنفیذ راجع به احکام خارجی، مبادرت به ثبت هر یک از موجبات انحلال نکاح کند، به محرومیت درجه هفت و در مرتبه دوم، به محرومیت درجه شش از اشتغال به سردفتری محکوم می‌شود. ارتکاب این جرم در مرتبه سوم و بیشتر، موجب محرومیت دائم از اشتغال به سردفتری است.

ماده ۳۹۹- هرگاه سردفتر رسمی ازدواج و طلاق بدون مطالبه گواهی‌های پزشکی لازم از زوجین، مبادرت به ثبت ازدواج یا طلاق کند، به یکی از مجازات‌های اجتماعی درجه هشت محکوم می‌شود.

ماده ۴۰۰- هرگاه کسی با علم به این که زنی در علقه زوجیت یا عده دیگری قرار دارد، وی را به عقد مردی در آورد، به یکی از مجازات‌های اجتماعی درجه شش و چنانچه مرتکب سردفتر رسمی ازدواج و طلاق باشد، به محرومیت دائم از سردفتری ازدواج و طلاق محکوم می‌شود.

ماده ۴۰۱- هر زنی که در قید زوجیت یا عده دیگری است با علم به این امر خود را به عقد دیگری در آورد و نیز مردی که با علم، چنین زنی را برای خود تزویج کند، چنانچه منجر به واقعه نگردد، به یکی از مجازات‌های اجتماعی درجه پنج محکوم می‌شود.

ماده ۴۰۲- هرگاه مردی برخلاف مقررات ماده (۱۰۴۱) قانون مدنی ازدواج کند، به حبس درجه شش محکوم می‌شود. هرگاه ازدواج مذکور به واقعه منتهی به نقص عضو یا مرض دائم زن منجر گردد، زوج علاوه بر پرداخت دیه به حبس درجه پنج و اگر به واقعه منتهی به فوت زن منجر شود، زوج علاوه بر پرداخت دیه به حبس درجه چهار محکوم می‌شود.

تبصره- هرگاه ولی قهری، مادر، سرپرست قانونی یا مسؤول نگهداری و مراقبت و تربیت زوجه در ارتکاب جرم موضوع این ماده تأثیر مستقیم داشته باشد، به حبس یا یکی از مجازات‌های اجتماعی درجه شش محکوم می‌شود.

ماده ۴۰۳- هرگاه عاقد یا سردفتر رسمی ازدواج و طلاق با علم و آگاهی برخلاف مقررات ماده (۱۰۴۱) یا (۱۰۶۰) قانون مدنی مبادرت به جاری ساختن صیغه نکاح یا ثبت آن در دفاتر رسمی ازدواج و طلاق کند، به محرومیت درجه پنج از اشتغال به سردفتری محکوم می‌شود.

ماده ۴۰۴- چنانچه هر یک از زوجین پیش از عقد ازدواج طرف دیگر را به امور واهی از قبیل داشتن تحصیلات، تمکن مالی، موقعیت اجتماعی، شغل و سمت خاص، سن، هویت، تجرد یا امثال آن فریب دهد و ازدواج بر اساس آن منعقد شود، به یکی از مجازات‌های اجتماعی درجه شش محکوم می‌شود.

ماده ۴۰۵- هرکس با داشتن استطاعت مالی، نفقه جاریه زوجه دایمی خود را در صورت تمکین او ندهد یا از تأدیه نفقه دیگر افراد واجب‌النفقه خود امتناع کند، چنانچه زوجه باردار باشد یا فرد واجب‌النفقه از افراد کمتر از هجده سال تمام شمسی یا ناتوان یا کم‌توان

جسمی یا ذهنی باشد، به حبس یا یکی از مجازات‌های اجتماعی درجه شش و در دیگر موارد، به یکی از مجازات‌های اجتماعی درجه هفت محکوم می‌شود. در صورت وقوع طلاق در مورد زوجه، حسب مورد تعقیب یا اجرای مجازات موقوف می‌شود.

ماده ۴۰۶- امتناع از پرداخت نفقه زوجه ناشزه‌ای که باردار است و یا زوجه‌ای که به موجب قانون مجاز به عدم تمکین است، جز در مورد ماده (۱۰۸۵) قانون مدنی و همچنین امتناع از پرداخت نفقه فرزند ناشی از تلقیح مصنوعی که با استفاده از فناوری‌های نوین پزشکی مانند اهداء گامت، جنین یا رحم جایگزین متولد می‌شود و یا طفل یا نوجوان تحت سرپرستی موضوع قانون حمایت از کودکان و نوجوانان بی‌سرپرست و بدسرپرست مصوب ۱۳۹۲ مشمول مجازات مندرج در ماده (۴۰۵) این قانون است.

ماده ۴۰۷- هرگاه مسؤول حضانت از انجام تکالیف قانونی خودداری کند، در مرتبه اول، به مجازات اجتماعی درجه هشت از نوع مراقبت و در صورت تکرار، به یکی از مجازات‌های اجتماعی درجه هفت محکوم می‌شود.

ماده ۴۰۸- هر شخصی به موجب قانون یا قرارداد ملزم به رد یا تحویل گرفتن کودک حاصل از روش‌های کمک باروری شود و از انجام آن امتناع کند، حسب مورد علاوه بر الزام به رد یا تحویل گرفتن کودک، به یکی از مجازات‌های اجتماعی درجه هفت محکوم می‌شود.

ماده ۴۰۹- هرکس مانع ملاقات طفل با اشخاص ذی حق شود یا پس از ملاقات، از استرداد طفل به شخص ذی حق خودداری کند، در مرتبه اول، به مجازات اجتماعی درجه هشت از نوع مراقبت و در صورت تکرار، به یکی از مجازات‌های اجتماعی درجه هفت محکوم می‌شود.

ماده ۴۱۰- هر شخصی از تحویل طفلی که به او سپرده شده است، در موقع مطالبه اشخاصی که قانوناً حق مطالبه دارند خودداری کند، علاوه بر الزام به تحویل طفل، به یکی از مجازات‌های اجتماعی درجه هشت محکوم می‌شود.

فصل شانزدهم - جرائم رایانه‌ای

مبحث نخست - دسترسی غیرمجاز

ماده ۴۱۱- هر شخصی داده متعلق به دیگری را بریابد، چنانچه عین داده در اختیار صاحب آن باشد، به یکی از مجازات‌های اجتماعی درجه شش و در غیر این صورت، به حبس درجه پنج یا شش و یکی از مجازات‌های اجتماعی درجه شش محکوم می‌شود. چنانچه مرتکب از داده مذکور سوء استفاده کند یا داده متعلق به نهادهای حکومتی یا دستگاه‌های اجرایی باشد، حسب مورد مجازات مرتکب یک درجه تشدید می‌شود.

ماده ۴۱۲- هرکس به طور غیرمجاز به داده‌ها یا سامانه‌های رایانه‌ای یا مخابراتی که به وسیله تدابیر امنیتی حفاظت شده است دسترسی یابد، به یکی از مجازات‌های اجتماعی درجه شش محکوم می‌شود.

ماده ۴۱۳- هر شخصی به طور غیرمجاز با ارتکاب اعمالی از قبیل مخفی کردن یا تغییر گذرواژه یا رمزنگاری داده‌ها مانع دسترسی اشخاص مجاز به داده‌ها یا سامانه‌های رایانه‌ای یا مخابراتی شود، به حبس یا یکی از مجازات‌های اجتماعی درجه شش محکوم می‌شود.

مبحث دوم - شنود غیر مجاز

ماده ۴۱۴- هر شخصی به طور غیرمجاز محتوای در حال انتقال ارتباطات غیرعمومی در سامانه‌های رایانه‌ای یا مخابراتی یا امواج الکترومغناطیسی یا نوری را شنود کند، به حبس یا جزای نقدی درجه شش محکوم می‌شود.

ماده ۴۱۵- هر شخصی به نحو غیرمجاز با استفاده از سامانه‌های رایانه‌ای یا مخابراتی یا هر طریق دیگر، داده شخصی از قبیل شماره کارت، رمز عبور بانکی یا هر نوع داده دیگری که امکان ارتکاب جرم را فراهم می‌کند، جمع‌آوری یا ذخیره کند، به یکی از مجازات‌های اجتماعی درجه هفت محکوم می‌شود.

ماده ۴۱۶- هر شخصی به طور غیرمجاز داده متعلق به دیگری را از سامانه‌های رایانه‌ای یا مخابراتی یا حامل‌های داده حذف، تخریب، مختل یا غیرقابل پردازش کند، به حبس یا جزای نقدی و یکی از مجازات‌های اجتماعی درجه شش و یا دو مورد از این مجازات‌ها محکوم می‌شود.

ماده ۴۱۷- هر شخصی مرتکب اعمال زیر شود، به حبس یا یکی از مجازات‌های اجتماعی درجه شش محکوم می‌شود:
الف- تولید، تکثیر، انتشار، توزیع، معامله و یا در دسترس قرار دادن غیر مجاز هر نوع نرم‌افزار یا ابزار رایانه‌ای یا الکترونیکی نظیر فیلترشکن که امکان دسترسی به داده‌ها و پایگاه‌های اینترنتی پالایش (فیلتر) شده را فراهم آورد.

ب- فروش، انتشار یا در دسترس قرار دادن گذر واژه یا هر داده‌ای که امکان دسترسی غیرمجاز به داده‌ها یا سامانه‌های رایانه‌ای یا مخابراتی متعلق به دیگری را بدون رضایت او فراهم می‌کند؛

پ- انتشار یا در دسترس قرار دادن محتویات آموزش دسترسی غیرمجاز، شنود غیرمجاز، جاسوسی رایانه‌ای، تخریب یا اختلال در داده یا سیستم رایانه‌ای و مخابراتی.

تبصره- چنانچه مرتکب، اعمال یاد شده را حرفه خود قرار داده باشد، به حداکثر هر دو مجازات مقرر در این ماده محکوم خواهد شد.

ماده ۴۱۸- ارائه دهندگان خدمات میزبانی موظفند به محض دریافت دستور مقام قضایی رسیدگی کننده به پرونده یا کارگروه موضوع ماده (۴۱۹) این قانون مبنی بر وجود محتوای مجرمانه در سامانه‌های رایانه‌ای خود، از ادامه دسترسی به آن ممانعت به عمل آورند. در صورتی که عمداً از اجرای دستور مقام قضایی یا کارگروه خودداری کنند، منحل خواهند شد. و چنانچه در اثر بی احتیاطی و بی مبالاتی زمینه دسترسی به محتوای مجرمانه مزبور را فراهم کنند، در مرتبه نخست به جزای نقدی درجه شش و در مرتبه دوم به جزای نقدی درجه پنج و سه ماه تا یک سال تعطیلی و در مرتبه سوم به جزای نقدی درجه پنج و یک تا سه سال تعطیلی محکوم می‌شوند.

تبصره- ارائه دهندگان خدمات میزبانی موظفند به محض آگاهی از وجود محتوای مجرمانه مراتب را به کارگروه تعیین مصادیق اطلاع دهند.

ماده ۴۱۹- قوه قضاییه موظف است ظرف یک ماه از تاریخ تصویب این قانون، «کارگروه تعیین مصادیق محتوای مجرمانه» را مرکب از دادستان کل کشور، دو قاضی به انتخاب رئیس قوه قضاییه، وزیر یا نماینده وزارتخانه‌های ارتباطات و فناوری اطلاعات، دادگستری، اطلاعات و فرهنگ و ارشاد اسلامی، رئیس سازمان صدا و سیما و فرمانده نیروی انتظامی و دو نماینده مجلس به انتخاب رئیس مجلس شورای اسلامی را تشکیل دهد. ریاست کارگروه با دادستان کل کشور است.

تبصره ۱- جلسات کارگروه حداقل هر پانزده روز یک بار و با حضور هفت نفر عضو رسمیت می‌یابد و تصمیمات کارگروه با اکثریت نسبی حاضران معتبر خواهد بود.

تبصره ۲- کارگروه موظف است به شکایات راجع به مصادیق پالایش (فیلتر) شده رسیدگی و نسبت به آن‌ها تصمیم‌گیری کند.

تبصره ۳- کارگروه موظف است هر شش ماه یک بار گزارش روند پالایش (فیلتر) محتوای مجرمانه را به رؤسای قوای سه گانه و شورای عالی امنیت ملی ارائه کند.

فصل هفدهم - سایر مقررات

ماده ۴۲۰- جرائم تعزیری زیر مشمول مقررات مربوط به مرور زمان های تعقیب، صدور حکم و اجرای مجازات نمی شود:

الف- جرائم عمدی علیه امنیت داخلی و خارجی؛

ب- جرائم موضوع تبصره ماده (۳۶) قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲/۲/۱؛

پ- جرائم مرتبط با مواد مخدر و روان گردان که مجازات قانونی آن، تعزیر درجه پنج و بالاتر باشد؛

ت- جرم تغییر کاربری اراضی زراعی و باغ ها.

ماده ۴۲۱- جرائم زیر مشمول تبصره (۱) ماده (۱۰۰) قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲/۲/۱ و ماده (۱۲) قانون آیین دادرسی

کیفری مصوب ۱۳۹۲/۱۲/۴ است:

الف- جرائم موضوع مواد (۱۲۲) و (۱۲۵) و استفاده از موارد موضوع این مواد، بند (پ) ماده (۲۹۱)، بندهای (پ) و (ت) مواد (۲۹۴)

و (۲۹۵)، (۲۹۸) و (۳۰۴) و جرائم موضوع مواد (۱۳۴)، (۱۵۳)، (۱۵۴)، (۱۸۵)، (۱۸۷)، (۱۸۹)، (۳۰۰)، (۳۰۱)، (۳۰۶)، (۳۱۰)،

(۳۱۴)، (۳۲۰)، (۳۲۱)، (۳۲۲)، (۳۲۳)، (۳۲۴)، (۳۲۷)، (۳۲۸)، (۳۲۹)، (۳۳۰)، (۳۳۱)، (۳۳۲)، (۳۳۴)، (۳۵۷)، (۳۵۸)،

(۳۶۱)، (۳۶۳)، (۳۶۴)، (۳۷۱)، (۳۷۶)، (۳۷۸)، (۳۷۹)، (۳۸۰)، (۳۸۲)، (۳۸۳)، (۳۸۷)، (۳۹۶)، (۴۰۴)، (۴۰۵)، (۴۰۶)،

(۴۰۸)، (۴۰۹)، (۴۱۰)، (۴۱۱)، (۴۱۲)، (۴۱۳)، (۴۱۴)، (۴۱۵) و (۴۱۶) این قانون؛

ب- جرائم پول شویی در مواردی که جرم منشاء قابل گذشت است؛

پ- تصرف عدوانی نسبت به اموال غیر از اشخاص موضوع مواد (۱) و (۲)؛

ت- کلیه جرائم مستوجب تعزیر درجه هشت تا پنج ارتكابی توسط اشخاص زیر هجده سال در صورت داشتن بزه دیده.

ماده ۴۲۲- در صورت ضرورت اصلاح موادی از این قانون و قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲/۲/۱ یا الحاق ماده یا تبصره ای به

آن ها، در صورت عدم امکان اصلاح متن ماده مربوط، اصلاح به صورت الحاق تبصره یا بند زیر ماده مذکور و یا به صورت ماده مستقل

پیش از این ماده اضافه و شماره ردیف این ماده نیز اصلاح می شود و از تاریخ لازم الاجراء شدن این قانون، قوانین زیر نیز نسخ می شوند:

۱- مواد (۱)، (۴)، (۵) و (۶) قانون حمل اسلحه مصوب ۱۲ فروردین ماه ۱۳۸۹؛

۲- ماده (۱۲) قانون طبابت مصوب ۱۱ خردادماه ۱۳۹۰؛

۳- قانون موقت راجع به اشخاصی که مال غیر را انتقال می دهند و یا تملک می کنند مصوب ۲ و ۱۲ خردادماه ۱۳۰۲؛

۴- قانون مجازات اشخاصی که برای بردن مال غیر تبنانی می نمایند مصوب ۳ مردادماه ۱۳۰۷؛

۵- قانون منع خرید و فروش برده در خاک ایران و آزادسازی برده در موقع ورود به مملکت مصوب ۱۸ بهمن ماه ۱۳۰۷؛

۶- قانون مجازات راجع به انتقال مال غیر مصوب ۵ فروردین ماه ۱۳۰۸؛

۷- قانون مجازات اشخاصی که مال غیر را به عوض مال خود معرفی می نمایند مصوب ۳۱ اردیبهشت ماه ۱۳۰۸؛

۸- قانون تفسیر ماده هفتم قانون مجازات مرتکبین قاچاق راجع به قاچاق اسلحه مصوب ۱۱ خردادماه ۱۳۰۸؛

- ۹- قانون تفسیر قانون قاچاق اسلحه مصوب ۲۴ تیرماه ۱۳۰۹؛
- ۱۰- مواد (۶)، (۹)، (۱۰)، (۱۱) و (۱۲) قانون تصدیق انحصار وراثت مصوب ۱۴ مهرماه ۱۳۰۹ با آخرین اصلاحات تا تاریخ ۱ آذرماه ۱۳۱۳؛
- ۱۱- قانون مجازات مقدمین بر علیه امنیت و استقلال مملکت مصوب ۲۲ خردادماه ۱۳۱۰؛
- ۱۲- قانون راجع به اسلحه و مهمات جنگ مصوب ۳ اردیبهشتماه ۱۳۱۱؛
- ۱۳- قانون راجع به بدهی به مهمانخانه‌ها و پانسیون‌ها مصوب یکم شهریورماه ۱۳۱۲؛
- ۱۴- قانون مجازات اعمال نفوذ برخلاف حق و مقررات قانونی مصوب ۲۹ آذرماه ۱۳۱۵؛
- ۱۵- قانون راجع به جلوگیری از احتکار کالای مورد احتیاج مصوب ۲۵ شهریور ۱۳۱۸؛
- ۱۶- مواد (۴)، (۶)، (۷)، (۸)، (۹)، (۱۰)، (۱۱)، (۱۶)، (۱۷)، (۱۸)، (۲۰)، (۲۱)، (۲۲) و (۲۳) قانون طرز جلوگیری از بیماری‌های آمیزشی و بیماری‌های واگیردار مصوب ۱۱ خردادماه ۱۳۲۰ با اصلاحات و الحاقات بعدی؛
- ۱۷- مواد (۱)، (۲)، (۶)، (۱۱)، (۱۳)، (۱۶) و (۱۷) قانون راجع به جلوگیری از احتکار مصوب ۲۷ اسفندماه ۱۳۲۰؛
- ۱۸- قانون اعطای اختیارات به دولت برای تأمین خواربار مصوب ۲۴ خردادماه ۱۳۲۱؛
- ۱۹- قانون تشدید مجازات اشخاص بدسابقه و شرور مصوب ۱۳ مردادماه ۱۳۲۲؛
- ۲۰- ماده واحده قانون اجازه منع تعقیب اشخاصی که در امور مربوط به اموال، قبل از کشف جرم اقرار می‌نمایند مصوب ۲۳ مردادماه ۱۳۲۲؛
- ۲۱- تبصره‌های (۱) و (۲) ماده واحده قانون مجازات پیشه‌وران و فروشندگانی که کالای خود را مخفی یا گران می‌فروشند مصوب ۱۷ شهریورماه ۱۳۲۲؛
- ۲۲- قانون مایه‌کوبی عمومی و اجباری مصوب ۳ مهرماه ۱۳۲۲؛
- ۲۳- قانون اصلاح قانون کیفر پیشه‌وران و گران‌فروشان مصوب ۲ آبان‌ماه ۱۳۲۹؛
- ۲۴- ماده واحده قانون راجع به تشدید مجازات سارقین مسلح که وارد منزل یا مسکن اشخاص شوند مصوب ۲۵ خردادماه ۱۳۳۳؛
- ۲۵- ماده (۲۰) لایحه قانونی استقلال کانون وکلای دادگستری مصوب ۵ اسفندماه ۱۳۳۳؛
- ۲۶- تبصره (۱) ماده (۳) و بندهای (الف) و (ب) ماده (۱۸) قانون مربوط به مقررات امور پزشکی و دارویی و مواد خوردنی و آشامیدنی مصوب ۲۹ خردادماه ۱۳۳۴ با اصلاحات و الحاقات بعدی؛
- ۲۷- لایحه قانونی حفظ امنیت اجتماعی مصوب ۲۲ اسفندماه ۱۳۳۵ با اصلاحات بعدی؛
- ۲۸- مواد (۱)، (۲)، (۳)، (۴)، (۵)، (۶) و (۷) قانون راجع به مجازات حمل چاقو و انواع سلاح سرد و اخلاف در نظم و امنیت و آسایش عمومی مصوب ۲۸ خردادماه ۱۳۳۶؛
- ۲۹- قانون راجع به مجازات اخلاف گران در صنایع نفت ایران مصوب ۱۶ مهرماه ۱۳۳۶ با اصلاحات و الحاقات بعدی؛
- ۳۰- قانون راجع به منع مداخله وزراء و نمایندگان مجلسین و کارمندان در معاملات دولتی و کشوری مصوب ۲ دی‌ماه ۱۳۳۷؛
- ۳۱- لایحه قانونی مربوط به مجازات پاشیدن اسید مصوب ۱۶ اسفندماه ۱۳۳۷؛

- ۳۲- قانون مربوط به داریایی وزراء و کارمندان دولت اعم از لشگری و کشوری و شهرداریها و مؤسسات وابسته به آنها مصوب ۱۹ اسفندماه ۱۳۳۷ با اصلاحات بعدی؛
- ۳۳- قانون مربوط به تشدید مجازات سرقت مسلحانه مصوب ۲۷ دی ماه ۱۳۳۸؛
- ۳۴- قانون مجازات استفاده از پلاکهای تقلبی وسائط نقلیه موتوری مصوب ۲ آبان ماه ۱۳۴۵؛
- ۳۵- مواد (۱۳)، (۲۰)، (۲۱) و (۲۲) قانون شکار و صید مصوب ۱۶ خردادماه ۱۳۴۶ با اصلاحات بعدی؛
- ۳۶- قانون معافیت از تعقیب کیفری تحویل دهندگان اسلحه قاچاق مصوب ۱۸ تیرماه ۱۳۴۶؛
- ۳۷- مواد (۱۰) و (۱۴) قانون سازمان برق ایران مصوب ۱۹ تیرماه ۱۳۴۶؛
- ۳۸- قانون نسخ تبصره (۳) ماده واحده قانون تشدید مجازات سارقین مسلح که وارد منزل یا مسکن اشخاص می شوند مصوب ۲۰ تیرماه ۱۳۴۶؛
- ۳۹- مواد (۱)، (۲)، (۳)، (۴)، (۵)، (۶) و (۱۵) قانون مواد خوردنی و آشامیدنی و آرایشی و بهداشتی مصوب ۲۲ تیرماه ۱۳۴۶ با اصلاحات بعدی؛
- ۴۰- مواد (۴۶)، (۵۲) و (۵۹) قانون حفاظت و بهره برداری از جنگلها و مراتع مصوب ۲۵ مردادماه ۱۳۴۶؛
- ۴۱- قانون تشدید مجازات به کار گماردن اطفال کمتر از ۱۲ سال در کارگاههای فرشبافی مصوب ۱۴ بهمن ماه ۱۳۴۷؛
- ۴۲- قانون مجازات تبانی در معاملات دولتی مصوب ۱۹ خردادماه ۱۳۴۸؛
- ۴۳- قانون مجازات افشای سؤالات امتحانی مصوب ۱۷ خردادماه ۱۳۴۹؛
- ۴۴- بند (۲) ماده واحده قانون مجازات اخلال کنندگان در امنیت پرواز هواپیما و خرابکاری در وسائل و تأسیسات هواپیمایی مصوب ۴ اسفندماه ۱۳۴۹؛
- ۴۵- قانون مجازات مرتکبین جنحه و جنایت علیه کشورهای خارجی مصوب ۲۳ آبان ماه ۱۳۵۰؛
- ۴۶- قانون تشدید مجازات کبوترپرانی مصوب ۱۵ خردادماه ۱۳۵۱؛
- ۴۷- مواد (۱)، (۲) و (۳) قانون مجازات اخلال کنندگان در تأسیسات آب و برق و گاز و مخازرات کشور مصوب ۱۲ دی ماه ۱۳۵۱؛
- ۴۸- قانون مجازات متخلفین از مقررات مواد ۱۹، ۲۲ و ۳۵ قانون برنامه و بودجه کشور مصوب ۵ اسفندماه ۱۳۵۱؛
- ۴۹- قانون اصلاح قانون جلوگیری از تصرف عدوانی مصوب ۶ اسفندماه ۱۳۵۲؛
- ۵۰- قانون نحوه توزیع قند و شکر تولیدی کارخانههای کشور مصوب ۲۹ فروردین ماه ۱۳۵۳ با اصلاحات و الحاقات بعدی؛
- ۵۱- مواد (۱)، (۲)، (۳)، (۴) و (۵) قانون مجازات اخلال گران در صنایع مصوب ۲ اردیبهشت ماه ۱۳۵۳؛
- ۵۲- قانون مجازات اخلال کنندگان در عرضه دام و توزیع گوشت مصوب ۱۷ اردیبهشت ماه ۱۳۵۳؛
- ۵۳- قانون الحاق یک تبصره به قانون تشدید مجازات کبوترپرانی مصوب ۸ مردادماه ۱۳۵۳؛
- ۵۴- مواد (۱۷) و (۲۲) قانون حمایت خانواده مصوب ۱۵ بهمن ماه ۱۳۵۳؛
- ۵۵- قانون تشدید مجازات ربایندگان اشخاص مصوب ۱۸ اسفندماه ۱۳۵۳ با اصلاحات و الحاقات بعدی؛
- ۵۶- قانون مجازات انتشار و افشای اسناد محرمانه و سری دولتی مصوب ۲۹ اسفندماه ۱۳۵۳؛

- ۵۷- قانون شمول مجازات اخلال کنندگان در عرضه دام و توزیع گوشت درباره اخلال کنندگان در عرضه توزیع گندم و آرد و قند و شکر و برنج و روغن مصوب ۳۱ اردیبهشت ماه ۱۳۵۴؛
- ۵۸- قانون مجازات خودداری از کمک به مصدومین و رفع مخاطرات جانی مصوب ۵ خردادماه ۱۳۵۴ با اصلاحات و الحاقات بعدی؛
- ۵۹- قانون مجازات نانوایان و قصابان متخلف مصوب ۲۲ تیرماه ۱۳۵۴؛
- ۶۰- ماده (۱۱) قانون اراضی مستحدث و ساحلی مصوب ۲۹ تیرماه ۱۳۵۴؛
- ۶۱- ماده واحده لایحه قانونی جلوگیری از هر گونه تجاوز و تصرف عدوانی و غصب و مزاحمت و ممانعت از حق نسبت به املاک مزروعی- باغات و قلمستانها، منابع آب همچنین تأسیسات کشاورزی و دامداری و کشت و صنعت و جنگلها و اراضی ملی شده واقع در داخل یا خارج محدود شهرها و روستاها مصوب ۲ مردادماه ۱۳۵۸؛
- ۶۲- لایحه قانونی مجازات اخلال در امر کشاورزی و دامداری مصوب ۱۹ آذرماه ۱۳۵۸ با اصلاحات و الحاقات بعدی؛
- ۶۳- تبصره‌های (۲) و (۳) ماده واحده لایحه قانونی راجع به متجاوزین به اموال عمومی و مردم، اعم از اشخاص حقیقی و حقوقی مصوب ۲۲ آذرماه ۱۳۵۸؛
- ۶۴- لایحه قانونی مجازات واحدهای تولیدی داخلی و وارداتی متخلف مصوب ۱ دی ماه ۱۳۵۸؛
- ۶۵- مواد (۴)، (۶) و (۸) لایحه قانونی حفظ و گسترش فضای سبز در شهرها مصوب یکم خردادماه ۱۳۵۹ با اصلاحات و الحاقات بعدی؛
- ۶۶- مواد (۱)، (۲)، (۳)، قسمت اول و دوم ماده (۴) و مواد (۵)، (۶)، (۷)، (۸)، (۹) و (۱۰) لایحه قانونی رفع تجاوز از تأسیسات آب و برق کشور مصوب ۳ تیرماه ۱۳۵۹ اصلاحات و الحاقات بعدی؛
- ۶۷- الحاق یک تبصره به ماده واحده راجع به اجازه مکاتبه و تحقیق مستقیم به کمیسیون اصل ۹۰ با دستگاه‌های دولتی مصوب یکم بهمن ماه ۱۳۵۹؛
- ۶۸- قانون عفو و منع تعقیب دارندگان اسلحه غیرمجاز مصوب ۱۶ فروردین ماه ۱۳۶۲؛
- ۶۹- قانون الحاق یک تبصره به ماده واحده مصوب یکم بهمن ماه ۱۳۵۹ راجع به اجازه مکاتبه و تحقیق مستقیم به کمیسیون اصل ۹۰ با دستگاه‌های دولتی مصوب ۵ اردیبهشت ماه ۱۳۶۴؛
- ۷۰- قانون نحوه رسیدگی به تخلفات و مجازات فروشندگان لباس‌هایی که استفاده از آنها در ملاء عام خلاف شرع است و یا عفت عمومی را جریحه دار می کند مصوب ۲۸ اردیبهشت ماه ۱۳۶۵ با اصلاحات و الحاقات بعدی؛
- ۷۱- مواد (۱۳) و (۱۶) قانون زمین شهری مصوب ۲۲ شهریورماه ۱۳۶۶؛
- ۷۲- قانون منع خرید و فروش کوپن‌های کالاهای اساسی ۲۳ فروردین ماه ۱۳۶۷؛
- ۷۳- قانون مجازات عاملین متخلف در امر حمل و نقل کالا مصوب ۲۳ فروردین ماه ۱۳۶۷؛
- ۷۴- مواد (۱)، (۲)، (۳)، بندهای (۴) و (۵) ماده (۵) و ماده (۶) قانون تشدید مجازات محتکران و گران فروشان مصوب ۲۳ فروردین ماه ۱۳۶۷؛
- ۷۵- قانون تشدید مجازات جاعلین اسکناس و واردکنندگان و مصرف کنندگان اسکناس مصوب ۲۹ فروردین ماه ۱۳۶۸؛

- ۷۶- قانون نحوه حفظ آثار و یاد حضرت امام خمینی رضوان الله تعالی علیه مصوب ۱۴ آبان ماه ۱۳۶۸ با اصلاحات و الحاقات بعدی؛
- ۷۷- بندهای (الف)، (ج) و (د) ماده (۲) و مواد (۹) و (۱۱)، (۱۲)، (۱۳)، (۱۴)، (۱۵)، (۱۶) و (۱۷) قانون تخلفات، جرائم و مجازات‌های مربوط به اسناد سجلی و شناسنامه مصوب ۱۰ مردادماه ۱۳۷۰ با اصلاحات و الحاقات بعدی؛
- ۷۸- قانون ممنوعیت اخذ پورسانت در معاملات خارجی مصوب ۲۷ تیرماه ۱۳۷۲؛
- ۷۹- قانون ممنوعیت به کارگیری تجهیزات دریافت از ماهواره مصوب ۲۳ بهمن ماه ۱۳۷۳؛
- ۸۰- مواد (۱)، (۲) و (۵) قانون اصلاح ماده (۳) قانون مربوط به مقررات امور پزشکی و دارویی و مواد خوردنی و آشامیدنی مصوب ۲۹ فروردین ماه ۱۳۷۴؛
- ۸۱- تبصره (۲) ماده (۳) قانون حفظ کاربری اراضی زراعی و باغ‌ها مصوب ۳۱ خردادماه ۱۳۷۴ با اصلاحات بعدی؛
- ۸۲- کتاب پنجم قانون مجازات اسلامی (تعزیرات و مجازات‌های بازدارنده) مصوب ۲ خردادماه ۱۳۷۵ با اصلاحات و الحاقات بعدی؛
- ۸۳- ماده (۳۷) قانون کانون کارشناسان رسمی دادگستری مصوب ۱۸ فروردین ماه ۱۳۸۱؛
- ۸۴- قانون مبارزه با قاچاق انسان مصوب ۲۸ تیرماه ۱۳۸۳؛
- ۸۵- ماده (۷) قانون رسیدگی به تخلفات و جرائم در آزمون‌های سراسری مصوب ۶ مهرماه ۱۳۸۴؛
- ۸۶- قانون نحوه مجازات اشخاصی که در امور سمعی و بصری فعالیت غیر مجاز دارند مصوب ۱۶ دی ماه ۱۳۸۶؛
- ۸۷- ماده (۷۳) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی مصوب ۸ بهمن ماه ۱۳۸۶ با اصلاحات بعدی؛
- ۸۸- قانون جرائم رایانه‌ای مصوب ۵ خردادماه ۱۳۸۸ با اصلاحات و الحاقات بعدی؛
- ۸۹- قانون مجازات استفاده غیرمجاز از عناوین علمی مصوب ۱۶ اسفندماه ۱۳۸۸؛
- ۹۰- قانون مجازات قاچاق اسلحه و مهمات و دارندگان سلاح و مهمات غیرمجاز مصوب ۷ شهریورماه ۱۳۹۰ با اصلاحات و الحاقات بعدی؛
- ۹۱- مواد (۴۰)، (۴۹)، (۵۰)، (۵۱)، (۵۲)، (۵۳)، (۵۴)، (۵۵) و (۵۶) قانون حمایت خانواده مصوب یکم اسفندماه ۱۳۹۱؛
- ۹۲- تبصره الحاقی به ماده (۱۸) و مواد (۲۱)، (۲۳)، (۸۷)، (۱۰۴) و (۱۰۹) قانون مجازات اسلامی مصوب یکم اردیبهشت ماه ۱۳۹۲ با اصلاحات بعدی؛
- ۹۳- ماده (۲۱) قانون نحوه اجرای محکومیت‌های مالی مصوب ۲۳ خردادماه ۱۳۹۴ مجمع تشخیص مصلحت نظام؛
- ۹۴- ماده (۵) قانون رسیدگی به داریایی مقامات، مسؤولان و کارگزاران جمهوری اسلامی ایران مصوب ۹ آبان ماه ۱۳۹۴ مجمع تشخیص مصلحت نظام؛
- ۹۵- مواد (۴۳) و (۴۶) قانون شوراها حل اختلاف مصوب ۱۶ آذرماه ۱۳۹۴؛
- ۹۶- قانون پیشگیری و مقابله با تقلب در تهیه آثار علمی مصوب ۳۱ مردادماه ۱۳۹۶؛
- ۹۷- ماده (۱) قانون ممنوعیت تبلیغات و معرفی محصولات و خدمات غیرمجاز و آسیب‌رسان به سلامت در رسانه‌های ارتباط جمعی داخلی و بین‌المللی و فضاهای مجازی مصوب ۲۲ خردادماه ۱۳۹۷؛
- ۹۸- قانون تشدید مجازات اسیدپاشی و حمایت از بزه‌دیدگان ناشی از آن مصوب ۲۱ مهرماه ۱۳۹۸؛

۹۹- مواد (۱)، (۲)، (۳)، (۴) و (۱۱) قانون کاهش مجازات حبس تعزیری مصوب ۲۳ اردیبهشت‌ماه ۱۳۹۹؛
۱۰۰- تبصره (۴) ماده (۵۶) قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت مصوب ۲۴ مهرماه ۱۴۰۰.
این قانون مشتمل بر ۴۲۲ ماده و ۱۳۶ تبصره در تاریخ ..... به تصویب ..... رسید.

